

ISSN: 1848-2228

HRVATSKO FILOZOFSKO DRUŠTVO
CROATIAN PHILOSOPHICAL SOCIETY
KROATISCHE PHILOSOPHISCHE GESELLSCHAFT
ASSOCIAZIONE CROATA DI FILOSOFIA

29. DANI FRANE PETRIĆA
29th DAYS OF FRANE PETRIĆ
29. FRANE-PETRIĆ-TAGE
29. GIORNI DI FRANCESCO PATRIZI

Cres, Hrvatska, 26. rujna – 2. listopada 2021.
Cres, Croatia, September 26 – October 2, 2021
Cres, Kroatien, 26. September – 2. Oktober 2021
Cherso, Croazia, 26 settembre – 2 ottobre 2021



Pokrovitelji 29. Dana Frane Petrića

Predsjednik Republike Hrvatske

Zoran Milanović

Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske

Primorsko-goranska županija



Patrons of the 29th Days of Frane Petrić

President of the Republic of Croatia

Zoran Milanović

Ministry of Science and Education
of the Republic of Croatia

Primorje-Gorski Kotar County

Suorganizator simpozija

Istok – Zapad: komparativna filozofija i svjetska situacija

Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku

Suorganizator simpozija

Hrvatska filozofija i kultura u interakciji i kontekstu

Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu



The co-organizer of the symposium

East – West: Comparative Philosophy and World Situation

Centre of Excellence for Integrative Bioethics

The co-organizer of the symposium

Croatian Philosophy and Culture in Interaction and Context

Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb

SADRŽAJ / CONTENTS

Organizacijski odbor i programski odbori / Organization Committee and Programme Committees	7
Uvod / Introduction	9
• Dani Frane Petrića u doba pandemije / The Days of Frane Petrić <i>in the Days of the Pandemic</i>	11
• Istok – Zapad: komparativna filozofija i svjetska situacija / East – West: Comparative Philosophy and World Situation ...	17
• Hrvatska filozofija i kultura u interakciji i kontekstu / Croatian Philosophy and Culture in Interaction and Context	23
Program / Programme	33
• Simpozij Istok – Zapad: komparativna filozofija i svjetska situacija / <i>East – West: Comparative Philosophy and World Situation Symposium</i> ..	35
• Simpozij Hrvatska filozofija i kultura u interakciji i kontekstu / Croatian <i>Philosophy and Culture in Interaction and Context Symposium</i>	51
Sažeci izlaganja / Paper abstracts	61
• Simpozij Istok – Zapad: komparativna filozofija i svjetska situacija / <i>East – West: Comparative Philosophy and World Situation Symposium</i> ..	63
• Simpozij Hrvatska filozofija i kultura u interakciji i kontekstu / Croatian <i>Philosophy and Culture in Interaction and Context Symposium</i>	141
Adresar izlagača / Addresses of the speakers	183
• Simpozij Istok – Zapad: komparativna filozofija i svjetska situacija / <i>East – West: Comparative Philosophy and World Situation Symposium</i> ..	185
• Simpozij Hrvatska filozofija i kultura u interakciji i kontekstu / Croatian <i>Philosophy and Culture in Interaction and Context Symposium</i>	193
Donatori 29. Dana Frane Petrića / Donors of the 29th Days of Frane Petrić	197
Kronologija Dana Frane Petrića 1992. – 2021. / Chronology of the Days of Frane Petrić 1992–2021	201



**Organizacijski odbor Dana Frane Petrića /
Organization Committee of the Days of Frane Petrić**

Bruno Ćurko (Split), *predsjednik/President*, Lidija Knorr (Zagreb), *glavna tajnica/Chief Secretary*, Denis Kos (Zagreb), *glavni tajnik/Chief Secretary*, Mira Matijević (Zagreb), *poslovna tajnica/Business Secretary*, Pavo Barišić (Zagreb), Ivan Bekavac Basić (Zagreb), Igor Čatić (Zagreb), Ante Čović (Zagreb), Borislav Dadić (Zadar), Ljiljana Filipas (Cres), Predrag Finci (London), Michael George (Fredericton), Nada Gosić (Rijeka), Marin Gregorović (Cres), Luka Janeš (Zagreb), Vladimir Jelkić (Osijek), Mislav Ježić (Zagreb), Hrvoje Jurić (Zagreb), Kristijan Jurjako (Cres), Ivica Kelam (Osijek), Marko Kos (Zagreb), Tomislav Krznar (Zagreb), Gottfried Küenzlen (München), Mislav Kukoč (Zagreb), Alpar Lošonc (Novi Sad), Nenad Malović (Zagreb), Ivica Martinović (Dubrovnik/Zagreb), Željka Metesi Deronjić (Zagreb), Maria Muccillo (Roma), Arto Mutanen (Lahti), Gaetano Negovetić (Cres), Tomáš Nejšchleba (Olomouc), Mirjana Rupčić (Cres), Attila Pató (Praha), Snježana Paušek-Baždar (Zagreb), Luka Perušić (Zagreb), Tomislav Petković (Zagreb), Josip Pope (Cres), Zdravko Radman (Zagreb), Walter Salković (Cres), Marija Selak Raspudić (Zagreb), Goran Sunajko (Zagreb), Igor Škamperle (Ljubljana), Fulvio Šuran (Pula), Iris Tićac (Zadar/Rijeka), Christo Todorov (Sofija), Lino Veljak (Zagreb), Dragica Vujadinović (Beograd), Ivana Zagorac (Zagreb), Sanja Živanović (Cres).

**Programski odbor simpozija
Istok – Zapad: komparativna filozofija i svjetska situacija /
Programme Committee of the
East – West: Comparative Philosophy and World Situation Symposium**

Hrvoje Jurić (Zagreb), *predsjednik/President*, Nevad Kahteran (Sarajevo), *predsjednik/President*, Josip Guć (Split), *tajnik/Secretary*, Mira Matijević (Zagreb), *poslovna tajnica/Business Secretary*, Tamara Albertini (Honolulu), Mehdi Aminrazavi (Fredericksburg), Ivan Andrijanić (Zagreb), Daniel Bučan (Zagreb), Ivana Buljan (Zagreb), Massimo Campanini, Muhammad U. Faruque (New York), Mislav Ježić (Zagreb), Goran Kardaš (Zagreb), Oliver Leaman (Lexington), Bo Mou (San José), Dušan Pajin (Beograd), Ali Paya (London).

**Programski odbor simpozija Hrvatska filozofija
i kultura u interakciji i kontekstu /
Programme Committee of the Croatian Philosophy in
Interaction and Context Symposium**

Bruno Ćurko (Split), *predsjednik/President*, Josip Guć (Split), *tajnik/Secretary*, Mira Matijević (Zagreb), *poslovna tajnica/Business Secretary*, Mislav Kukoč (Zagreb), Antonio Kovačević (Zadar), Matija Mato Škerbić (Zagreb), Ivo Džinić (Zagreb).



29. DANI FRANE PETRIĆA

Uvod



29th DAYS OF FRANE PETRIĆ

Introduction



DANI FRANE PETRIĆA U DANE PANDEMIJE

Prošla, 2020. godina u cijelom je svijetu bila obilježena pandemijom koronavirusa, koja se produžila u 2021. godinu i trenutno se ne može predvidjeti kada će završiti. Hrvatsku su, osim toga, u ožujku i prosincu 2020. godine pogodila dva snažna potresa, kakvih je bilo i u drugim dijelovima svijeta. Pribrojimo li tome ekstremne vremenske pojave, kao što su visoke temperature i požari te velike oborine i poplave, što nas upućuje na problem klimatskih promjena, te svjetska zbivanja na koja smo se već naviknuli, poput rapidnog izumiranja prirodnih vrsta, ratova, terorizma, siromaštva, gladi i masovnih migracija stanovništva – globalna nam se situacija ponekad čini apokaliptičnom. S obzirom na dojam da se slama postojeće i da je budućnost posve neizvjesna, razumljivo je da duh naše epohe sve više prožimaju strah i panika ili tjeskoba i očaj.

Može li filozofija, u savezu s drugim znanostima i umjetnošću, pomoći ozdravljenju čovjekova duha i promijeniti smjer svjetskih zbivanja? Budući da filozofija više nema onu ulogu u ljudskom životu kakvu je imala u prethodnim epohama, odgovor na postavljeno pitanje ne može biti optimističan, ali još uvijek se može govoriti o *filozofiji kao tješiteljici* (prema Boetijevu spisu *De consolatione philosophiae*). Koliko god okolnosti našeg života bile nepovoljne i depresivne, a perspektive se činile beznadnima, istraživanje, promišljanje i raspravljanje – odnosno spoznavanje, znanje i njegova razmjena – pomažu nam, jer oslabljuju ili barem objašnjavaju »tragično osjećanje života« (Miguel de Unamuno). Za početak, to znači da sve što nam se zbiva kao pojedincima i skupinama, svaku konstelaciju međuljudskih odnosa te sve prirodne i socijalno-političke strukture i procese trebamo razmatrati u široj perspektivi. U tom smislu, znanje o cjelini nužno je ako želimo steći znanje o pojedinostima, a znanje o prošlosti preduvjet je znanja o sadašnjosti i projiciranja budućnosti.

Znao je to i filozof i polihistor Frane Petrić (1528. – 1597.) koji je, u svome djelu *Deset dijaloga o povijesti (Della historia diece dialoghi)* iz 1560., spekulirao o povijesti uopće te o svrsi, istini i dostojanstvu

povijesti, ali se itekako potrudio da svoje spekulacije potkrijepi činjenicama koje je polučio iz istraživanja »opće povijesti«, »male povijesti« i »povijesti nečijeg života«.

Danas bi nam moglo biti zanimljivo Petrićevo zapažanje da svako gospodstvo (*imperio*), tj. svaka vlast ili država, »ima početak, uspon, trajanje, opadanje i kraj«, a do opadanja i kraja dolazi, među ostalim, i »zbog žestine prirodnih sila, kao što su kuga, glad, požar, potop i potres«. Kao rođenom Cresaninu, Petriću su zasigurno bili poznati događaji iz njegova rodnog kraja koji se uklapaju u njegovo tumačenje povijesti. Osor, grad nedaleko od Cresa, dugo je vremena bio središte cresko-lošinjskoga arhipelaga, pa i važno mjesto na širem području, ali su kuga i rat u drugoj polovici četrnaestog, razne nepogode tijekom petnaestog i naposljetku snažan potres i malarija u prvoj polovici šesnaestog stoljeća krajnje smanjili njegovu veličinu i važnost te je, upravo za Petrićeva života, vodeću ulogu preuzeo grad Cres.

Recentna pandemija koronavirusa mnogo je manje dramatična u pogledu ljudskih žrtava nego srednjovjekovne i renesansne epidemije. Također, danas »gospodstva« ne propadaju pod udarom prirodnih sila kao što su masovne bolesti, nego čak osnažuju, što se može objasniti pomoću analize i kritike moderne »biomoći« i »biopolitičke paradigme«, kakvu su ponudili Michel Foucault i Giorgio Agamben. Međutim, propadaju društva, zajednice i međuljudski odnosi koji se ne mogu nadomjestiti digitalnom komunikacijom, koliko god se to smatralo čarobnim rješenjem za život u doba pandemije.

Restrikcije i onemogućavanja fizičkoga susretanja tako su pogodili i akademsku zajednicu, i u obrazovnom i u znanstvenoistraživačkom aspektu. I tako su se među žrtvama pandemije našli i *Dani Frane Petrića*.

Dvadeset i deveta po redu međunarodna znanstveno-kulturna manifestacija *Dani Frane Petrića* trebala se održati od 20. do 26. rujna 2020. godine, ali se zbog pandemijskih okolnosti nije mogla održati na Cresu, a organizatori nisu bili skloni njezinu preseljenju u »virtualni svijet«.

Ove, 2021. godine okolnosti nisu sasvim drugačije, no budući da se navikavamo na život u takozvanoj »novoj normalnosti« i spretnije se nosimo s odgovarajućim izazovima, odlučili smo upriličiti skup na

Cresu »po svaku cijenu«, smatrajući da je održavanje ovog skupa važan znak intelektualnog i duhovnog otpora destruktivnim trendovima jednako kao i 1992. godine, kad su, usred rata u Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini, ustanovljeni *Dani Frane Petrića*. Nažalost, neki koji su sudjelovali u organizaciji skupa i mnogi koji su 2019. i 2020. zdušno prihvatili poziv i najavili svoj dolazak na Cres nisu u mogućnosti sudjelovati na ovogodišnjoj manifestaciji, ali vjerujemo da će nam se pridružiti narednih godina.

Nadamo se da je »promašaj« iz 2020. godine bio samo kratka epizoda u dugoj i uspješnoj seriji naših creskih skupova i da više neće biti takvih diskontinuiteta te da će *Dani Frane Petrića* i nadalje biti jedna od najznačajnijih konferencija u Hrvatskoj i Jugoistočnoj Europi, koja okuplja filozofe i druge znanstvenike iz cijeloga svijeta u duhu interdisciplinarnosti i pluriperspektivnosti.

Hrvoje Jurić
Bruno Ćurko



THE DAYS OF FRANE PETRIĆ **IN THE DAYS OF THE PANDEMIC**

The year 2020 was marked worldwide by the coronavirus pandemic, which extended into 2021, and it is currently unpredictable when it will end. In addition, in March and December 2020, Croatia was hit by two strong earthquakes, just like some other parts of the world. If we add to this extreme weather events, such as high temperatures and fires and heavy rainfalls and floods, which leads us to the problem of climate change, and world events to which we are already accustomed, such as the rapid extinction of natural species, wars, terrorism, poverty, famine, and mass migrations of the population – the global situation sometimes seems apocalyptic to us. Given the impression that the existing is collapsing and that the future is entirely uncertain, it is understandable that the spirit of our era is increasingly permeated by fear and panic or anxiety and despair.

Can philosophy, in alliance with other sciences and arts, help heal the human spirit and change the direction of world events? Since philosophy no longer has the role it had for human life in the previous epochs, the answer to the question posed above cannot be optimistic; nevertheless, one can still speak of *philosophy as a consolator* (according to Boethius's *De consolazione philosophiae*). As unfavourable and depressing as the circumstances of our lives may be, and the prospects seem hopeless, research, reflection, and discussion – that is, cognition, knowledge, and its exchange – help us because they weaken or at least explain the “tragic sense of life” (Miguel de Unamuno). To begin with, this means that everything that happens to us as individuals and groups, every constellation of interpersonal relations, and all natural and socio-political structures and processes should be considered in a broader perspective. In this sense, knowledge of the whole is necessary if we are to acquire knowledge of the particularities, and knowledge of the past is a prerequisite for knowledge of the present and the projection of the future.

The philosopher and polyhistor Frane Petrić (Latin: Franciscus Patricius; Italian: Francesco Patrizi; 1528–1597) knew this. In his work

Ten Dialogues on History (Della historia diece dialoghi) from 1560, he speculated on history in general and on the purpose, truth, and dignity of history, but he made a great effort to substantiate his speculations with the facts he derived from the research of “general history”, “microhistory”, and “history of one’s life”.

Today we might be interested in Petrić’s observation that every mastery (*imperio*), i.e. every authority, government or state, “has a beginning, rise, duration, decline, and end”, while decline and end occur, among other things, “due to the intensity of natural forces such as plague, famine, fire, flood, and earthquake”. As a native of Cres, Petrić was certainly familiar with events from his native land that fit his interpretation of history. Osor, a town not far from Cres, has long been the center of the Cres-Lošinj archipelago, and an important place in the wider area, but the plague and war in the second half of the fourteenth, various disasters during the fifteenth, and finally a strong earthquake and malaria in the first half of the sixteenth century extremely reduced its size and importance, and, precisely during Petrić’s lifetime, the town of Cres took over the leading role.

The recent coronavirus pandemic is much less dramatic in terms of human casualties than the Medieval and Renaissance epidemics. Also, today “masteries” do not collapse under the impact of natural forces such as mass diseases, but such occurrences even strengthen them, which can be explained by the analysis and critique of modern “biopower” and “biopolitical paradigm” offered by Michel Foucault and Giorgio Agamben. However, what is collapsing are the societies, communities, and interpersonal relationships that cannot be replaced by digital communication, no matter how much it was considered a magical solution for life in the time of the pandemic.

Restrictions and disabling of physical encounters have thus affected the academic community, both in the educational and research aspects. Thus the *Days of Frane Petrić* were also among the victims of the pandemic.

Twenty-ninth international scientific and cultural conference *Days of Frane Petrić* was supposed to be held from 20 to 26 September 2020,

but due to pandemic circumstances, it could not be held live in Cres, and the organisers were not inclined to move it to the “virtual world”.

The situation in the year 2021 is not completely different, but since we are getting used to living in the so-called “new normality” and are more adept at dealing with related challenges, we decided to organise a gathering on Cres “at any cost”, believing that holding this gathering is an important sign of intellectual and spiritual resistance to destructive trends, just like in 1992, when, amidst the war in Croatia and Bosnia and Herzegovina, the *Days of Frane Petrić* were established. Unfortunately, some who participated in the organisation of the conference and many who, in 2019 and 2020, wholeheartedly accepted the invitation to participate and announced their arrival to Cres are not able to participate in this year’s conference, but we believe they will join us in the coming years.

We hope that the “failure” of 2020 was just a short episode in a long and successful series of our Cres conferences and that there will be no more such discontinuities. We also hope that the *Days of Frane Petrić* will continue to be one of the most important conferences in Croatia and Southeast Europe, bringing together philosophers and other scientists from around the world in a spirit of interdisciplinarity and pluriperspectivity.

Hrvoje Jurić
Bruno Ćurko

ISTOK – ZAPAD: KOMPARATIVNA FILOZOFIJA I SVJETSKA SITUACIJA

Hrvoje Jurić i Nevad Kahteran

Predsjednici Programskog odbora simpozija

Istok – Zapad: komparativna filozofija i svjetska situacija

»Istok« i »Zapad« pojmovi su koji se, kao samorazumljivi, koriste u geografskim, kulturološkim, historiografskim, sociološkim, politološkim, ekonomskim, književnoteorijskim, mediološkim, medicinskim, antropološkim, religiološkim, teološkim, filozofskim i drugim znanstvenim razmatranjima svijeta i života. Oni također, u svojoj samorazumljivosti i nereflektiranosti, značajno određuju razmišljanja takozvanih »običnih ljudi« o svijetu i životu. Stoga se, kao prvo, čini važnim postaviti pitanje: što uopće znače pojmovi »Istoka« i »Zapada«? A u doba globalizacije i globalnosti života i svijeta, te nakon svih dobro nam poznatih i dijelom doista učinkovitih kritika kulturnog, ekonomskog i političkog imperijalizma i kolonijalizma, odnosno »eurocentričnosti« i »okcidentocentričnosti«, nameće se i, zapravo temeljno, pitanje: u odnosu na što je Zapad zapadno, a Istok istočno, te koji to centri, zašto, na koji način i s kakvim posljedicama predodređuju i određuju suvremeni globalni »zapadno-istočni divan«. Osim toga, izražava li sintagma »Istok–Zapad« ili »istočno-zapadno« sve temeljne ambivalentnosti današnjega svijeta? Što je sa »Sjeverom« i »Jugom«? Kako se istočno-zapadne i sjeverno-južne napetosti i susreti odražavaju na intrakulturnim i intrasocijalnim planovima, tamo gdje se čini da je još uvijek moguće govoriti o »vodećoj kulturi«, da se i ne spominje važnost tih pitanja u onim sredinama koje su danas ili oduvijek multikulturne, kao što su »Srednja Europa« i »Balkan«. Dakle, prvo je pitanje kojim se ovaj skup namjerava baviti pitanje o samim pojmovima »Istoka« i »Zapada«, ali ne samo s obzirom na njihovu razdvojenost i suprotstavljenost, nego i s obzirom na njihovu međusobnu povezanost i upućenost.

Međutim, ako pojmove »Istoka« i »Zapada« uzmemo u uobičajenom smislu – što i dalje ne isključuje kritički, čak ni radikalnokritički i subverzivni pogled – predmetno područje koje nastoji otvoriti ovaj simpozij nipošto se ne sužava, nego se upravo proširuje. Jer istraživanje i, na temelju toga, povezivanje onoga što se dominantno smatra i naziva »Istokom« i »Zapadom« – primjerice, u polju filozofije – danas je iznimno intenzivno i plodotvorno. O tome snažno svjedoči usmjerenje (a možda bismo mogli reći i »pokret«) *komparativne filozofije*, odnosno nastojanje da se na istoj, »bezpredrasudnoj« razini razmatraju prinosi različitih filozofija i njima odgovarajućih svjetonazora, od europskog i angloameričkog kulturnog kruga, izrazito određenih kršćanskom tradicijom, preko Indije, Kine i Japana, s hinduizmom, budizmom, konfucijanizmom i šintoizmom kao tradicionalnim »religijama-filozofijama«, te arapskoga i islamskoga svijeta, do često zanemarenih afričkih, američkih i oceanijskih misaono-kulturnih invencija, sa svim njihovim internim diferenciranostima, gdje je filozofska refleksija često u najužoj vezi s religioznim nazorima. I ne samo nastojanje da se neutralno razmatraju ili da se sinkronijskom i dijakronijskom komparacijom uočavaju određene srodnosti među njima nego i da se s određenim zagovorom radi na uspostavljanju međusobnoga dijaloga koji bi mogao proizvesti, a zapravo već i proizvodi, novu kvalitetu – dijalog različitih kultura i religija u kontekstu duhovne situacije našeg vremena i dijalektiku interkulturnoga logosa oslobođenog dominacije. Perspektiva i postignuća komparativne filozofije idejna su osnovica ovoga simpozija, što uključuje i nezaobilazne doprinose hrvatskoga mislitelja Čedomila Veljačića (Bhikkhu Nāṇajīvako; 1915.–1997.) te onih koji su, u Hrvatskoj, Sloveniji, Bosni i Hercegovini i Srbiji, njegovim djelovanjem bili inspirirani, stvarajući daljnja i originalna djela. Simpozij, dakako, neće biti tek *hommage* Veljačiću, ali će, vjerujemo, ukazati i na hrvatska, južnoslavenska i balkanska postignuća na planu komparativne filozofije, svakako u svjetskome kontekstu i mjereno globalnim mjerilima.

U trećem koraku, ovaj simpozij stremi kritičkom propitivanju svjetske situacije na liniji »Istok – Zapad«, u ekonomskom, socijalnom i političkom pogledu (primjerice, sve ono što obilježava i forsira aktivnosti »prvog«, »drugog« i »trećeg svijeta«), gdje komparativno-filozofski,

kao i komparativno-religiološki ili komparativno-kulturološki pristup mogu biti od velike pomoći, jer u podlozi mnogih današnjih sukoba i drugih tenzija stoje neriješeni, čak neprepoznati problemi koje možemo svesti na nazivnik neznanja i nerazumijevanja. Osviješten i konceptualiziran dijalog između svih navedenih različitosti, koje često opisujemo kao »istočno-zapadne« različitosti, tako biva ne samo teorijskim pothvatom, nego i osnovicom za konkretne i pozitivne promjene na globalnome planu, koje se nužno reflektiraju i u svakom kutku globusa.



EAST – WEST: COMPARATIVE PHILOSOPHY AND WORLD SITUATION

Hrvoje Jurić and Nevad Kahteran

Presidents of the Programme Committee of the *East – West:
Comparative Philosophy and World Situation* Symposium

As self-explanatory, “East” and “West” are terms used in the studies of geography, culture, history, society, politics, economy, literature, media, medicine, anthropology, religion, theology, and philosophy, as well as in other scientific considerations of the world and life. In their self-explanatoriness and non-reflectiveness, they also significantly determine the thinking of the so-called “ordinary people” about the world and life. Thus, firstly, it seems important to ask the question: what do the terms “East” and “West” really mean? And in the age of globalisation and globality of life and the world, and after all the well-known and partly really effective criticisms of cultural, economic, and political imperialism and colonialism, that is “Eurocentricity” and “Occidentocentricity”, the question – in fact a fundamental question – arises: in relation to what is the West “west” and the East “east”, and which centres, why, how, and with what consequences predetermine and determine the contemporary global “West-eastern divan”? Besides, does the “East – West” or “east – west” syntagm express all the fundamental ambivalences of today’s world? What about the “North” and “South”? How do East-West and North-South tensions and encounters reflect intracultural and intrasocial plans, where it seems still possible to speak of a “leading culture”, not to mention the importance of these issues in those milieus that are today or always were multicultural, such as “Central Europe” and “the Balkans”? So, the first question this symposium intends to address is the question of the very terms “East” and “West”, not only concerning their separation and opposition, but also concerning their interconnectedness and familiarity.

However, if we take the terms “East” and “West” in the usual sense – which still does not exclude a critical, even radically critical and sub-

versive view – the subject area this symposium seeks to open is by no means narrowed, but rather expanded. For researching and, on this basis, associating what is dominantly considered and called the “East” and “West” – in the field of philosophy, for example – is extremely intense and fruitful today. This is strongly evidenced by the orientation (and perhaps we might say “movement”) of *comparative philosophy*, that is the effort to consider at the same, “unbiased” level the contributions of different philosophies and their respective worldviews, from the European and Anglo-American cultural circles, distinctly determined by the Christian tradition, through India, China and Japan, with Hinduism, Buddhism, Confucianism, and Shintoism as traditional “religions-philosophies”, and the Arab and Islamic world, to the often neglected African, American, and Oceanic thought-cultural inventions, with all their internal differentiations, where philosophical reflection is often closely related to religious views. And not only the effort to neutrally consider, or to perceive, by synchronic and diachronic comparisons, certain similarities between them, but also to strive to establish with a certain intercession mutual dialogue that could produce, and in fact already produces, a new quality – a dialogue of different cultures and religions in the context of the spiritual situation of our time and a dialectic of the intercultural logos liberated from domination. The perspective and achievements of comparative philosophy are the basis of this symposium, which includes indispensable contributions of the Croatian thinker Čedomil Veljačić (Bhikkhu Nāṇajīvako; 1915–1997) and those who, in Croatia, Slovenia, Bosnia and Herzegovina, and Serbia, were inspired by his work, creating further and original works. The symposium, of course, will not be just an *homage* to Veljačić, but will, we believe, also point to Croatian, South Slavic, and Balkan achievements in the field of comparative philosophy, in a worldwide context and measured on a global scale.

In the third step, this symposium aims to critically examine the “East – West” world situation, in economic, social, and political terms (for example, everything that characterises and promotes the activities of the “first”, “second”, and “third world”), where a comparative-philosophical, as well as a comparative-religiological or comparative-cul-

tural approach can be of great help, because many of today's conflicts and other tensions are rooted in unresolved, even unrecognised problems that can be reduced to the denominator of ignorance and misunderstanding. A conscious and conceptualised dialogue between all these differences, often described as "east-west" differences, is thus not only a theoretical endeavour, but also a basis for concrete and positive changes on a global scale, which are necessarily reflected in every corner of the globe.



HRVATSKA FILOZOFIJA I KULTURA U INTERAKCIJI I KONTEKSTU

Bruno Ćurko

Predsjednik Programskog odbora simpozija
Hrvatska filozofija i kultura u interakciji i kontekstu

Hrvatski renesansni mislitelj Frane Petrić jedan je od prvih hrvatskih filozofa i znanstvenika europskog i svjetskog glasa. Stalna tema *Dana Frane Petrića – Hrvatska filozofija i kultura u interakciji i kontekstu* – prvenstveno je vezana uz Petrićev lik i djelo. Osim istraživanja o Petriću stalna tema obuhvaća i istraživanja u području hrvatske filozofije općenito, s obzirom na različite povijesne, kulturne, društvene, filozofske, znanstvene i druge interakcije i kontekste u kojima valja promatrati hrvatsku filozofiju. Od ove, 2021. godine, stalnu temu nadopunili smo istraživanjima o utjecaju hrvatske kulture na Europu i svijet, kao i recepciji hrvatske kulture i njenoj interakciji i kontekstu u europskoj i svjetskoj kulturi.

U sklopu dvadeset i devete znanstveno-kulturne manifestacije *Dani Frane Petrića* stalni međunarodni simpozij *Hrvatska filozofija i kultura u interakciji i kontekstu* obuhvaćat će četiri tematske jedinice: 1. »Hrvatska filozofija u prošlosti i sadašnjosti«; 2. »Frane Petrić«; 3. »Hrvatska kultura u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti«; 4. »Hrvatska kultura i filozofija u školama i na visokim učilištima«.

1. Hrvatska filozofija u prošlosti i sadašnjosti

Tematska jedinica »Hrvatska filozofija u prošlosti i sadašnjosti« kao glavni cilj ima kontinuirano proučavanje hrvatske filozofije od njenih početaka do danas. Posebice izdvajamo sljedeće tematske cjeline:

- sintetički pregledi hrvatske filozofske baštine u cjelini, po stoljećima ili disciplinama;
- pojedina djela ili cjelokupni opusi određenih hrvatskih filozofa;

- infrastrukturni, odnosno »arheološki« prinosi (bibliografije, katalogi rukopisnih zbirka, transkripcije itd.);
- interpretativni pristupi filozofskim tekstovima i usporedni prinosi;
- istraživanje izvora i recepcije pojedinih hrvatskih filozofa ili skupina filozofa;
- prinosi »institucionalnoj« povijesti (učilišta, časopisi, ostale ustanove, »škole«).

2. Frane Petrić

Frane Petrić (Cres, 1529. – Rim, 1597.) znameniti je hrvatski renesansni polihistor. Pisao je od prve godine studija filozofije na Sveučilištu u Padovi te je ostavio pozamašan opus tiskanih radova kao i rukopise razasute po raznim arhivima. Razvoj njegova mišljenja seže od snažnih utjecaja raznorodnih filozofskih tradicija i ocjene aristotelske baštine do izvornih uvida u poetici, metafizici i prirodnoj filozofiji. Proučavatelji renesansne epohe nalaze se i danas pred evolucijom Petrićevih koncepcija kao pred velikom i trajnom istraživačkom zadaćom. Ovaj međunarodni simpozij poziva istraživače da iznesu pred javnost svoje uvide i spoznaje te tako pridonesu objektivnoj prosudbi uloge i značenja Petrićeve misli u renesansnom kontekstu. Kao poticaj za razmišljanje izdvajamo sljedeće istraživačke teme:

- život, rukopisi i tiskana djela Frane Petrića;
- izvori Petrićeve misli te obilježja, dometi i značenje njegovih izvornih uvida;
- poredbene prosudbe Petrićevih stajališta i rješenja;
- recepcija Petrićeva djela među suvremenicima i u kasnijim stoljećima;
- Petrićev prinos različitim filozofskim disciplinama, osobito prirodnoj filozofiji, metafizici, prirodnoj teologiji, psihologiji, poetici i političkoj filozofiji;
- Petrićev prinos egzaktnim i prirodnim znanostima, osobito geometriji, geofizici, oceanografiji i astronomiji;
- Petrićeva književna djela;

- Petrićev doprinos prevođenju, izdavaštvu i traduktologiji;
- Petrićevo razumijevanje povijesti i povijesne znanosti;
- Petrićev odnos prema grčkom i latinskom jeziku.

3. Hrvatska kultura u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti

Kultura se smatra kombinacijom ljudskog znanja, uvjerenja i društvenih normi koje usvajamo i kasnije prenosimo na buduće generacije. Kultura je ključni faktor socijalizacije koji regulira različite sfere ljudske interakcije, od svakodnevne komunikacije do funkcioniranja u društvenoj zajednici. Rimski filozof i govornik Ciceron razvio je koncept *cultura animi*. Upotrijebio je tu metaforu da bi opisao razvoj filozofske duše. On navedeni koncept definira na način na koji ljudi prevladavaju »barbarstvo« i postaju građanima u potpunosti. Nakon Francuske revolucije ustalio se pojam 'nacionalna kultura', koji nema jednako značenje u različitim povijesnim razdobljima. Međutim, vrlo je važno s današnje perspektive poimanja nacionalne kulture istražiti utjecaj hrvatske nacionalne kulture na okolne kulture, kao i utjecaj na globalne kulture kao što su mediteranska, europska i svjetska. Isto je tako potrebno istražiti utjecaj gore nabrojanih kultura na razvoj hrvatske nacionalne kulture. Neke od tema koje se mogu pridružiti ovoj jedinici bile bi:

- razvoj hrvatske nacionalne kulture;
- utjecaj pojedinaca na razvoj hrvatske kulture;
- utjecaj Europe na hrvatsku kulturu;
- utjecaj pojedinaca i grupa s područja Hrvatske na europsku kulturu;
- Mediteran kao dio hrvatske kulture;
- recepcija hrvatske kulture u Europi i svijetu;
- razvojne faze hrvatske nacionalne kulture;
- hrvatska kultura između Srednje i Jugoistočne Europe;
- važni pojedinci iz hrvatske nacionalne kulture;
- suvremena globalna kultura i njen utjecaj na hrvatsku nacionalnu kulturu;
- perspektive hrvatske kulture.

4. Hrvatska kultura i filozofija u školama i visokim učilištima

Zadnjih nekoliko godina svjedoci smo »cjelovite kurikularne reforme« i svih prijepora vezanih uz nju. Ne ulazeći u njih, potrebno je istražiti je li važno i koliko je važno u školskim kurikulumima osigurati teme vezane za hrvatsku kulturu, ali i hrvatsku filozofiju. Potrebno je, isto tako, istražiti kakva je situacija u drugim zemljama s udjelom nacionalne kulture i nacionalne filozofije u školskim kurikulumima. Može li uopće postojati nacionalni kurikulum u nacionalnoj državi bez tema i sadržaja iz nacionalne kulture i filozofije? Koliko je uopće uključenost tih sadržaja bitna za samu nacionalnu kulturu? Koliko i kako obrazovni sustav djeluje na nacionalnu kulturu, a koliko kultura na obrazovni sustav? Nadamo se da ćemo ovom tematskom jedinicom našeg simpozija rasvijetliti neka od navedenih pitanja, ali ih i aktualizirati u javnosti. Gotovo su neiscrpne teme vezane uz odnos nacionalne kulture i filozofije i obrazovnog sustava. Navodimo nekoliko njih kao prijedlog za razmišljanje:

- sadržaji vezani uz hrvatsku kulturu i filozofiju u kurikulumu »Škole za život«;
- sadržaji vezani uz hrvatsku filozofiju u kurikulumu »Škole za život«;
- sadržaji vezani uz hrvatsku kulturu i filozofiju na državnoj maturi;
- hrvatska filozofska baština u osnovnoškolskim i srednjoškolskim udžbenicima;
- hrvatska kulturna baština u osnovnoškolskim i srednjoškolskim udžbenicima;
- važnost nastavnih sadržaja iz nacionalne kulture i filozofije u osnovnim i srednjim školama;
- teme i sadržaji iz hrvatske filozofije na sveučilištima u Republici Hrvatskoj;
- teme i sadržaji iz hrvatske kulture na sveučilištima izvan Republike Hrvatske;
- važnost tema i sadržaja iz hrvatske kulture i hrvatske filozofije na visokim učilištima.

Predloženi tematski okviri, za sve tematske jedinice, nipošto ne iscrpljuju istraživačke mogućnosti i pristupe obrađivanju pojedinih pitanja i tema iz hrvatske filozofije i kulture u interakciji i kontekstu.



CROATIAN PHILOSOPHY AND CULTURE IN INTERACTION AND CONTEXT

Bruno Ćurko

President of the Programme Committee of the *Croatian Philosophy and Culture in Interaction and Context* Symposium

Frane Petrić, Croatian Renaissance thinker, is one of the first Croatian world-famous philosophers and scientists. The regular annual theme of the *Days of Frane Petrić – Croatian Philosophy and Culture in Interaction and Context* – is primarily related to Petrić's life and work. Besides the research on Petrić, the regular theme also includes research in the field of Croatian philosophy in general, given the different historical, cultural, social, philosophical, scientific, and other interactions and contexts in which to observe Croatian philosophy. Starting from this year (2020), we extended the original theme with research on the impact of Croatian culture on Europe and the world, as well as on the reception of Croatian culture and its interaction with European and world culture.

Within the 29th scientific-cultural event of the *Days of Frane Petrić*, the regular annual international symposium "Croatian Philosophy and Culture in Interaction and Context" will include four thematic units: 1. "Croatian Philosophy in the Past and Present"; 2. "Frane Petrić"; 3. "Croatian Culture in the Past, Present and Future"; 4. "Croatian Culture and Philosophy in Schools and Higher Education Institutions".

1. Croatian Philosophy in the Past and Present

Thematic unit "Croatian Philosophy in the Past and Present" for its main goal has continuous research of Croatian philosophy, since its beginnings to the present days. This thematic block should include the presentations of research in the following areas:

- synthetic overviews of Croatian philosophical heritage as a whole, by centuries or disciplines;

- individual works or complete oeuvres of certain Croatian philosophers;
- infrastructural, i.e. “archaeological” contributions (bibliographies, catalogues of manuscript collections, transcriptions, etc.);
- interpretative approaches to philosophical texts and comparative contributions;
- research of the sources and reception of some Croatian philosophers or groups of philosophers;
- contributions to the “institutional” history (education institutions, journals, other institutions, “schools”).

2. Frane Petrić

Frane Petrić (Franciscus Patricius, Cres, 1529 – Rome, 1597) is a famous Croatian Renaissance polymath. He had been writing since his first year of studying philosophy at the University of Padua and has left a voluminous oeuvre of printed works as well as numerous manuscripts scattered across various archives. The development of his thought ranges from a strong influence of different philosophical traditions and reviews of the Aristotelian heritage to original insights in poetics, metaphysics, and natural philosophy. Researchers of the Renaissance epoch today still consider the evolution of Petrić’s concepts as a great and continuous research task. This international symposium invites researchers to publicly present their insights and research results in order to contribute to an objective evaluation of the role and importance of Petrić’s thought in the Renaissance context. As an incentive, we have highlighted the following research topics:

- the life, manuscripts, and printed works of Frane Petrić;
- sources of Petrić’s thought and the characteristics, scopes, and importance of his original insights;
- comparative evaluations of Petrić’s views and solutions;
- reception of Petrić’s works among his contemporaries and in later centuries;

- Petrić's contribution to various philosophical disciplines, especially natural philosophy, metaphysics, natural theology, psychology, poetics, and political philosophy;
- Petrić's contribution to exact and natural sciences, especially geometry, geophysics, oceanography, and astronomy;
- Petrić's literary works;
- Petrić's contribution to translating, publishing, and traductology;
- Petrić's understanding of history and historical;
- Petrić's relation to Greek and Latin language.

3. Croatian Culture in the Past, Present and Future

Culture is considered as a combination of human knowledge, convictions, and social norms that we adopt and later transfer to future generations. Culture is a crucial factor in socialization which regulates different spheres of human interaction, from everyday communication to functioning in a social community. Roman philosopher and orator Cicero developed the concept of *cultura animi*. He used this metaphor to describe the development of the philosophical soul. He defines the mentioned concept as a way in which human beings overcome “barbarianism” and entirely become citizens of the world. After the French Revolution, the notion of ‘national culture’, which has no synonyms in different historical periods, became established. However, it is very important from the contemporary perspective of understanding national culture to explore the impact of Croatian national culture on surrounding cultures, as well as on global cultures such as the Mediterranean, European, and world culture. There is also a need for research on the impact of the above-mentioned cultures on the development of Croatian national culture. Some of the topics, than can be conjoined to this unit are:

- the development of Croatian national culture;
- the impact of individuals on the development of Croatian culture;
- the influence of Europe on the development of Croatian culture;
- the impact of individuals and groups from Croatian territory on European culture;

- the Mediterranean as part of Croatian culture;
- the reception of Croatian culture in Europe and the world;
- the developmental phases of Croatian national culture;
- Croatian culture between Central and Southeastern Europe;
- important figures of Croatian national culture;
- contemporary global culture and its impact on Croatian national culture;
- perspectives on Croatian culture.

4. Croatian Culture and Philosophy in Schools and Higher Education Institutions

For the past few years, we are witnessing the making and implementation of an “all-encompassing curricular reform” and all disputes concerning it. Without going into the full breadth of these disputes, there is a need to investigate if and how much it is important to provide topics on Croatian culture, but also on Croatian philosophy, in school curricula. There is also a need to investigate the situation in other countries regarding a share of national culture and national philosophy in school curricula. Can there even be a national curriculum in a nation-state without having topics and contents in national culture and philosophy at all? How important is the inclusion of these contents for national culture itself? How much and in which way does the education system affect national culture, and *vice versa*? We hope that this thematic unit of our symposium will shed light on some of the mentioned issues, but also actualise them in the public sphere. There are almost inexhaustible topics related to the relationship between national culture and philosophy, and the education system. To name a few, we suggest:

- contents related to Croatian culture in the “School for Life” curriculum;
- contents related to Croatian philosophy in the “School for Life” curriculum;
- contents related to Croatian culture and philosophy at the State Matura exam;

- Croatian philosophical heritage in primary and secondary school textbooks;
- Croatian cultural heritage in primary and secondary school textbooks;
- the importance of national culture and philosophy teaching contents in primary and secondary schools;
- Croatian philosophy topics and contents at universities in the Republic of Croatia;
- Croatian culture topics and contents at universities outside the Republic of Croatia;
- the importance of topics and contents from Croatian culture and Croatian philosophy at universities.

The proposed thematic frameworks, for all thematic units, do not, of course, exhaust research possibilities and approaches to addressing certain issues and topics from Croatian philosophy in interaction and context.

29. DANI FRANE PETRIĆA

Program



29th DAYS OF FRANE PETRIĆ

Programme



Simpozij
ISTOK – ZAPAD: KOMPARATIVNA FILOZOFIJA
I SVJETSKA SITUACIJA

Symposium
EAST – WEST: COMPARATIVE PHILOSOPHY
AND WORLD SITUATION

NEDJELJA, 26. rujna 2021. / SUNDAY, 26 September 2021

Dolazak i smještaj sudionika u hotel *Kimen* u Cresu /
Arrival and accomodation of participants at *Kimen* Hotel, Cres

18.30 Zajednica Talijana Cres / Comunità degli Italiani di Cherso

Javno predavanje / Public lecture

NEVAD KAHTERAN (Sarajevo): In memoriam Massimo Campanini (1954. – 2020.): talijanski i europski pogled na arapski svijet i islam / In memoriam Massimo Campanini (1954–2020): Italian and European Views on the Arab World and Islam

20.00 *Piće dobrodošlice i večera / Welcome drink and dinner*

PONEDJELJAK, 27. rujna 2021. / MONDAY, 27 September 2021

- 9.00–9.45** Otvaranje skupa i pozdravne riječi /
Opening ceremony and welcoming speeches

**PLENARNO PREDAVANJE (engleski)
PLENARY LECTURE (English)**

Predsjedava / Chairperson: HRVOJE JURIĆ

- 9.45–10.45** NEVAD KAHTERAN (Bosnia and Herzegovina/Bosna i Hercegovina): Paving the Ways for Cross-Tradition Engagement in Philosophy / Utiranje puteva za međutradicijski angažman u filozofiji
- 10.45–11.00** *Pauza / Break*

Sekcija A (engleski) ::: Section A (English)

Predsjedava / Chairperson: MATEJA PEVEC ROZMAN

- 11.00–11.15** JANA S. ROŠKER (Slovenia/Slovenija): Transcultural Philosophy and the Problem of Intercultural Theoretical Comparisons: The Method of Sublation / Transkulturalna filozofija i problem interkulturnih teorijskih usporedbi: metoda sublacije
- 11.15–11.30** MARGUS OTT (Estonia, China/Estonija, Kina): Philosophy of Comparison: Quantitative, Qualitative and Intensive Comparison / Filozofija usporedbe: kvantitativna, kvalitativna i intenzivna usporedba
- 11.30–11.45** GEIR SIGURÐSSON (Iceland/Island): Philosophical Communication Between Cultures: Obstacles and Opportunities / Filozofska komunikacija između kultura: prepreke i mogućnosti
- 11.45–12.00** *Rasprava / Discussion*
- 12.00–12.15** *Pauza / Break*

Predsjedava / Chairperson: JANA S. ROŠKER

- 12.15–12.30** MATEJA PEVEC ROZMAN (Slovenia/Slovenija): The Identity of the West: An Attempt to Investigate the Cultural and Socio-ethical Characteristics of Western Europe / Identitet Zapada: pokušaj istraživanja kulturnih i socijalno-etičkih značajki Zapadne Europe
- 12.30–12.45** BÉLA MESTER (Hungary/Mađarska): Peripheries Closely Linked with the Centre: A Case Study on the Relations of East and West in the European History of Philosophy / Periferije blisko povezane s centrom: studija slučaja odnosa Istoka i Zapada u europskoj povijesti filozofije
- 12.45–13.00** GÁBOR KOVÁCS (Hungary/Mađarska): Hungary as a Ferryboat-Country Commuting Between the East and the West – a Central Metaphor in Hungarian Thought / Mađarska kao trajekt koji vozi između Istoka i Zapada – središnja metafora u mađarskoj misli
- 13.00–13.15** *Rasprava / Discussion*

Sekcija B (hrvatski) ::: Section B (Croatian)

Predsjedava / Chairperson: LUKA PERUŠIĆ

- 11.00–11.15** IGOR ČATIĆ (Hrvatska/Croatia): Što su stvarni antropogeni uzroci klimatskih promjena? / What Are the Real Anthropogenic Causes of Climate Change?
- 11.15–11.30** TONI BUTERIN, IVA RINČIĆ, AMIR MUZUR (Hrvatska/Croatia): (Za)pad(anje) istoka: ima li bioetika istočne Europe šanse u srazu s georgetownskom doktrinom? / Westernisation of the East: Is There Any Chance for Eastern European Bioethics in Coping with the Georgetown Doctrine?
- 11.30–11.45** JOSIP GUĆ (Hrvatska/Croatia): Odgovornost za izbijanje bolesti COVID-19 između Istoka i Zapada / Responsibility for the COVID-19 Outbreak Between the East and the West

- 11.45–12.00** VESNA STANKOVIĆ PEJNOVIĆ (Srbija/Serbia): Bionadzor tehnokracije u pandemiji / Biosurveillance of Technocracy in a Pandemic
- 12.00–12.15** MATIJA MATO ŠKERBIĆ (Hrvatska/Croatia): Od Istoka prema Zapadu – u čemu je problem s ‘interseks’ sportaši(ca)ma? / From East to West – What Is the Problem with the ‘Intersex’ Athletes in Sport?
- 12.15–12.45** *Rasprava / Discussion*

Sekcija C (hrvatski) ::: Section C (Croatian)

Predsjedava / Chairperson: NENAD MALOVIĆ

- 11.00–11.15** MISLAV UZUNIC (Hrvatska/Croatia): Kontekstualna analiza znanstvenih zajednica Istoka i Zapada: slučaj Sunčeve pjege / A Contextual Analysis of the Scientific Communities in the East and the West: The Case of the Sunspot
- 11.15–11.30** FRANJO SOKOLIĆ (Hrvatska/Croatia): Doprinos islamske civilizacije razvoju fizike / Contribution of the Islamic Civilization to the Development of Physics
- 11.30–11.45** DŽEVAD ZEČIĆ (Bosna i Hercegovina/Bosnia and Herzegovina): Teorija brojeva Ikhwan al-Safa izgrađena na tradiciji Pitagore, Nikomaha i Euklida / Number Theory of Ikhwan al-Safa Built on the Tradition of Pythagoras, Nicomachus and Euclid
- 11.45–12.00** *Rasprava / Discussion*
- 12.00–12.15** *Pauza / Break*

Predsjedava / Chairperson: DŽEVAD ZEČIĆ

- 12.15–12.30** BRANKO MURIĆ, DANIJEL TOLVAJČIĆ (Hrvatska/Croatia): O ideji komparativne filozofije religije / On the Idea of Comparative Philosophy of Religion

- 12.30–12.45** RUSMIR ŠADIĆ (Bosna i Hercegovina/Bosnia and Herzegovina): Pluralistička filozofija religije: Abdolkarim Soroush o religiji i kontingenciji / Pluralistic Philosophy of Religion: Abdolkarim Soroush on Religion and Contingency
- 12.45–13.00** NENAD MALOVIĆ (Hrvatska/Kroatien): Međureligijska kompetencija – doprinos dijalogu među ljudima / Interreligiöse Kompetenz – ein Beitrag zum Dialog zwischen den Menschen
- 13.00–13.15** *Rasprava / Discussion*
- 13.30** *Ručak / Lunch*

Sekcija A (engleski) ::: Section A (English)

Predsjedava / Chairperson: IVAN ANDRIJANIĆ

- 15.00–15.15** ISUF BERISHA (Kosovo): The Other/s among Us: Dysfunctional Integration of Islam into Albanian Majority Societies and Communities in the Balkans / Drugi među nama: disfunkcionalna integracija islama u albanska većinska društva i zajednice na Balkanu
- 15.15–15.30** LUKA PERUŠIĆ (Croatia/Hrvatska): African Predicament of Postcolonial Conflict Between Professional Philosophers and Ethnic Philosophers / Afrička situacija postkolonijalnog sukoba između profesionalnih i narodnih filozofa
- 15.30–15.45** HRVOJE JURIĆ (Croatia/Hrvatska): Eastern Incentives to Western Bioethics: Examples of Albert Schweitzer, Fritz Jahr, and Arne Næss / Istočnjački poticaji zapadnjačkoj bioetici: primjeri Alberta Schweitzera, Fritza Jahra i Arnea Næssa
- 15.45–16.00** MARINA KATINIĆ PLEIĆ (Croatia/Hrvatska): What is Integrative Thinking? Béla Hamvas' Thought as a Meeting Point of the West and the East / Što je integrativno mišljenje? Susret Istoka i Zapada u misli Béle Hamvasa
- 16.00–16.15** *Rasprava / Discussion*

16.15–16.30 *Pauza / Break*

Predsjedava / Chairperson: MARINA KATINIĆ PLEIĆ

16.30–16.45 JELENA KOPAJTIC, GORAN KARDAŠ, ALEKSANDRA GOLUBOVIĆ (Croatia/Hrvatska): The Problem of Evil in Indian and Western Philosophy / Problem zla u indijskoj i zapadnoj filozofiji

16.45–17.00 HELENA MOTOH (Slovenia/Slovenija): Interwar Bengal Mission Publications – Comparative Approaches in the Interpretation of Indian Thought / Međuratne bengalske misionarske publikacije – komparativni pristupi u interpretaciji indijske misli

17.00–17.15 IVAN ANDRIJANIĆ (Croatia/Hrvatska): Paul Hacker and the Idea of Inclusivism: How “Tolerant” Is Hinduism? / Paul Hacker i ideja inkluzivizma: koliko je hinduizam »tolerantan«?

17.15–17.30 *Rasprava / Discussion*

17.30–17.45 *Pauza / Break*

Predsjedava / Chairperson: IVANA BULJAN

17.45–18.00 KATEŘINA GAJDOŠOVÁ (Czech Republic/Češka): Emancipatory Speech: Emergence of the Self through Speech in Early Chinese Texts / Emancipacijski govor: nastanak jastva putem govora u ranim kineskim tekstovima

18.00–18.15 TĚA SERNELJ (Slovenia/Slovenija): Dynamic and Static Paradigm: The Comparative Analysis of Li Zehou’s Sedimentation and Carl Gustav Jung’s Archetypes / Dinamička i statička paradigma: komparativna analiza sedimentacije u Li Zehoua i arhetipova u Carla Gustava Junga

18.15–18.30 RICCARDO PERUZZI (China, Italy/Kina, Italija): Questioning the Skull: Zhuangzi and Hamlet on Death / Pitanja lubanji: Zhuangzi i Hamlet o smrti

18.30–18.45 *Rasprava / Discussion*

Sekcija B (hrvatski) ::: Section B (Croatian)

Predsjedava / Chairperson: DAMIR SEKULIĆ

- 15.00–15.15** NIKOLINA KOPRIVNJAK (Hrvatska/Croatia): Odnos umjetnosti Istoka i Zapada – pitanje kanona / East–West Art Relationship: Canon Issue
- 15.15–15.30** MIHAEL VRBANC (Hrvatska/Croatia): Postoje li dvije povijesti umjetnosti? / Are There Two Histories of Art?
- 15.30–15.45** SEAD ALIĆ (Hrvatska/Croatia): Goetheov Istok i Zapad / Goethe’s East and West
- 15.45–16.00** *Rasprava / Discussion*
- 16.00–16.15** *Pauza / Break*

Predsjedava / Chairperson: SEAD ALIĆ

- 16.15–16.30** STJEPAN RADIĆ (Hrvatska/Kroatien): Tko je čovjek za Meistera Eckharta? Njegovo tumačenje čovjeka u kontekstu razmatranja o spoznaji / Wer ist der Mensch nach Meister Eckhart? Seine Deutung des Menschen im Kontext der Betrachtung über Erkenntnis
- 16.30–16.45** ŽELJKO ŠARIĆ (Bosna i Hercegovina/Bosnia and Herzegovina): Denis de Rougemont i zapadno shvaćanje ljubavi / Denis de Rougemont and the Western Conception of Love
- 16.45–17.00** DAMIR SEKULIĆ (Hrvatska/Croatia): Problem milosrđa u Huxleyjevu razumijevanju perenijalne filozofije / The Problem of Charity in Huxley’s Understanding of the Perennial Philosophy
- 17.00–17.15** KRISTINA VUJICA (Hrvatska/Croatia): Mudrost očajja i mudrost nade: kritičko-teološko promišljanje nade u interpretaciji Andréa Comte-Sponvillea / The Wisdom of Despair and the Wisdom of Hope: Critical-Theological Reflection on Hope in André Comte-Sponville’s Interpretation
- 17.15–17.30** *Rasprava / Discussion*

19.00 *Večera / Dinner*

21.00 *Predstavljanje recentnih knjiga povezanih s temom Simpozija /
Presentation of recent books related to the topic of the
Symposium*

- Graham Parkes, *How to Think about the Climate Crisis: A Philosophical Guide to Saner Ways of Living* [Kako razmišljati o klimatskoj krizi: filozofski vodič za zdravije načine življenja], London et al.: Bloomsbury Academic, 2021.
- Jana S. Rošker, *Interpreting Chinese Philosophy: A New Methodology* [Interpretiranje kineske filozofije: nova metodologija], London et al.: Bloomsbury Academic, 2021.
- Ivana Buljan, *On Maintaining Power: The Theory of Rulership in Chapters 18–22 of the “Luxuriant Dew of the Spring and Autumn Annals”* [O održavanju moći: teorija vladanja u poglavljima 18.–22. »Bogate rose Prolječnih i jesenskih anala«], Zagreb: FF press, 2021.
- M. Ikram Chaghatai, *Goethe, Iqbal i Orijent*, preveo Nevad Kahteran [Bosnian translation of M. Ikram Chaghatai’s *Goethe, Iqbal and the Orient* by Nevad Kahteran], Sarajevo: Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, 2020.
- Fathullah Mujtabai, *Hindusko-muslimanske kulturne relacije*, preveo Nevad Kahteran [Bosnian translation of Fathullah Mujtabai’s *Aspects of Hindu Muslim Cultural Relations* by Nevad Kahteran], Sarajevo: Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, 2020.
- *Budini govori srednje dužine (Mad̥dhima nikāya)*, preveo Branislav Kovačević [Serbian translation of *The Middle Length Discourses of the Buddha (Majjhima Nikāya)* by Branislav Kovačević], Čortanovci: Theravada budistička zajednica u Srbiji, 2020.

Predstavljajući / Presenters: Josip Guć, Ivana Buljan, Goran Kardaš, Nevad Kahteran, Milan Medić

UTORAK, 28. rujna 2021. / TUESDAY, 28 September 2021

Sekcija A (engleski) ::: Section A (English)

Predsjedava / Chairperson: RALPH WEIR

- 9.00–9.15** MISLAV KUKOČ (Croatia/Hrvatska): Multiculturalism and the Clash of Cultures in the Age of Globalization / Multikulturalizam i sukob kultura u doba globalizacije
- 9.15–9.30** DANIELA G. CAMHY (Austria/Austrija): Cosmopolitanism and Philosophical Community of Inquiry / Kozmopolitizam i filozofska zajednica istraživanja
- 9.30–9.45** IVAN PLATOVNJAK, MIROSLAV GOMBOC (Slovenia/Slovenija): Relevance of Understanding Indifference as Taught by St. Ignatius of Loyola and Eihei Dōgen / Relevantnost shvaćanja indiferencije u naucima svetog Ignacija Lojolskog i Eiheija Dōgena
- 9.45–10.00** *Rasprava / Discussion*
- 10.00–10.15** *Pauza / Break*

Predsjedava / Chairperson: MISLAV KUKOČ

- 10.15–10.30** MIKOŁAJ ŚLAWKOWSKI-RODE (Poland, United Kingdom/Poljska, Ujedinjeno Kraljevstvo): Immortality and the Phenomenology of Transcendence / Besmrtnost i fenomenologija transcencije
- 10.30–10.45** RALPH WEIR (United Kingdom/Ujedinjeno Kraljevstvo): Should New Technologies Be Used to Put Off Death Indefinitely? / Smiju li se nove tehnologije koristiti za beskonačno odgađanje smrti?
- 10.45–11.00** GENTIAN VYSHKA (Albania/Albanija): Empathy Is Not Enough: Challenges of Medical Assessment among Refugees and Asylum Seekers / Empatija nije dovoljna: izazovi medicinske prosudbe među izbjeglicama i tražiteljima azila
- 11.00–11.15** *Rasprava / Discussion*

Sekcija B (hrvatski) ::: Section B (Croatian)

Predsjedava / Chairperson: LJUDEVIT FRAN JEŽIĆ

- 9.00–9.15** BILJANA RADOVANOVIĆ (Srbija/Serbia): Filozofija, metoda, alternativa / Philosophy, Method, Alternative
- 9.15–9.30** BOŠKO PEŠIĆ (Hrvatska/Croatia): Veljačićeva ideja komparativne filozofije / Veljačić's Idea of Comparative Philosophy
- 9.30–9.45** IVANA BULJAN (Hrvatska/Croatia): Kineska filozofija: od komparativnih do postkomparativnih pristupa i natrag / Chinese Philosophy: From Comparative to Postcomparative Approaches and Back
- 9.45–10.00** *Rasprava / Discussion*
- 10.00–10.15** *Pauza / Break*

Predsjedava / Chairperson: BOŠKO PEŠIĆ

- 10.15–10.30** ĆIRIL ČOH (Hrvatska/Croatia): Noetička dekada u *I Chingu* i Platonovom pitagoreizmu / The Noetic Decade in *I Ching* and Plato's Pythagoreanism
- 10.30–10.45** DANIEL BUČAN (Hrvatska/Croatia): Spinoza – Mulla Sadra: primjer komparativne ontologije / Spinoza – Mulla Sadra: An Example of Comparative Ontology
- 10.45–11.00** LJUDEVIT FRAN JEŽIĆ (Hrvatska/Croatia): Zašto je Bhagavadgīta pobudila veliko zanimanje u Herdera, braće Schlegel, Schellinga, Humboldta i Hegela? / Why Did Bhagavadgīta Arouse Such a Great Interest of Herder, the Schlegel Brothers, Schelling, Humboldt and Hegel?
- 11.00–11.15** BRANISLAV KOVAČEVIĆ (Srbija/Serbia): Tišina u theravada budizmu i pravoslavlju: Buddha i Evagrije Pontski / Silence in Theravada Buddhism and Orthodox Christianity: Buddha and Evagrius Ponticus
- 11.15–11.30** *Rasprava / Discussion*

OKRUGLI STOL (engleski)
ROUND TABLE (English)

11.45–13.00 **Okrugli stol: *Je li »istočna« znanost izgubljena u prijevodu? / Round table: *Is “Eastern” Science Lost in Translation?****

Sudionici / Participants: Marija Selak Raspudić, Mikołaj Sławkowski-Rode, Ralph Weir

Organizirano u suradnji s Centrom za znanost i religiju »Ian Ramsey« (Sveučilište u Oxfordu) i Znanstvenim centrom izvrsnosti za integrativnu bioetiku /

Organized in collaboration with the Ian Ramsey Centre for Science and Religion (University of Oxford) and the Croatian Centre of Excellence for Integrative Bioethics

13.00 *Ručak / Lunch*

14.30 Obilazak grada Cresa uz stručno vodstvo /
Sightseeing tour of the town of Cres with a tour guide

14.30 Sastanak Organizacijskog odbora *Dana Frane Petrića* /
Meeting of the Organization Committee of the *Days of Frane Petrić*

19.00 *Večera / Dinner*

21.00 *Predstavljanje recentnih knjiga u izdanju Hrvatskog filozofskog društva /*
Presentation of recent books published by the Croatian Philosophical Society

- Lino Veljak, *Izazovi našeg vremena* [*Challenges of Our Time*], Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo, 2020.
- Isuf Berisha, *Sjećanje, povijest, identitet* [*Memory, History, Identity*], Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo, 2021.
- Kenan Šljivo, *Inferencijalizam i epistemologija: spoznajnoteorijsko čitanje filozofije Roberta Brandoma* [*Inferentialism and Epistemology: Epistemological Reading of Robert Brandom's Philosophy*], Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo, 2021.

- Marko Kardum, *Teorija umjetnosti Arthura C. Dantoa: ontologija umjetničkih djela između naturalističkog i konstruktivističkog objašnjenja* [*Arthur C. Danto's Art Theory: Ontology of Artworks Between Naturalistic and Constructivist Explanations*], Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo, 2021.
- Tomislav Krznar (ur./ed.), *Filozofija i ekonomija* [*Philosophy and Economy*], Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo, 2020.
- Ana Maskalan (ur./ed.), *Reformacije i revolucije* [*Reformations and Revolutions*], Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo, 2020.

Predstavljajući / Presenters: Boško Pešić, Lino Veljak, Mislav Uzunić, Josip Periša, Lidija Knorr, Luka Perušić

SRIJEDA, 29. rujna 2021. / WEDNESDAY, 29 September 2021

Sekcija A (hrvatski i engleski) ::: Section A (Croatian and English)

Predsjedava / Chairperson: MARKO KOS

- 9.00–9.15** LINO VELJAK (Hrvatska/Kroatien): Ni orijentofilija niti eurocentrizam / Weder Orientophilie noch Eurozentrismus
- 9.15–9.30** ŽELJKO VUČKOVIĆ (Srbija/Serbia): Učinci simboličke geografije: europeizacija Balkana ili balkanizacija Europe? / The Effects of Symbolic Geography: Europeanization of the Balkans or Balkanization of Europe?
- 9.30–9.45** FULVIO ŠURAN (Hrvatska/Croatia): Virtualnost kao praznina: ljudska priroda između Istoka i Zapada / Virtuality as Emptiness: Human Nature Between the East and the West
- 9.45–10.00** ALEN TAFRA (Hrvatska/Croatia): Novi »posljednji čovjek«: Zapad susreće Istok 2.0 / The New “Last Man”: West Meets East 2.0
- 10.00–10.15** *Rasprava / Discussion*
- 10.15–10.30** *Pauza / Break*

Predsjedava / Chairperson: TÉA SERNELJ

- 10.30–10.45** MICHAEL GEORGE (Canada/Kanada): On Situating Oneself as a Thinker: Prerequisites and Problems / O situiranju samoga sebe kao mislitelja: preduvjeti i problem
- 10.45–11.00** MARKO KOS (Croatia/Hrvatska): Početna razmatranja na temu cinizma u religiji / Beginning Remarks on Cynicism in Religion
- 11.00–11.15** EVA D. BAHOVEC (Slovenia/Slovenija): Why Does Psychoanalysis Matter to Philosophy? East-West Critical Debates and the Present Day / Zašto je psihoanaliza važna filozofiji? Istočno-zapadne kritičke rasprave i današnjica

11.15–11.30 *Rasprava / Discussion*

Sekcija B (hrvatski) ::: Section B (Croatian)

Predsjedava / Chairperson: JOSIP PERIŠA

9.00–9.15 FILIP MARTIN SVIBOVEC (Hrvatska/Croatia): »Istok« i »Zapad« u filozofiji Nikolaja Berdjajeva / The “East” and the “West” in the Philosophy of Nikolai Berdyaev

9.15–9.30 MARIJANA KOLEDNJAK (Hrvatska/Croatia): Zapad i ne-Zapad u djelu Marthe Nussbaum / West and Non-West in the Work of Martha Nussbaum

9.30–9.45 STIJEPO LETUNIĆ (Hrvatska/Croatia): Društvo i općost / Society and Universality

9.45–10.00 *Rasprava / Discussion*

10.00–10.15 *Pauza / Break*

Predsjedava / Chairperson: JOSIP GUĆ

10.15–10.30 JOSIP PERIŠA (Hrvatska/Croatia): Dubrovačka Republika na razmeđu Istoka i Zapada / The Republic of Dubrovnik at the Crossroads of East and West

10.30–10.45 NINO RASPUDIĆ (Hrvatska/Croatia): Perspektive jadranskog poluorijentalizma / Perspectives of Adriatic Semi-Orientalism

10.45–11.00 MARKO VUČETIĆ (Hrvatska/Kroatien) Metafizičnost demokracije u misli Mihajla Mihajlova / Metaphysizität der Demokratie im Denken von Mihajlo Mihajlov

11.00–11.15 *Rasprava / Discussion*

PLENARNO PREDAVANJE (engleski)
PLENARY LECTURE (English)

Predsjedava / Chairperson: NEVAD KAHTERAN

12.00–13.00 GRAHAM PARKES (Austria/Austrija): How to Avoid the End of Civilisation as We Know It – in Four Difficult Steps / Kako izbjeći kraj civilizacije kakvu poznajemo – u četiri teška koraka

13.00–13.30 *Završna rasprava i zatvaranje Simpozija / Closing discussion and closing of the Symposium*

13.30 *Ručak / Lunch*

15.00 Polazak organiziranog autobusa za Zagreb /
Departure of the organized bus to Zagreb



Simpozij
HRVATSKA FILOZOFIJA I KULTURA
U INTERAKCIJI I KONTEKSTU

Symposium
CROATIAN PHILOSOPHY AND CULTURE
IN INTERACTION AND CONTEXT

SRIJEDA, 29. rujna 2021. / WEDNESDAY, 29 September 2021

Dolazak i smještaj sudionika u hotel *Kimen* u Cresu /
Arrival and accommodation of participants at *Kimen* Hotel, Cres

18.00–19.30 Palača Moise / The Moise Palace

Javno predavanje / Public lecture

BRUNO ĆURKO (Hrvatska/Croatia): Simboli Mediterana / Symbols of the
Mediterranean

20.00 *Piće dobrodošlice i večera / Welcome drink and dinner*

ČETVRTAK, 30. rujna 2021. / THURSDAY, 30 September 2021

- 9.00–9.20** Otvaranje skupa i pozdravne riječi /
Opening ceremony and welcome speeches

**PLENARNO PREDAVANJE /
PLENARY LECTURE**

Predsjedava / Chairperson: BRUNO ĆURKO

- 9.20–10.00** TOMÁŠ NEJESCHLEBA (Czech Republic/Češka): Tadeáš Hájek z Hájku (1525–1600) – Bohemian Contemporary of Frane Petrić / Tadeáš Hájek z Hájku (1525. – 1600.) – Bohemski suvremenik Frane Petrića

10.00–10.15 *Rasprava / Discussion*

10.15–10.30 *Pauza / Break*

**Hrvatska filozofija i kultura u interakciji /
Croatian Philosophy and Culture in Interaction**

Predsjedava / Chairperson: LUKA PERUŠIĆ

- 10.30–10.45** KATJA BAKIJA (Croatia/Hrvatska): Croatian-Italian Cultural Connections through the Work of Marin Držić / Hrvatsko-talijanske kulturne veze u djelima Marina Držića
- 10.45–11.00** BARBORA BAĐUROVÁ (Slovakia/Slovačka): Philosophical and Ethical Aspects in Kukučín's Literature Related to Croatia / Filozofski i etički aspekti u Kukučinovoj književnosti vezani za Hrvatsku
- 11.00–11.15** BÉLA MESTER (Hungary/Madžarska): Croatian and Hungarian Reception of Kantianism from a Vienna Aspect / Hrvatska i mađarska recepcija kantijanstva iz bečkog aspekta

11.15–11.30 TATIJANA PETRIĆ (Hrvatska/Croatia): Hrvatski humanisti – istraživači novih svjetova: od knjige do bajta / Croatian Humanists – Researchers of New Worlds: From Book to Byte

11.30–12.00 *Rasprava / Discussion*

12.00–12.15 *Pauza / Break*

**Priroda i kultura /
Nature and Culture**

Predsjedava / Chairperson: TATIJANA PETRIĆ

12.15–12.30 ERIKA BORDON (Slovenia/Slovenija): Garden as Parallel in Nicolò Vito di Gozze's Works / Vrt kao paralela u djelima Nikole Vitova Gučetića

12.30–12.45 JOSIP GUĆ (Hrvatska/Croatia): Vrt kao indikator i čimbenik bioetičkog senzibiliteta kod Viskovića / Garden as an Indicator and Factor of Bioethical Sensibility in Visković

12.45–13.00 IVAN PERKOV (Hrvatska/Croatia): (Ne)održivost održivosti: kritička analiza koncepta održivog razvoja / (Un)sustainability of Sustainability: A Critical Analysis of the Concept of Sustainable Development

13.00–13.30 *Rasprava / Discussion*

13.30 *Ručak / Lunch*

**Suvremena hrvatska filozofija /
Contemporary Croatian Philosophy**

Predsjedava / Chairperson: HRVOJE JURIĆ

16.00–16.15 JAKOV ERDELJAC (Hrvatska/Croatia): Pluriperspektivizam – okosnica suvremene hrvatske filozofije / Pluri-perspectivity – Framework of Contemporary Croatian Philosophy

- 16.15–16.30** LUKA PERUŠIĆ (Hrvatska/Croatia): Potiskivanje gnoseologije / Suppressing Gnoseology
- 16.30–16.45** LUKA JANEŠ, IVAN ŠESTAK (Hrvatska/Croatia): Filozofska antropologija Josipa Weissgerbera / Philosophical Anthropology of Josip Weissgerber
- 16.45–17.00** MATIJA MATO ŠKERBIĆ (Hrvatska/Croatia): Vladimir Filipović – ideje za utemeljenje filozofije sporta / Vladimir Filipović – Ideas for Establishing the Philosophy of Sport
- 17.00–17.30** *Rasprava / Discussion*
- 17.30–17.45** *Pauza / Break*
- 17.45–19.00** *Predstavljanje recentnih izdanja / Presentation of recent publications*
- Josip Guć, Hrvoje Jurić (ur.), *Nikola Visković: pravo – politika – bioetika. Zbornik povodom osamdesetog rođendana*, Zagreb, Split: Pergamena, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu – Centar za integrativnu bioetiku, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku, 2020.
Predstavljajući / Presenters: Ivica Kelam, Josip Guć, Hrvoje Jurić
 - Haris Cerić, Elmana Cerić, *Strip kao medij filozofske poruke: stripozofski pristup nastavi filozofije*, Sarajevo: Druga gimnazija Sarajevo, 2020.
Predstavljajući / Presenters: Bruno Ćurko, Elmana Cerić, Haris Cerić
 - Bruno Ćurko, Luka Perušić (ur.), »Hrvatska filozofija u interakciji i kontekstu«, I. i II., *Filozofska istraživanja*, Vol. 39, No. 2 i 3, 2019.
Predstavljajući / Presenters: Bruno Ćurko, Luka Perušić
- 19.00** *Večera / Dinner*

PETAK, 1. listopada 2021. / FRIDAY, 1 October 2021

**Humanizam i renesansa /
Humanism and Renaissance**

Predsjedava / Chairperson: MATIJA MATO ŠKERBIĆ

- 9.00–9.15** ANA DARIA BOKAN (Hrvatska/Croatia): Petrićeva filozofija prirode u povijesnom kontekstu / Petrić's Philosophy of Nature in Historical Context
- 9.15–9.30** IVO DŽINIĆ (Hrvatska/Kroatien): Jeronim iz Stridona i Erazmo Roterdamski kao paradigma antičkoga preporoda / Hieronymus von Stridon und Erasmus von Rotterdam als ein Paradigma des antiken Wiederbelebung
- 9.30–9.45** SEAD ALIĆ (Hrvatska/Croatia): *Philosophia perennis* u Hrvatskoj / *Philosophia perennis* in Croatia
- 9.45–10.15** *Rasprava / Discussion*
- 10.15–10.30** *Pauza / Break*
-

**Kultura i umjetnost /
Culture and Art**

Predsjedava / Chairperson: ŽELJKA METESI DERONJIĆ

- 10.30–10.45** JOSIP PERIŠA (Hrvatska/Croatia): Filozofski i kulturni značaj Gundulićeve drame *Dubravka* / Philosophical and Cultural Significance of Gundulić's Play *Dubravka*
- 10.45–11.00** NIVES TRIVA (Hrvatska/Croatia): Ulična poetika Branimira Štulića / Street Poetics of Branimir Štulić
- 11.00–11.15** PETAR ŠARIĆ (Hrvatska/Croatia): Cenzura u kontekstu kulture stvarne virtualnosti / Censorship in the Context of a Culture of Real Virtuality

11.15–11.45 *Rasprava / Discussion*

11.45–12.00 *Pauza / Break*

**Estetika /
Aesthetics**

Predsjedava / Chairperson: LUKA JANEŠ

12.00–12.15 MIHAEL VRBANC (Hrvatska/Croatia): Hrvatska estetika u hrvatskoj filozofiji / Croatian Aesthetic Philosophy in Croatian Philosophy

12.15–12.30 NIKOLINA KOPRIVNJAK (Hrvatska/Croatia): O izvornoj umjetnosti – značaj hrvatske *naïve* / On Authentic Art – Significance of Croatian *Naïve Art*

12.30–12.45 JAN DEFRANČESKI (Hrvatska/Croatia): Problem estetičkog nazora Franje Markovića / The Problem of Franjo Marković's Aesthetic View

12.45–13.00 ELMANA CERIĆ (Bosna i Hercegovina/Bosnia and Herzegovina): Filozofija suglasja u *ethosu* i *logosu* Vladimira Premeca / Philosophy of Symphony in the *Ethos* and *Logos* of Vladimir Premec

13.00–13.30 *Rasprava / Discussion*

13.30 *Ručak / Lunch*

**Filozofija Pavla Vuk-Pavlovića /
Pavao Vuk-Pavlović's Philosophy**

Predsjedava / Chairperson: NIVES TRIVA

16.00–16.15 ŽELJKA METESI DERONJIĆ (Hrvatska/Croatia): Iz Vuk-Pavlovićeve ostavštine: predavanja iz estetike na Filozofskom fakultetu akademske godine 1931./1932. / From Vuk-Pavlović's

Legacy: Lectures on Aesthetics at the Faculty of Philosophy in the Academic Year 1931/1932

- 16.15–16.30** DEJAN DONEV (Sjeverna Makedonija/North Macedonia): Imperativ: očovječavanje čovjeka! – ekskurs etičkih stavova Pavla Vuk-Pavlovića / Imperative: Humanisation of Man! – Excursion of Ethical Attitudes of Pavao Vuk-Pavlović
- 16.30–16.45** BRUNO ĆURKO, ANTONIO KOVAČEVIĆ (Hrvatska/Croatia): Filozofija odgoja Pavla Vuk-Pavlovića i suvremeni projekti usmjereni na poboljšavanje rada učitelja – primjer *Erasmus+ KA3 LOOP* / Pavao Vuk-Pavlović's Philosophy of Education and Contemporary Projects Aimed at Improving the Work of Teachers – an Example of the *Erasmus+ KA3 LOOP* Project
- 16.45–17.15** *Rasprava / Discussion*
- 17.15–17.30** *Pauza / Break*

**Odgoj /
Education**

Predsjedava / Chairperson: JOSIP GUĆ

- 17.30–17.45** FULVIO ŠURAN (Hrvatska/Croatia): Obrazovanje u utopijskim naracijama šesnaestog stoljeća: *Sretni grad* Frane Petrića / Education in the Utopian Stories of the Sixteenth Century: the *Happy City* by Frane Petrić
- 17.45–18.00** MARIJA BRAJČIĆ, DUBRAVKA KUŠČEVIĆ (Hrvatska/Croatia): Hrvatska kulturna baština u interakciji i kontekstu održivog razvoja – implementacija u odgoj i obrazovanje / Croatian Cultural Heritage in the Interaction and Context of Sustainable Development – Implementation in Child Nurturing and Education
- 18.00–18.15** IVICA KELAM, KRISTINA DILICA (Hrvatska/Croatia): Bioetička edukacija na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku – stanje i perspektive / Bioethical Education at the

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek – Status and Perspectives

18.15–18.45 *Rasprava / Discussion*

19.00 *Večera / Dinner*

SUBOTA, 2. listopada 2021. / SATURDAY, 2 October 2021

**Globalizacija i identitet /
Globalisation and Identity**

Predsjedava / Chairperson: MATIJA VIGATO

- 10.00–10.15** MISLAV KUKOČ (Hrvatska/Croatia): Filozofija svijeta i globalizacija / Philosophy of the World and Globalisation
- 10.15–10.30** DAMIR KUKIĆ (Bosna i Hercegovina/Bosnia and Herzegovina): Globalizacijski procesi – izazovi za nacionalne kulture / Processes of Globalisation – Challenges for National Cultures
- 10.30–10.45** MARIA LEVAČIĆ (Hrvatska/Croatia): Fenomen europskog identiteta: vizije i izazovi u konceptu ujedinjene Europe / The Phenomenon of European Identity: Visions and Challenges in the Concept of a United Europe
- 10.45–11.00** HRVOJE JURIĆ (Hrvatska/Croatia): *Ćiribiribela*: metafizika, kultura i politika identiteta / *Ćiribiribela*: Metaphysics, Culture and Politics of Identity
- 11.00–11.30** *Rasprava / Discussion*
- 11.30–11.45** *Pauza / Break*
-

**Suvremena hrvatska filozofija /
Contemporary Croatian Philosophy**

Predsjedava / Chairperson: MISLAV KUKOČ

- 11.45–12.00** IVAN SMILJANIĆ (Hrvatska/Croatia): Pojmovi naroda i države u biocentričkoj filozofiji prava Ive Pilara / Concepts of Nation and State in Ivo Pilar's Biocentric Philosophy of Right
- 12.00–12.15** MATIJA VIGATO (Hrvatska/Croatia): *Život-doživljaj* Marije Bide u okviru objektno orijentirane ontologije Grahama Har-

mana / Marija Brida's *Life-Experience* within a Framework of
Graham Harman's Object-oriented Ontology

12.15–12.30 STJEPAN KROVINOVIĆ (Hrvatska/Croatia): Mogućnost
postizanja konsenzusa u suvremenom akademskom diskursu
/ The Possibility of Reaching a Consensus in Contemporary
Academic Discourse

12.30–13.00 *Rasprava / Discussion*

13.00 *Ručak / Lunch*

Odlazak sudionika / Departure of participants

29. DANI FRANE PETRIĆA

Sažeci izlaganja



29th DAYS OF FRANE PETRIĆ

Paper abstracts



Simpozij

ISTOK – ZAPAD: KOMPARATIVNA FILOZOFIJA I SVJETSKA SITUACIJA

Symposium

CEAST – WEST: COMPARATIVE PHILOSOPHY AND WORLD SITUATION

Javno predavanje / Public lecture

NEVAD KAHTERAN

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Sarajevu, Bosna i Hercegovina /
Faculty of Philosophy, University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina*

IN MEMORIAM MASSIMO CAMPANINI (1954. – 2020.): TALIJANSKI I EUROPSKI POGLED NA ARAPSKI SVIJET I ISLAM

Poznavateljima povijesti i kulture dobro je poznato da su Arapi i islam od davnih vremena prisutni u Europi, a osobito u njezinu mediteranskom dijelu. Doprinosi arapskih i islamskih prirodoznanstvenika, filozofa, teologa, umjetnika i graditelja na najbolji su način utkani u europsku povijest i kulturu. Ta interakcija nadilazi uobičajene podjele svijeta na »Istok« i »Zapad« te nam nudi model za razvijanje kulturne, socijalne i političke suradnje u današnjici kad se, zbog fenomena kao što su religiozni radikalizam, terorizam i migracije stanovništva, u Europi pojavljuje podozrenje prema Arapima i muslimanima, pa čak i ksenofobija i islamofobija. Budući da se takvi stavovi temelje na neznanju i predrasudama, namjera je ovog predavanja pokazati u kolikoj se mjeri i na koji način prepliću arapsko-islamska i europsko-kršćanska civilizacija te zašto je njihovo razdvajanje neopravdano i opasno. Pritom će se predavač osloniti na misli velikog talijanskog intelektualca i stručnjaka za islam i arapski svijet,

Massima Campaninija, koji je preminuo 9. listopada 2020. O širini Campaninijevih pogleda, te o njegovu nastojanju da živi u skladu s onim što je iznjedrio svojim arabističkim i islamološkim radom, svjedoči i činjenica da je njegov pogreb obavljen i prema islamskim i prema kršćanskim običajima. Ovim će se predavanjem iskazati počast Massimu Campaniniju koji je sudjelovao u organizaciji simpozija »Istok – Zapad: komparativna filozofija i svjetska situacija« u okviru 29. *Dana Frane Petrića*, ali ga je smrt spriječila da sudjeluje na creckom skupu u rujnu 2021. godine.

IN MEMORIAM MASSIMO CAMPANINI (1954–2020):
ITALIAN AND EUROPEAN VIEWS
ON THE ARAB WORLD AND ISLAM

Connoisseurs of history and culture are well aware that Arabs and Islam have been present in Europe since ancient times, especially in its Mediterranean part. The contributions of Arab and Islamic scientists, philosophers, theologians, artists, and architects are greatly woven into European history and culture. This interaction goes beyond the usual divisions of the world into the “East” and “West” and offers a model for developing cultural, social and political cooperation today when, due to phenomena such as religious radicalism, terrorism and population migrations, the suspicion of Arabs and Muslims, even xenophobia and Islamophobia, emerges in Europe. Since such attitudes are based on ignorance and prejudices, this lecture intends to show to what extent and in what way the Arab-Islamic and European-Christian civilizations intertwine and why their separation is unjustified and dangerous. The lecturer will rely on the thoughts of a great Italian intellectual and expert on Islam and the Arab world, Massimo Campanini, who passed away on October 9, 2020. The breadth of Campanini’s views and his effort to live in accordance with the results of his Arabist and Islamological work is also testified by the fact that his funeral was performed according to both Islamic and Christian customs. This lecture will honor Massimo Campanini, who participated in the organization of the symposium “East – West: Comparative Philosophy and World Situation” in the framework of the 29th *Days of Frane Petrić*, but his death prevented him from participating in the Cres conference in September 2021.

Plenarna predavanja / Plenary lectures

NEVAD KAHTERAN

*Faculty of Philosophy, University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina /
Filozofski fakultet, Sveučilište u Sarajevu, Bosna i Hercegovina*

PAVING THE WAYS FOR CROSS-TRADITION ENGAGEMENT IN PHILOSOPHY

The strategic goal of constructive engagement in this paper and the methodological strategy of cross-tradition engagement in philosophy (the constructive-engagement strategy, for short) provides author's inclining toward constructive engaging as one of contributing scholars to this project, which has initiated and coordinated by Bo Mou through the *Comparative Philosophy: An International Journal of Constructive Engagement of Distinct Approaches toward World Philosophy* (www.comparativephilosophy.org) at the Center for Comparative Philosophy at the San José State University (the very first institution in the United States dedicated to comparative philosophy, with emphasis on the "constructive-engagement" strategy). Bo Mou's recent monograph (*Cross-Tradition Engagement in Philosophy: A Constructive-Engagement Account*, Routledge, 2020) provides a unifying-pluralist theoretical foundation, aim and methodological strategy, i.e. systematic theoretical account of a strategic goal and methodological strategy in cross-tradition engagement to bridge distinct approaches and resources from different philosophical traditions as a framework and platform of constructive engagement (whether distinguished culturally or by style and orientation).

Authors' efforts in the past two decades are summarized in his book *Philosophising at the Big Fault Line: The Role of Comparative Philosophy* (Cambridge Scholars Publishing, 2021, forthcoming), which is founded on the concept of "comparative philosophy" as understood by Bo Mou in a philosophically interesting and engaging way. This book is the author's account of how cross-tradition engagement in philosophy is possible *hic et nunc*. By using the phrase "cross-tradition engagement in philosophy" the author aims to go beyond the phrase "comparative philosophy" – primarily implying historical description of similarities and differences between certain figures or texts un-

der comparative examination – including even post-comparative philosophical deliberations.

Besides this, a complementary project to the journal enterprise was founded in 2021: *International Society for Comparative Philosophy toward World Philosophy* (CPWP; www.cpwponline.org), a new international philosophical association aimed primarily to provide interested colleagues with more effective academic exchange opportunities and a platform for critical discussion in the sphere of comparative philosophy. The Society is complementary to the journal *Comparative Philosophy*, and it takes care of the healthy and effective development of the journal. World tensions and conflicts at deep levels increase the need for such projects, as evidenced by a range of events in the past years.

UTIRANJE PUTEVA ZA MEĐUTRADIJSKI ANGAŽMAN U FILOZOFIJI

Strateški cilj konstruktivnog angažmana u ovom predavanju i metodološka strategija međutradijskog angažmana u filozofiji (ukratko, strategija konstruktivnog angažmana) predstavlja autorovu sklonost konstruktivnom angažmanu. Autor je, naime, jedan od suradnika u projektu koji je pokrenuo i koordinirao Bo Mou putem časopisa *Comparative Philosophy: An International Journal of Constructive Engagement of Distinct Approaches toward World Philosophy* (www.comparativephilosophy.org) u Centru za komparativnu filozofiju na Državnom sveučilištu u San Joséu (što je prva institucija u Sjedinjenim Državama posvećena komparativnoj filozofiji, s naglaskom na strategiji »konstruktivnog angažmana«). Recentna monografija Bo Moua (*Cross-Tradition Engagement in Philosophy: A Constructive-Engagement Account*, Routledge, 2020.) pruža ujedinjujuće-pluralističku teorijsku osnovu, cilj i metodološku strategiju, odnosno sustavan teorijski prikaz strateškog cilja i metodološke strategije u među-tradijskom angažmanu u svrhu povezivanja pojedinih pristupa i izvora iz različitih filozofskih tradicija kao okvir i platformu konstruktivnog angažmana (bilo kulturno ili stilski i orijentacijski).

Autorovi napori u posljednja dva desetljeća sažeti su u njegovoj knjizi *Philosophising at the Big Fault Line: The Role of Comparative Philosophy* (Cambridge Scholars Publishing, 2021, u postupku objave), koja se temelji na konceptu »komparativne filozofije« kako ju shvaća Bo Mou na filozofski zanimljiv i angažiran način. Ova je knjiga autorovo vlastito razmatranje mogućnosti da se međutradijski angažman u filozofiji ozbilji *hic et nunc*. Koristeći

izraz »međutradicijski angažman u filozofiji« autor želi nadići izraz »komparativna filozofija« – koji primarno implicira historijsko opisivanje sličnosti i razlika između određenih ličnosti ili tekstova koje se podvrgava komparativnom ispitivanju – uključujući čak i post-komparativna filozofska razmatranja.

Osim toga, 2021. pokrenut je projekt koji je komplementaran spomenutom časopisu: *Međunarodno društvo za komparativnu filozofiju usmjerenu svjetskoj filozofiji* (International Society for Comparative Philosophy toward World Philosophy – CPWP; www.cpwponline.org), novo međunarodno filozofsko udruženje čiji je cilj, u prvom redu, ponuditi zainteresiranim kolegama i kolegicama učinkovitije mogućnosti akademske razmjene te platformu za kritičku raspravu u sferi komparativne filozofije. Društvo je komplementarno s časopisom *Comparative Philosophy* i brine se za zdrav i učinkovit razvoj časopisa. Svjetske napetosti i sukobi na dubokim razinama, o kojima svjedoči niz događaja u proteklim godinama, povećavaju potrebu za takvim projektima.

GRAHAM PARKES

*University of Vienna, Austria /
Sveučilište u Beču, Austrija*

HOW TO AVOID THE END OF CIVILISATION AS WE KNOW IT – IN FOUR DIFFICULT STEPS

Behind the COVID-19 pandemic, in 2020 and 2021, looms a phenomenon that will cause far greater global misery unless we act to prevent it: a breakdown of the climate. By persisting in overheating the atmosphere, we are on track to making so much of the Planet uninhabitable that the consequent conflicts over land and water resources will put an end to civilisation as we know it. But catastrophe can be avoided if we take decisive action to slow global heating, and the faster we act the less misery we will incur.

A shady group of libertarian billionaires has been waging a covert “war of ideas” against the rest of us, the upshot of which is three major obstructions to tackling the climate crisis. These are: the political clout of the fossil fuel industries and national oil companies, the power of the religious right (especially in the United States, but also in countries like Brazil), and the distractive forces of “Big Tech”, which divert our attention from the most urgent issue confronting humanity. But if philosophers strike back with better ideas, and activists accordingly act forcefully, we can circumvent these obstructions.

However, we will not be able to effectively cope with the climate crisis without full cooperation from China (then from India, Brazil, and the rest). Our relations with the Chinese government are going from bad to worse, but we could improve them considerably if we showed appreciation for the ancient Chinese philosophy that the current regime began advocating after Xi Jinping came to power. (This does not entail approval of the regime's treatment of minorities within China.) And in fact, the Confucian and Daoist ideas in question turn out to be perfectly suited for a reframing of our approach to the climate crisis.

It is true that the regime is not putting all of these ideas into practice, but if we propose cooperation based on classical Chinese thought (and the corresponding ideas from the Western tradition), it would be hard for the Chinese Communist Party to say "no" without a catastrophic loss of face. Success would also require the formation of a coalition of countries determined to tackle climate change and the imposition of heavy "carbon tariffs" on goods from countries who decline to join.

KAKO IZBJEĆI KRAJ CIVILIZACIJE KAKVU POZNAJEMO – U ČETIRI TEŠKA KORAKA

Iza pandemije COVID-19, 2020. i 2021. godine, nazire se fenomen koji će izazvati mnogo veću globalnu bijedu ako ne budemo radili na njegovu sprečavanju, a to je klimatski slom. Ustrajavanjem u pregrijavanju atmosfere na putu smo da toliko Planeta učinimo nenastanjivim da će posljedni sukobi oko zemlje i izvora vode okončati civilizaciju kakvu poznajemo. No katastrofa se može izbjeći ako poduzmемо odlučne mjere kojima bismo usporili globalno zagrijavanje. Što brže budemo djelovali, manje ćemo bijede izazvati.

Sumnjiva skupina libertarijanskih milijardera vodi tajni »rat ideja« protiv nas ostalih, a rezultat su toga tri velike prepreke rješavanju klimatske krize. To su: politički utjecaj industrije fosilnih goriva i nacionalnih naftnih kompanija, moć religiozne desnice (osobito u Sjedinjenim Državama, ali i u zemljama poput Brazila) te ometajuće sile »velike tehnologije« (*Big Tech*) koje skreću našu pozornost s najurgentnijeg pitanja s kojim se suočava čovječanstvo. No, ako filozofi uzvrate udarac boljim idejama, a aktivisti snažno djeluju u skladu s time, možemo zaobići navedene prepreke.

Međutim, nećemo se moći učinkovito nositi s klimatskom krizom bez pune suradnje Kine (kao i Indije, Brazila i drugih zemalja). Naši loši odnosi s kineskom vlašću postaju sve lošiji, ali bismo ih mogli znatno poboljšati ako

bismo pokazali da uvažavamo drevnu kinesku filozofiju koju je sadašnji režim počeo zagovarati nakon što je Xi Jinping došao na vlast. (To ne podrazumijeva odobravanje režimskog tretmana manjina u Kini.) Zapravo, konfucijanske i taoističke ideje pokazale su se savršeno prikladnima za preoblikovanje našeg pristupa klimatskoj krizi.

Istina je da režim ne provodi sve te ideje u praksi, ali ako predložimo suradnju na temelju klasične kineske misli (i odgovarajućih ideja iz zapadnjačke tradicije), kineskoj Komunističkoj partiji bilo bi teško reći »ne«, a da joj se ne dogodi katastrofalan gubitak identiteta. Uspjeh bi također zahtijevao stvaranje koalicije zemalja koje su odlučne u borbi protiv klimatskih promjena te uvođenje visokih »ugljičnih poreza« na robu iz zemalja koje se odbijaju pridružiti.

Okrugli stol / Round table

MARIJA SELAK RASPUDIĆ

*Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia /
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska*

MIKOŁAJ ŚLAWKOWSKI-RODE

*University of Oxford, United Kingdom & University of Warsaw, Poland /
Sveučilište u Oxfordu, Ujedinjeno Kraljevstvo & Sveučilište u Varšavi, Poljska*

RALPH WEIR

*University of Oxford & University of Lincoln, United Kingdom /
Sveučilište u Oxfordu & Sveučilište u Lincolnu, Ujedinjeno Kraljevstvo*

IS “EASTERN” SCIENCE LOST IN TRANSLATION?

The participants of the round table will compare the state of science in the “East” and the “West” on several levels. In the first place, the question of the preconditions for becoming a scientist will be opened, i.e. the way of functioning of educational institutions, the professor–student relationship and the engagement in the “East” and the “West”. Furthermore, the discussion will focus on the questions: Are “Eastern” scientific papers methodologically and substantively different from those created in the “West”? What are the possibilities of publishing for “Eastern” scientists in prestigious “Western” scientific journals, as well as the possibilities of their participation in the international scientific community? Also, the topic of which are the shortcomings of the “Western”, often “managerial” scientific community will be critically approached. In the conclusion, an attempt will be made to give some guidance on what can be done to ensure that the scientific community really knows no boundaries, so that science created in the “East” is as competitive as that emerging in the “West” and (less) limited by geopolitical circumstances.

Organized in collaboration with the Ian Ramsey Centre for Science and Religion (University of Oxford) and the Croatian Centre of Excellence for Integrative Bioethics

JE LI »ISTOČNA« ZNANOST IZGUBLJENA U PRIJEVODU?

Na okruglom stolu usporedit će se stanje u znanosti na »Istoku« i na »Zapadu«, i to na nekoliko razina. U prvom redu otvorit će se pitanje preduvjeta za postojanje znanstvenikom, odnosno načina funkcioniranja obrazovnih institucija te profesorskog i studentskog odnosa, ali i angažmana na »Istoku« i na »Zapadu«. Potom će se postaviti pitanje jesu li »istočni« znanstveni radovi metodološki i sadržajno značajno drugačiji od onih koji nastaju na »Zapadu« te kakve su uopće mogućnosti objavljivanja »istočnih« znanstvenika u prestižnim »zapadnim« znanstvenim časopisima i sudjelovanja u radu međunarodne znanstvene zajednice. Također će se otvoriti rjeđe problematizirana tema – nedostaci »zapadne«, nerijetko »menadžerske« znanstvene zajednice. Zaključno će se pokušati dati neke smjernice vezane za pitanje: što se može učiniti da znanstvena zajednica doista ne poznaje granice, odnosno da znanost na »Istoku« bude jednako konkurentna kao ona koja nastaje na »Zapadu« te (manje) ograničena geopolitičkim zadanostima?

Organizirano u suradnji s Centrom za znanost i religiju »Ian Ramsey« (Sveučilište u Oxfordu) i Znanstvenim centrom izvrsnosti za integrativnu biotiku

Izlaganja u sekcijama / Section papers

SEAD ALIĆ

*Sveučilišni centar Koprivnica, Sveučilište Sjever, Hrvatska /
University Centre Koprivnica, University North, Croatia*

GOETHEOV ISTOK I ZAPAD

U središtu pozornosti ovog rada Goetheova je interpretacija odnosa Istoka i Zapada, predstavljena u Goetheovu djelu *Zapadno-istočni divan*. Rad želi dokazati da bi taj odnos mogao biti mnogo bolji da je više građana svijeta analiziralo ovo pjesničko, filozofsko i teološko djelo. O odnosu Istoka i Zapada Goethe piše na temelju vlastitih uvida u poeziju nadahnutu islamom, islam nadahnut Kur'anom i Kur'an nadahnut predkur'anskom arapskom poezijom. Rad želi skrenuti pozornost na relativno slabo komentirane, pa i relativno slabo poznate misli jednog od najvećih književnih, umjetničkih općenito, a donekle i intelektualnih autoriteta Zapada svih vremena. Nerazmjer između isticanja jednog dijela Goetheovih djela i razmatranja njegova promišljanja pjesnika Istoka i religije islama indikativan je za razumijevanje nespremnosti Zapada na pristup koji je ponudio Goethe. Ovaj rad želi naglasiti konzekvence prihvatanja Goetheovog pristupa razumijevanju odnosa Istoka i Zapada.

GOETHE'S EAST AND WEST

This paper is focused on Goethe's interpretation of the relationship between East and West, presented in Goethe's *West-Eastern Diwan*. The paper seeks to prove that this relationship could have been much better had more citizens of the world analysed this poetic, philosophical, and theological work. Goethe writes about the relationship between East and West on the basis of his own insights into poetry inspired by Islam, Islam inspired by the Qur'an, and the Qur'an inspired by pre-Qur'anic Arabic poetry. The paper seeks to draw attention to the relatively poorly commented, and even known, thoughts of one of the greatest literary, artistic in general, and to some extent the intellectual authorities of the West of all time. The disproportion between the emphasis on a part of Goethe's works, on the one hand, and his reflections on the poets of the East and the religion of Islam, on the other hand, are indicative of the

understanding of unwillingness of the West to appreciate the approach offered by Goethe. This paper seeks to emphasize the consequences of acceptance of Goethe's approach to understanding the relationship between East and West.

IVAN ANDRIJANIĆ

*Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia /
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska*

PAUL HACKER AND THE IDEA OF INCLUSIVISM: HOW "TOLERANT" IS HINDUISM?

Paul Hacker (1913–1979) was a German Indologist and philosopher. As a philologist, he distinguished himself with ingenious and deeply thought-out research of Indian philosophical texts. On the other hand, however, Hacker has developed a very interesting concept of inclusivism. Simply put, inclusivism is for Hacker a specifically Indian intellectual form that manifests itself in the assimilation of concepts and ideas of foreign traditions without explicit reflection on the process. The theoretical assumptions of inclusivism have led Hacker to the controversial claim about the deep intolerance of Hinduism and that Catholicism is essentially a "more tolerant" religion. In this presentation I would show how well-founded the very concept of inclusiveness is, but I would also question Hacker's reflections on tolerance. Can they be accepted or should they be interpreted as rhetorical diversions and excessive theorizing, or as an expression of Hacker's intolerance of Hinduism (as criticized by the Hindu right)?

PAUL HACKER I IDEJA INKLUZIVIZMA: KOLIKO JE HINDUIZAM »TOLERANTAN«?

Paul Hacker (1913. – 1979.) bio je njemački indolog i filozof. Kao filolog istaknuo se domišljatim i duboko promišljenim tekstološkim istraživanjima indijske filozofske baštine. S druge strane, međutim, Hacker je oblikovao vrlo zanimljiv koncept inkluzivizma. Pojednostavljeno govoreći, inkluzivizam je za Hackera specifično indijski intelektualni fenomen koji se očituje u asimilaciji koncepata i ideja stranih tradicija bez izričitoga promišljanja o procesu preuzimanja. Teoretske postavke inkluzivizma Hackera su dovele do kontro-

verznoga zaključka o dubinskoj netoleranciji hinduizma i o tome da je katolicizam sućinski »tolerantnija« religija. U ovom bih izlaganju pokazao koliko je sam koncept inkluzivizma dobro utemeljen, ali bih postavio pitanje o Hackerovim promišljanjima tolerancije. Mogu li se prihvatiti ili ih treba tumačiti kao retoričke stranputice i ekscesivno teoretiziranje ili pak kao izraz Hackerove netrpeljivosti prema hinduizmu (kako ga kritiziraju na hinduističkoj desnici)?

EVA D. BAHOVEC

*Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia /
Filozofski fakultet, Sveučilište u Ljubljani, Slovenija*

WHY DOES PSYCHOANALYSIS MATTER TO PHILOSOPHY? EAST-WEST CRITICAL DEBATES AND THE PRESENT DAY

The paper presents some recent developments in the present understanding of the 20th century philosophy with regard to the East–West debates, and relates it on the one hand to philosophical background of the political, while on the other hand it brings in what Gilles Deleuze and Félix Guattari elaborated as “geophilosophy”. The first part of the paper focuses on the critique of philosophy as carried out in the German Critical Theory, the Frankfurt School, bringing it closer to the “French Theory”, or the “French philosophical moment” (Alain Badiou). Special emphasis is put on the relation between philosophy and psychoanalysis, since what brought them together was precisely their critical philosophical turn to theoretical psychoanalysis or to “philosophy through psychoanalysis” (Slavoj Žižek). The second part of the paper puts these controversies in the broader context of geophilosophy. In Deleuze and Guattari, geophilosophy is first introduced in relation to the ancient Greece, and then developed further in relation to German Idealism and to contemporary France, while the present paper enlarges this framework by including the philosophical-political background of what was happening “in the East”, namely in Eastern Europe and the Balkans, along the lines of the Zagreb Praxis School, the Ljubljana Lacanian School, etc. The conclusion is made that precisely the relationship between psychoanalysis and philosophy was of crucial importance for the East–West debate while keeping the “Soviet Marxism”, as well as its political allies, at a safe distance.

ZAŠTO JE PSIHOANALIZA VAŽNA FILOZOFIJI? ISTOČNO-ZAPADNE KRITIČKE RASPRAVE I DANAŠNJICA

Rad predstavlja neke novije pomake u današnjem shvaćanju filozofije 20. stoljeća s obzirom na rasprave o odnosu Istoka i Zapada te ga s jedne strane povezuje s filozofskom pozadinom političkog, dok s druge strane donosi ono što su Gilles Deleuze i Félix Guattari elaborirali kao »geofilozofiju«. Prvi dio rada fokusira se na kritiku filozofije provedenu u njemačkoj kritičkoj teoriji, Frankfurtskoj školi, približavajući je »francuskoj teoriji« ili »francuskom filozofskom momentu« (Alain Badiou). Poseban naglasak stavlja se na odnos filozofije i psihoanalize jer ih je spojio upravo njihov kritički filozofski zakret prema teorijskoj psihoanalizi ili »filozofiji kroz psihoanalizu« (Slavoj Žižek). Drugi dio rada stavlja ove kontroverze u širi kontekst geofilozofije. U Deleuzea i Guattarija geofilozofija se prvo uvodi u odnosu na staru Grčku, a zatim se dalje razvija u odnosu na njemački idealizam i suvremenu Francusku, dok ovaj rad proširuje taj okvir uključivanjem filozofsko-političke pozadine onoga što se događalo »na Istoku«, naime, u istočnoj Europi i na Balkanu, na tragu zagrebačke Praxis-škole, ljubljanske lakanovske škole itd. Dolazi se do zaključka da je upravo povezanost psihoanalize i filozofije bila od presudne važnosti za raspravu o odnosu Istoka i Zapada, držeći »sovjetski marksizam«, kao i njegove političke saveznike, na sigurnoj udaljenosti.

ISUF BERISHA

Prishtina, Kosovo /

Priština, Kosovo

THE OTHER/S AMONG US: DYSFUNCTIONAL INTEGRATION OF ISLAM INTO ALBANIAN MAJORITY SOCIETIES AND COMMUNITIES IN THE BALKANS

The legacy of long Ottoman rule appeared as a central challenge for Albanian intellectuals and political leaders when they were discussing the program of national liberation movement during the last decades of 19th century. Albanian national identity was designed to recognize and respect religious pluralism of Albanian society. This great achievement of the *Rilindja Kombëtare Shqiptare* (Albanian National Renaissance) was seriously tested as soon as

Albania declared its independence. Ottoman Empire was replaced by Europe as the main Other of Albania. New Albanian nation embarked in a painful impossible mission of building its new state from the scratch. It was of existential importance for Albania to be recognized and supported by European great powers. However, faced with European “orientalist” stereotypes on Orient and Islam, new Albanian leaders came to conclusion that the legacy of long Ottoman rule represented an insurmountable obstacle for the development of Albania as a new European nation. Therefore, it was of paramount importance and priority for Albania to clean up itself from the “dirt” of oriental legacy as soon as possible.

DRUGI MEĐU NAMA: DISFUNKCIONALNA INTEGRACIJA ISLAMA U ALBANSKA VEĆINSKA DRUŠTVA I ZAJEDNICE NA BALKANU

Ostavština duge osmanske vladavine pojavila se kao središnji izazov za albanske intelektualce i političke vođe kada su raspravljali o programu narodnooslobodilačkog pokreta u posljednjim desetljećima 19. stoljeća. Albanski nacionalni identitet osmišljen je tako da priznaje i poštuje vjerski pluralizam albanskog društva. Ovo veliko postignuće Albanskog narodnog preporoda (*Rilindja Kombëtare Shqiptare*) ozbiljno je propitano čim je Albanija proglasila neovisnost. Osmansko je Carstvo zamijenjeno Europom kao glavnim Drugim Albanije. Nova albanska nacija krenula je u bolnu nemoguću misiju izgradnje svoje nove države od nule. Za Albaniju je bilo od egzistencijalne važnosti da je priznaju i podrže velike europske sile. Međutim, suočeni s europskim »orijentalističkim« stereotipima o Istoku i islamu, novi albanski čelnici došli su do zaključka da nasljeđe duge osmanske vladavine predstavlja nepremostivu prepreku za razvoj Albanije kao nove europske nacije. Stoga je Albaniji bilo od iznimne važnosti i prioriteta da se što prije očisti od »prljavštine« orijentalnog nasljeđa.

DANIEL BUČAN

Zagreb, Hrvatska /

Zagreb, Croatia

SPINOZA – MULLA SADRA: PRIMJER KOMPARATIVNE ONTOLOGIJE

U radu se raspravlja o sličnostima Spinozine i Mulla Sadrine ontologije, ukazujući i na razlike u njihovoj filozofiji. *Supstancija* je ključni pojam Spinozine *Etike* na isti način na koji je *Bitak* ključni pojam Mulla Sadrina *Asfara*. Kad se uspoređi kako Spinoza definira supstanciju i kako Mulla Sadra govori o Bitku, može se uočiti sličnost, što nadalje može biti osnova za usporedbu Spinozine i Mulla Sadrine filozofije. Drugi ključni pojam u Spinoze jest *causa sui*, a *causa sui* je »ono čija esencija uključuje egzistenciju, tj. čija se narav ne može pomišljati drugačije nego kao postojeća«. I ovdje se može pronaći paralela s Mulla Sadrom. To je ono što on naziva *Nužnim bitkom*. Prema njegovu mišljenju, postojanje je uvijek postojanje nečega, »ili postojanje kao takvo«, a potonje je poput Bitka koji nema uzroka. Bitak koji nema uzroka jest Nužni bitak koji je *uzrok samoga sebe* (tj. *causa sui*) i temeljni uzrok svega što postoji u obliku bića. Nužni bitak Mulla Sadre zapravo je isto što i Spinozina supstancija. Prema Spinozi, supstancija je *jedna* baš kao što je Nužni bitak Mulla Sadre *jedan*. Iz ovih osnovnih ontoloških pojmova proizlaze sve druge sličnosti odgovarajućih ontologija Spinoze i Mulla Sadre, o čemu se dalje govori u radu. Rad se zaključuje ukazivanjem na razlike između Spinozine i Mulla Sadrine filozofije, od kojih se jedna često naziva *panteizmom*, a drugu se može nazvati *panenteizmom*.

SPINOZA – MULLA SADRA: AN EXAMPLE OF COMPARATIVE ONTOLOGY

Paper discusses similarities of Spinoza's and Mulla Sadra's ontology, indicating the differences in their respective philosophy as well. The *substance* is a key notion of Spinoza's *Ethics* the same way the Being is a key notion of Mulla Sadra's *Asfar*. When one compares how Spinoza defines the substance, and how Mulla Sadra speaks of the Being, the similarity can be perceived, which can be the basis for comparing Spinoza's and Mulla Sadra's philosophy as well. Another key notion in Spinoza is *causa sui*, and *causa sui* is "that whose

essence includes existence, i.e. the nature of which cannot be conceived but as existing”. Once again one can find a parallel in Mulla Sadra. It is that what he calls the *Necessary Being*. According to him existence is always existence of something, “or existence as such”, and the latter is like the Being that has no cause. The Being that has no cause is the Necessary Being, which is the *cause of itself* (i.e. *causa sui*) and the basic cause of everything that exists in the form of beings. Mulla Sadra’s Necessary Being is actually the same as Spinoza’s substance. According to Spinoza, the substance is *one*, just as Mulla Sadra’s Necessary Being is *one*. From these basic ontological notions ensue all other similarities of Spinoza’s and Mulla Sadra’s respective ontologies, which are further discussed in the paper. Paper concludes by indicating the differences of Spinoza’s and Mulla Sadra’s philosophies, one of which is often called *pantheism* and the other which can be called *panentheism*.

IVANA BULJAN

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

KINESKA FILOZOFIJA: OD KOMPARATIVNIH DO POSTKOMPARATIVNIH PRISTUPA I NATRAG

Ovo izlaganje tematizira neka od ključnih pitanja postkomparativne filozofije u suvremenom kontekstu. Polazeći od teze da komparativna i postkomparativna filozofija utječu jedna na drugu, izlaganje započinjem sažetim pregledom temeljnih smjernica komparativne filozofije. Potom se fokusiram na »zaokret« u postkomparativni diskurs propitujući temeljne (pret)postavke i pozicije suvremenih »postkomparativnih« pristupa kineskoj filozofiji. Pritom se u središnjem dijelu izlaganja osvrćem na debatu između Vytisa Siliusa i Jane Rošker, objavljenu 2021. godine u časopisu *Asian Studies*. Njihove pozicije i argumentaciju analiziram u kontekstu suvremenih komparativnih i postkomparativnih pristupa kineskoj filozofiji. Osim što njihova debata reflektira pluri-perspektivizam postkomparativnog diskursa, ona otvara i ukazuje na središnja pitanja i probleme toga diskursa, kao što su pitanje naravi filozofije, univerzalnog znanja, eurocentrizma, rasizma, koncepcije »drugoga« i »drukčijosti« i dr.

CHINESE PHILOSOPHY: FROM COMPARATIVE TO POSTCOMPARATIVE APPROACHES AND BACK

This presentation discusses some of the key issues of post-comparative philosophy in the contemporary context. Starting from the thesis that comparative and post-comparative philosophy influence each other, I begin my presentation with a brief overview of the basic guidelines of comparative philosophy. Then, I focus on the “turn” into post-comparative discourse by questioning the fundamental theses, presumptions, and positions of contemporary “post-comparative” approaches to Chinese philosophy. In the central part of the presentation, I refer to the debate between Vytis Silius and Jana Rošker, published in 2021 in the journal *Asian Studies*. I analyse their positions and argumentation in the context of contemporary comparative and post-comparative approaches to Chinese philosophy. Besides reflecting the pluriperspectivism of post-comparative discourse, their debate opens and points to the central issues and problems of that discourse, such as the nature of philosophy, universal knowledge, Eurocentrism, racism, the concept of the “other” and “being different”, etc.

TONI BUTERIN, IVA RINČIĆ, AMIR MUZUR

*Medicinski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska /
Faculty of Medicine, University of Rijeka, Croatia*

(ZA)PAD(ANJE) ISTOKA: IMA LI BIOETIKA ISTOČNE EUROPE ŠANSE U SRAZU S GEORGETOWNSKOM DOKTRINOM?

Padom komunizma u istočnoj Europi otvorene su i neke svjetonazorske granice koje su mnogim zapadnjačkim trendovima omogućile ulazak u različite sfere života. Tako su pojedine zemlje Istoka brzo i bezuvjetno prigrllile, uz štošta drugo, i bioetiku na angloamerički način, sužen na biomedicinska istraživačka i praktična pitanja. Ovakva »bioetika« u Europi ipak je, potkraj 1990-ih, dobila ofilozofljenu alternativu otkrićem djela Fritza Jahra, vraćanjem na Potterovu izvornu baštinu te sadržajnim i metodološkim inoviranjem kakvo je unijela, primjerice, integrativna bioetika. Analizirajući bioetički status zemalja istočne Europe, prvenstveno Češke, Slovačke, Poljske, Ukrajine, Rusije

i Bjelorusije, istražili smo neke originalne pristupe, razmjerno rijetke u odnosu na uobičajeno pomodarsko slijedenje modela koji već desetljećima propagira Institut za etiku Kennedyjevih u Georgetownu. Premda se ove originalne bioetike ne oslanjaju nikada na Jahra (ponekad eventualno na Pottera), vjerujemo da one predstavljaju izvorište ideja vrijedno poticaja i umrežavanja.

WESTERNISATION OF THE EAST: IS THERE ANY CHANCE FOR EASTERN EUROPEAN BIOETHICS IN COPING WITH THE GEORGETOWN DOCTRINE?

After the fall of communism in Eastern Europe, some worldview boundaries opened up allowing many Western trends to enter different spheres of life. Among other things, some Eastern countries rapidly and unconditionally embraced bioethics in the Anglo-American way, narrowed down to biomedical research and practical issues. In the late 1990s, nevertheless, this kind of “bioethics” in Europe got a philosophical alternative in the discovery of Fritz Jahr’s work, in the revival of Potter’s original heritage, and in the essential and methodological innovations introduced, for instance, by the integrative bioethics. This paper analyses the bioethical status of Eastern European countries, primarily the Czech Republic, Slovakia, Poland, Ukraine, Russia, and Belarus. Researched have been some original approaches, relatively rare with respect to the model propagated for decades by the Georgetown Kennedy Institute of Ethics. Although those original versions of bioethics never lean on Jahr (sometimes maybe on Potter), we believe that they represent a source of ideas worthy of encouragement and networking.

DANIELA G. CAMHY

Faculty of Arts and Humanities, University of Graz, Austria /

Fakultet društvenih i humanističkih znanosti, Sveučilište u Grazu, Austrija

COSMOPOLITANISM AND PHILOSOPHICAL COMMUNITY OF INQUIRY

The rapid changes in our way of life, the well-known processes of climate change, globalization, and digitalization, the development of artificial intelligence and unforeseeable crises such as the Coronavirus pandemic present us

with major challenges. This affects the different forms of society and state, especially the different societies. The major upheavals have a noticeable impact on all areas of life worldwide and thus also on social coexistence, the world of work, education, social relations, and on each individual. The stability and peace of states and societies are increasingly affected by these developments. These facts require new frames of thinking and intercultural dialogue between the “East” and the “West”. The critical-reflexive thinking of comparative philosophy is of particular importance in this context. In this paper, I will argue that human flourishing – our ability to live sustainable, generative, and justice-oriented lives – depends on our ability as citizens to lead a way of life that reconciles philosophical inquiry and political action.

KOZMOPOLITIZAM I FILOZOFSKA ZAJEDNICA ISTRAŽIVANJA

Brze promjene u našem načinu života, dobro poznati procesi klimatskih promjena, globalizacija i digitalizacija, razvoj umjetne inteligencije i nepredvidive krize poput pandemije koronavirusa predstavljaju nam velike izazove. To utječe na različite oblike društva i države, posebno na različita društva. Veliki potresi imaju zamjetan utjecaj na sva područja života širom svijeta, a time i na društveni suživot, svijet rada, obrazovanje, društvene odnose i na svakog pojedinca. Takav razvoj događaja sve više utječe na stabilnost i mir država i društava. Te činjenice zahtijevaju nove okvire razmišljanja i međukulturni dijalog između »Istoka« i »Zapada«. Kritičko-refleksivno mišljenje komparativne filozofije od posebne je važnosti u ovom kontekstu. U ovom ću radu tvrditi da ljudski napredak – naša sposobnost da živimo održive i produktivne živote usmjerene na pravednost – ovisi o sposobnosti nas kao građana da vodimo život koji pomiruje filozofsko istraživanje i političko djelovanje.

IGOR ČATIĆ

*Fakultet strojarstva i brodogradnje, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Mechanical Engineering and Naval Architecture, University of
Zagreb, Croatia*

ŠTO SU STVARNI ANTROPOGENI UZROCI KLIMATSKIH PROMJENA?

Klimatske su promjene nastupile diljem svijeta. Utječu i na znanost, a time i na filozofiju, posebno integrativnu etiku. Na klimatske promjene utječe priroda te ljudsko biće svojom materijalnom i duhovnom kulturom. Jedan je od uzroka stvoreni otpad koji sadrži *pahuljice* i *rublje*. Klimatolozi naglašavaju posljedice. Zahtjevi ekologa usmjereni su prema *pahuljicama* poput plastičnih vrećica i slamki. Stvarni je razlog *rublje*. Na planetu konačnih dimenzija, jedan je od uzroka težnja za trajnim rastom. Od 1950. do danas broj stanovnika porastao je za tri puta. Odgovarajuće su porasle i potrebe stanovnika za zadovoljavanjem prvenstveno osnovnih potreba i životnog prostora. Sve to rezultira *rubljem*, povećanom proizvodnjom uzgojene hrane, transportnih i komunikacijskih sredstava, opreme za medicinu i obnovljive izvore energije, itd. Mora se produljiti uporabljivost proizvoda, uključivo njihov popravak. Elementi digitalne transformacije traju relativno kratko i rezultiraju sve proširenijim EE otpadom.

WHAT ARE THE REAL ANTHROPOGENIC CAUSES OF CLIMATE CHANGE?

Climate change has occurred around the world. It influences science, as well, and thus philosophy, especially integrative ethics. Climate change is influenced by the nature and the human being through its material and spiritual culture. One of the causes is the generated waste containing *flakes* and *laundry*. Climatologists emphasize the consequences. Environmentalists' demands are focused on the *flakes* such as plastic bags and straws. The real reason is the *laundry*. On a planet of finite dimensions, one of the causes is the pursuit of lasting growth. From 1950 to the present, the population has increased by three times. The needs of population to meet primarily basic needs and living space have also increased accordingly. All this results in *laundry*, increased production of farmed food, means of transport and communication, medical

equipment, and renewable energy sources, etc. The usability of products must be extended, including their repair. The elements of digital transformation are relatively short-lived and result in increasingly widespread EE waste.

ĆIRIL ČOH

Varaždin, Hrvatska /

Varaždin, Croatia

NOETIČKA DEKADA U *I CHINGU* I PLATONOVOM PITAGOREIZMU

Prema *Fu Siju* četiri trigrama u *I Chingu* pripadaju *yin*-u a četiri *yang*-u. Trigrama prezentiraju brojeve od 1 do 8 i dijele ih u dva *tetraktysa*. *Yin* zahvaća brojeve od 1 do 4 a *yang* od 5 do 8. Drugi *tetraktys* nastaje iz prvog okretom 1 u 8, 2 u 7, 3 u 6 te 4 u 5. *Shuo Gua* tu povezanost trigrama naziva njihovim *vjenčanjem*. Sklop brojeva od 5 do 8 sadržan je u sklopu brojeva od 1 do 4. U prva četiri broja, slično kao u pitagorovskom *tetraktysu*, uspostavljena je granica unutar koje je sadržana cjelina. Kao što brojevi u *tetraktysu* u sebi sadrže i preostale brojeve dekade tako i prva četiri trigrama uključuju u sebi preostale trigrame. Prema *Gaiseru* se u Platona brojevi *tetraktysa* vežu uz *slijed dimenzija*. Ta tvrdnja implicira da brojevi 1 i 8 imaju status *točke*, odnosno *bezdimenzionalnosti*. Oni u sebi sadrže i brojeve 0 i 9 i tako zajedno s ostalim brojevima oblikuju noetičku dekadu. Tom je strukturom određen i raspored trigrama u *I Chingu* jer se veže uz *Zapis rijeke Lo*, uz prikaz idealnog ustroja brojeva od 0 do 9. Ova komparacija Platonove matematike s drevnom kineskom filozofijom doprinosi boljem razumijevanju Platonovih *idealnih brojeva*.

THE NOETIC DECADE IN *I CHING* AND PLATO'S PYTHAGOREANISM

According to *Fu Xi*, four trigrams in *I Ching* belong to *yin* and four to *yang*. Trigrams present numbers from 1 to 8 and divide them into two *tetractyses*. *Yin* encompass the numbers from 1 to 4 and *yang* from 5 to 8. The second *tetractys* emerges from the first by turning 1 in 8, 2 in 7, 3 in 6, and 4 in 5. *Shuo Gua* calls this connection of the trigrams their *wedding*. The set of numbers 5 to 8 is contained within the numbers 1 to 4. In the first four numbers, similar to

the Pythagorean *tetraktys*, a boundary is established within which the whole is contained. Just as the numbers in the *tetraktys* have in themselves the remaining numbers of the decade, so the first four trigrams include in themselves the remaining trigrams. According to *Gaiser*, the numbers of *tetraktys* in Plato are related to a *sequence of dimensions*. This assertion implies that the numbers 1 and 8 have the status of a *point* or *dimensionlessness*. They also contain the numbers 0 and 9 and thus together with other numbers form a *noetic decade*. This structure also determines the arrangement of the trigrams in the *I Ching* because it is linked to the *Lo River Diagram*, showing the ideal structure of numbers from 0 to 9. This comparison of Plato's mathematics with ancient Chinese philosophy contributes to a better understanding of Plato's *ideal numbers*.

KATEŘINA GAJDOŠOVÁ

*Faculty of Arts, Charles University of Prague, Czech Republic /
Filozofski fakultet, Karlovo sveučilište u Pragu, Češka*

EMANCIPATORY SPEECH: EMERGENCE OF THE SELF THROUGH SPEECH IN EARLY CHINESE TEXTS

The paper offers a re-evaluation of the notion of the Self from the comparative perspective of early Chinese and ancient Greek philosophy. It traces a major turn in the development of the two traditions, namely the philosophical turn towards speech, and its role in forming one's experience and actions. In early Chinese thought, names and speech are usually thematised in the context of the art of rulership. But some recently excavated cosmological texts suggest that names may be more directly involved in shaping and structuring the reality. As a consequence, new awareness of the Self as a potential "source of names" emerges. This notion of the Self, however, has to be understood in radically different terms from the one arising from ancient Greek tradition.

EMANCIPACIJSKI GOVOR: NASTANAK JASTVA PUTEM GOVORA U RANIM KINESKIM TEKSTOVIMA

Rad nudi ponovnu evaluaciju pojma jastva iz komparativne perspektive rane kineske i starogrčke filozofije. Prati se veliki zaokret u razvoju dviju tra-

dicija, naime, filozofsko okretanje prema govoru i njegova uloga u oblikovanju vlastitog iskustva i djelovanja. U ranoj kineskoj misli imena i govor obično su tematizirani u kontekstu umijeća vladanja. No neki nedavno pronađeni kozmološki tekstovi sugeriraju da bi imena mogla biti izravnije uključena u oblikovanje i strukturiranje stvarnosti. Kao posljedica toga pojavljuje se nova svijest o jastvu kao potencijalnom »izvoru imena«. Taj pojam jastva, međutim, treba shvatiti na radikalno drugačiji način od onoga koji proizlazi iz starogrčke tradicije.

MICHAEL GEORGE

*Religious Studies Department, St. Thomas University, Fredericton, Canada /
Odjel za religijske studije, Sveučilište sv. Tome, Fredericton, Kanada*

ON SITUATING ONESELF AS A THINKER: PREREQUISITES AND PROBLEMS

All of the major problems inherent in the project of identifying and comparing differing forms of thought, social relations, and religious sensibilities demand of the interpreter a radical and ongoing critical self-awareness and a fairly comprehensive grasp of history and historical consciousness. Given the enormity (and necessarily contingent nature) of the complexity of such an understanding, we are better off limiting our ambitions by narrowing our focus and our goals through the process of carefully constructed and considered questions. Assuming that most thinkers (?) are interested in attempting to achieve a genuine explanatory understanding of the phenomena they study, rather than only a descriptive account (however dense such a description might be), the double challenges of comprehensiveness and complexity then are channelled by/through (auto)biographical considerations, where the thinker's own development is fundamental and foundational in/to any increases in understanding. The elaboration and exposition of this situation, and some of the more immediate implications, will form the basis of my presentation.

O SITUIRANJU SAMOGA SEBE KAO MISLITELJA: PREDUVJETI I PROBLEM

Svi veliki problemi svojstveni projektu identificiranja i uspoređivanja različitih oblika mišljenja, društvenih odnosa i religioznih osjećaja zahtijevaju od tumača radikalnu i stalnu kritičku samosvijest te prilično sveobuhvatno razumijevanje povijesti i povijesne svijesti. S obzirom na enormnost (i nužno kontingentnu narav) kompleksnosti takva shvaćanja, bolje je ograničiti svoje ambicije sužavanjem fokusa i ciljeva kroz proces pomno konstruiranih i razmatranih pitanja. Pretpostavljajući da je većina mislilaca (?) zainteresirana za pokušaj dostizanja istinskog objašnjenja fenomena koje proučavaju, a ne samo za opisni prikaz (koliko god takav opis bio intenzivan), dvostruki izazov obuhvatnosti i kompleksnosti kanalizira se putem (auto)biografskih razmatranja, gdje je vlastiti razvoj mislioca temeljan i utemeljujući za svako unapređenje razumijevanja. Osnova ovog rada bit će razrada i izlaganje ove situacije te neke njezine neposrednije implikacije.

JOSIP GUĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split, Croatia

ODGOVORNOST ZA IZBIJANJE BOLESTI COVID-19 IZMEĐU ISTOKA I ZAPADA

U izlaganju propitujem odgovornost za izbijanje bolesti COVID-19 na Dalekom istoku. Problem se ispituje s aspekata izravne i posredne te individualne i kolektivne odgovornosti. Pomoću koncepta »relacijske geografije«, kako ga u ovom kontekstu koristi Rob Wallace, pokazuje se kako je konkretno mjesto prijelaza virusa s životinje na čovjeka manje relevantno za pripisivanje odgovornosti od strukturalnih uzroka. Od potonjih ključan je čovjekov poguban utjecaj na okoliš, u velikoj mjeri pogonjen interesima kapitala. S druge strane, u procjeni ekološke odgovornosti, mnijenje zapadnog čovjeka nerijetko sadrži predodžbu o vlastitoj »čistoći« naspram »prljavosti« drugih, pri čemu uvelike zanemaruje udjel koji u potonjoj ima zahvaljujući vlastitoj potrošnji.

RESPONSIBILITY FOR THE COVID-19 OUTBREAK BETWEEN THE EAST AND THE WEST

In the presentation I examine responsibility for the COVID-19 outbreak in the Far East. The issue is reflected from the aspects of direct and indirect, and also individual and collective responsibility. Using the concept of “relational geography”, as is in this context employed by Rob Wallace, I demonstrate that the exact location of the animal-to-human virus transmission is of less relevance for ascribing responsibility than the structural causes. Among the latter, the crucial one is human disastrous influence on the environment, which is in great scale driven by the interests of the capital. On the other hand, in examining ecological responsibility, a common Westerner’s opinion often contains an image of his own “cleanness” as opposed to the “dirtiness” of the others, while he or she mainly ignores his share in the latter, due to his or her own consumption.

LJUDEVIT FRAN JEŽIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

ZAŠTO JE BHAGAVADGĪTA POBUDILA VELIKO ZANIMANJE U HERDERA, BRAĆE SCHLEGEL, SCHELLINGA, HUMBOLDTA I HEGELA?

Najcjenjenija te etički i teološki najutjecajnija poslijevedska brahmanistička pjesma Bhagavadgīta («Pjesma Bogovitoga» / «Gospodnja pjesma») bila je prva indijska sveta pjesma prevedena na neki moderni europski jezik. Pjesmu je prvo preveo Charles Wilkins 1785. pod pokroviteljstvom Warrena Hastingsa, prvoga generalnoga guvernera Indije. Na osnovi toga komentiranoga proznoga prijevoda orijentalist Friedrich Majer priredio je 1802. prvi cjelovit prijevod pjesme na njemački. Dok je Friedrich Schlegel 1808. prvi prepjevao izbor iz pjesme izravno sa sanskrtskoga originala, dotle je njegov brat August Wilhelm 1823. prvi objavio sanskrtski izvornik te mu pridodao puni prijevod na latinski. Njemački romantičarski pokret snažno je privukla potraga za orijentalnim i napose indijskim izvorima kulture i duhovnosti čovječanstva i već je Herder počeo čitati i promicati Bhagavadgītu u ranim 1790-ima. Kao što nam istan-

čano otkriva tekstualna kritika suvremene indologije, Bhagavadgīta u svojim raznim tekstualnopovijesnim slojevima, koje je prvi naslutio još Wilhelm von Humboldt, u sebi obuhvaća začetke i rane oblike kasnijih klasičnih sustava indijske filozofije sāmkhya, yoge (uključno s karma-yogom), pūrvamīmāṃse i vedānte, ali i ranije indoeuropske mitske predodžbe (u najstarijem epskome sloju i u odlomcima uklopljenoga himna u triṣṭubhima) i kasniju pobožnost *bhakti*, kao i kritike buddhističke »odveć kontemplativne« filozofije i vedskog ritualizma. Kojim su se vidovima pjesme bavili klasični njemački filozofi i što ih je u njoj zanimalo?

WHY DID BHAGAVADGĪTA AROUSE SUCH A GREAT INTEREST OF HERDER, THE SCHLEGEL BROTHERS, SCHELLING, HUMBOLDT AND HEGEL?

The most esteemed and both ethically and theologically most influential post-Vedic Brahmanical poem Bhagavadgīta (“Lord’s Song”) was the first Indian holy poem to be translated into any modern European language. The poem was first translated into English in 1785 by Charles Wilkins under the auspices of Warren Hastings, the first Governor General of India. Based on this commented English translation in prose the orientalist Friedrich Majer prepared the first full German translation of it in 1802. While Friedrich Schlegel was the first to translate a selection of the poem both directly from Sanskrit and in verse form in 1808, his brother August Wilhelm was the first to publish the Sanskrit original and to append a full Latin translation to it in 1823. The German Romantic movement was strongly attracted by the quest for Oriental and especially Indian origins of human culture and spirituality and already Herder started to read and promote the Bhagavadgīta in the early 1790s. As the textual criticism of contemporary Indology precisely reveals, the Bhagavadgīta contains in its various historical textual layers, first hinted at by Wilhelm von Humboldt, the seeds and early forms of later classical systems of Indian philosophy Sāmkhya, Yoga (including Karma-Yoga), Pūrvamīmāṃsā and Vedānta, but also elements of the earlier Indo-European mythical worldview (in the oldest epic layer and in the “triṣṭubh hymn” passages) and of the later devotional *Bhakti* movement, as well as critiques of the Buddhist “all-too-contemplative” philosophy and of Vedic ritualism. Which aspects of the poem were the Classical German philosophers engaged with and what was their interest in it?

HRVOJE JURIĆ

*Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia /
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska*

EASTERN INCENTIVES TO WESTERN BIOETHICS: EXAMPLES OF ALBERT SCHWEITZER, FRITZ JAHR, AND ARNE NÆSS

Although the exchange of bioethical ideas between the West and the East can be explored if one considers the “official”, American history of bioethics, which begins in the 1970s with the “American father of bioethics”, Van Rensselaer Potter, and André Hellegers and “Georgetown bioethics”, in this presentation I will focus on West–East bioethical connections on the example of European “protobioethicists” Albert Schweitzer, Fritz Jahr and Arne Næss. After outlining the basic features of Schweitzer’s “ethics of reverence for life”, Jahr’s “bio-ethics” and Næss’s “ecosophy”, I will point out the declared influences of Indian and Far Eastern philosophical-religious worldviews on the formation of these conceptions and open the question of credibility of their interpretation of Eastern concepts that were undoubtedly stimulating for them.

ISTOČNJAČKI POTICAJI ZAPADNJAČKOJ BIOETICI: PRIMJERI ALBERTA SCHWEITZERA, FRITZA JAHRA I ARNEA NÆSSA

Premda se razmjena bioetičkih ideja između Zapada i Istoka može istraživati i ako se u obzir uzme »službena«, američka povijest bioetike, koja počinje sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća s »američkim ocem bioetike« Vanom Rensselaerom Potterom te Andréom Hellegersom i »džordžtaunskom bioetikom«, u ovom izlaganju fokusirat ću se na zapadno-istočne bioetičke veze na primjeru europskih »protobioetičara« Alberta Schweitzera, Fritza Jahra i Arnea Næssa. Nakon prikaza osnovnih crta Schweitzerove »etike strahopoštovanja prema životu«, Jahrove »bio-etike« i Næssove »ekozofije«, ukazat ću na deklarirane utjecaje indijskih i dalekoistočnih filozofijsko-religioznih svjetonazora na formiranje ovih koncepcija te otvoriti pitanje vjerodostojnosti njihova tumačenja istočnjačkih koncepata koji su za njih nedvojbeno bili poticajni.

MARINA KATINIĆ PLEIĆ

XVth Gymnasium, Zagreb, Croatia /

XV. gimnazija, Zagreb, Hrvatska

WHAT IS INTEGRATIVE THINKING? BÉLA HAMVAS' THOUGHT AS A MEETING POINT OF THE WEST AND THE EAST

Integrative thinking is understood as a response to the modern crisis, as binding together discourses that have been separated and are, seemingly, irreconcilable. It may also be understood as a process of (re)assembling a fragmented worldview into a whole. It occurs in numerous variants, in many fields of study and practice, i.e. economy, natural sciences, ethics, and bioethics. Its essence is to connect different approaches in dealing with complex issues. The works of Béla Hamvas (1897–1963), a Hungarian philosopher and writer, still await thorough reception. In his horizon, science, philosophy and mystics are different but compatible methods of unveiling the truth of the world. Sensual experiences such as colours, sounds and tastes of nature become sources of knowing the transcendent fundamentum of the factual world. Apart from that, studying ancient forms of spirituality of both the West and the East, Hamvas discovers a metaphysics of the fundamental being-by-itself, that is not alienated by fragmenting into facts. This ultimate insight, the consistency of divine unity in the multitude of beings, becomes a normative meaning of existence.

ŠTO JE INTEGRATIVNO MIŠLJENJE? SUSRET ISTOKA I ZAPADA U MISLI BÉLE HAMVASA

Integrativno mišljenje sebe razumije kao odgovor na krizu, kao spajanje diskursa koji su razdvojeni i, čini se, nepomirljivi. Može se razumjeti i kao postupak (ponovnog) okupljanja fragmentirane slike svijeta u cjelinu. Ono se pojavljuje u više brojnih inačica i područja; u ekonomiji, prirodnim znanostima poput biologije i medicine, etici i bioetici. Njegova je bit povezivanje više različitih pristupa pri bavljenju složenim problemima. Béla Hamvas (1897. – 1963.) mađarski je filozof i književnik čija misao još uvijek očekuje temeljitu recepciju. U njegovu vidokrugu, znanost, filozofija, umjetnost i mistika različite su, ali kompatibilne metode otkrivanja istine svijeta. Senzualni doživljaji poput boja, zvukova i okusa prirode izvori su spoznaje transcendentnog

pratemelja svijeta i čovjeka. Također, proučavajući drevne oblike duhovnosti i Istoka i Zapada, Hamvas otkriva metafiziku istinskoga (pra)bitka koji je pri-sebi, neotuden. Taj uvid, konzistentnost božanskog jedinstva u mnoštvu, ujedno je normativni smisao egzistencije.

MARIJANA KOLEDNJAK

*Fakultet filozofije i religijskih znanosti, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Philosophy and Religious Studies, University of Zagreb, Croatia*

ZAPAD I NE-ZAPAD U DJELU MARTHE NUSSBAUM

Živuća američka filozofkinja Martha Nussbaum u svojim djelima ističe kako se često u 21. stoljeću govori o »sukobu civilizacija«. Tim se pojmom ponajprije obuhvaća sukob između »Islama« i »Zapada«, odnosno »Zapadne civilizacije« te mišljenja kako islam nije kompatibilan s demokracijom. Pri tome se olako zaboravlja da pri distinkciji »Zapada« i »ne-Zapada« često dolazi do grubih pogrešaka. Smatra kako se unutar svih modernih nacija događa sukob između ljudi koji su spremni živjeti s onima različitim od sebe, temeljeći taj suživot na obostranom poštovanju. S druge strane, postoje ljudi koji traže zaštitu homogenosti društva. Ta se homogenost postiže dominacijom samo jedne religijske i etničke tradicije. U svojem istraživačkom radu Nussbaum pozornost osobito usmjerava prema Indiji koju smatra drugom domovinom. Rad će tako usmjeriti pozornost na pitanje kako jedna američka filozofkinja shvaća pojmove Zapada, ne-Zapada i Istoka.

WEST AND NON-WEST IN THE WORK OF MARTHA NUSSBAUM

The living American philosopher Martha Nussbaum points out in her works that the “clash of civilizations” is often spoken of in the 21st century. This term primarily encompasses the conflict between “Islam” and the “West” or “Western civilization”, and the view that Islam is not compatible with democracy. At the same time, it is easy to forget that the distinction between the “West” and the “non-West” often leads to gross errors. She believes that within all modern nations there is a conflict between people who are willing to live with those different from themselves, basing this coexistence on mutual

respect. On the other hand, there are people who seek to protect the homogeneity of society. This homogeneity is achieved by the dominance of only one religious and ethnic tradition. In his research work, Nussbaum focuses particularly on India, which she considers her second home. The paper will focus on how an American philosopher understands the terms “West”, “non-West”, and “East”.

JELENA KOPAJTIĆ¹, GORAN KARDAŠ², ALEKSANDRA GOLUBOVIĆ¹

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Rijeka, Croatia / Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

² Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia / Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

THE PROBLEM OF EVIL IN INDIAN AND WESTERN PHILOSOPHY

With this presentation we want to draw attention to certain aspects of the problem of evil in India that are similar or can be interpreted very similarly as those in Western philosophy of religion. We will pay special attention to two basic concepts: (monotheistic) theism and (reality) of evil. Although monotheistic theism does not exist in India in principle, some authors speak of a concept that could be a bridge between monotheistic theism and polytheism: henotheism (Müller, Dasgupta, Iveković). Also, although Indians traditionally view evil as an illusion and thus deny the reality of evil, Indian philosophy does not deny the fact that evil seems real to us. What distinguishes Indians is that they have denied the metaphysical reality of evil. With this presentation we want to point out the mentioned differences, but also the similarities due to which, we believe, the problem of evil in the Western sense can still be viewed from an Indian perspective.

PROBLEM ZLA U INDIJSKOJ I ZAPADNOJ FILOZOFIJI

Ovim izlaganjem želimo upozoriti na određene aspekte problema zla u Indiji koji jesu slični ili se mogu vrlo slično interpretirati poput onih u zapadnjačkoj filozofiji religije. Posebno ćemo se osvrnuti na dva osnovna pojma:

(monoteistički) teizam i (realitet) zla. Iako monoteistički teizam u Indiji načelno ne postoji, neki autori govore o pojmu koji bi mogao biti most između monoteističkoga teizma i politeizma: henoteizam (Müller, Dasgupta, Iveković). Također, iako Indijci tradicionalno gledaju na zlo kao na iluziju te time niječu realnost zla, indijska filozofija ne niječe činjenicu da zlo nama izgleda stvarno. Ono po čemu se Indijci razlikuju jest to što su zaniijekali metafizičku stvarnost zlu. Ovim izlaganjem želimo ukazati na spomenute razlike, ali i na sličnosti zbog kojih je, smatramo, problem zla u zapadnjačkom smislu ipak moguće promatrati iz indijske perspektive.

NIKOLINA KOPRIVNJAK

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

ODNOS UMJETNOSTI ISTOKA I ZAPADA – PITANJE KANONA

Kanon svoj etimološki korijen ima u grčkom jeziku te znači tesarsko mjerilo, no pojam kanona u kontekstu različitih područja danas ima različita značenja. Rječnik povjesničara umjetnosti poznaje ga kao skup pravila koja diktiraju sklad proporcija, no općenitije značenje odnosi se na korpus djela koja zauzimaju središnje mjesto i postavljaju vrijednosni uzorak u stilskom razdoblju. Kao i u svojem originalnom značenju, kanon jest osnovni alat kojim pratimo razvoj umjetničke vizije idealnog. Utemeljenjem znanstvenih disciplina koje proučavaju umjetnost postavlja se univerzalistički kanon, u koji svrstavamo pretežno djela tzv. *zapadnog svijeta*. Od sedamdesetih godina prošloga stoljeća on se nalazi na meti oštih kritika feminističkih i multikulturalnih pristupa. Ovo izlaganje u tom kontekstu promatra položaj istočne umjetnosti u odnosu na zapadnu, njenu zastupljenost u suvremenom shvaćanju kanona i akademskoj zajednici, razmatrajući nekoliko desetljeća kritike i dosad aktualizirana rješenja.

EAST–WEST ART RELATIONSHIP: CANON ISSUE

The *canon* has its etymological roots in the Greek language and means a carpenter's scale, but the term *canon* in the context of different fields today has

different meanings. The vocabulary of art historians knows it as a set of rules that dictate the harmony of proportions, but a more general meaning refers to a corpus of artworks that occupy a central place and set a value pattern in the stylistic period. As in its original meaning, the canon is the basic tool by which we follow the development of an artistic vision of the ideal. By establishing scientific disciplines that study art, a universalist canon is established, in which we classify mostly works of the so-called *Western world*. Since the 1970s, it has been the target of severe criticism of feminist and multicultural approaches. In this context, this presentation observes the position of Eastern art in relation to Western art, its representation in the contemporary understanding of the canon and the academic community, reviewing several decades of criticism and the solutions attempted so far.

MARKO KOS

*Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia /
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska*

BEGINNING REMARKS ON CYNICISM IN RELIGION

The presentation aims to discuss the concept of cynicism in the contemporary religious context on the example we find in the everyday interactions between society and various religious traditions. The viewpoint presented in the presentation will be fortified by the “holy” books, as well as official religious addresses and statements by religious communities. The goal of the presentation is to examine the circumstances under which a critique of contemporary cynicism in Eastern and Western religious traditions can begin, as well as the cynical attitudes toward *life* that are present in all known religions.

POČETNA RAZMATRANJA NA TEMU CINIZMA U RELIGIJI

Prezentacijom se nastoji otvoriti rasprava o konceptu cinizma u suvremenom religijskom kontekstu na primjerima koje nalazimo u svakodnevnim interakcijama društva i religijskih tradicija. Stav koji će biti prikazan potkrijepljen je »svetim« knjigama, kao i posebnim obraćanjima i iskazima religijskih zajednica. Cilj je ove prezentacije ispitati okolnosti u kojima se otvara religijska

kritika suvremenog cinizma u istočnjačkim i zapadnjačkim tradicijama, kao i cinički svjetonazor spram *života* koji je prisutan u svim poznatim religijama.

GÁBOR KOVÁCS

Research Centre for the Humanities, Hungarian Academy of Sciences, Budapest, Hungary /

Istraživački centar za humanističke znanosti, Mađarska akademija znanosti, Budimpešta, Mađarska

HUNGARY AS A FERRYBOAT-COUNTRY COMMUTING BETWEEN THE EAST AND THE WEST – A CENTRAL METAPHOR IN HUNGARIAN THOUGHT

“Hungary is a ferryboat-country which in her most ambitious dreams were commuting between the Western and Eastern riverbanks, from the East to the West and back; but preferring the route from the West to the East.” Endre Ady, one of the greatest Hungarian poets in the 20th century wrote these pessimistic lines in a journal-article before the World War I. The metaphor runs a long carrier; it has been mentioned up to know as a telling picture describing Hungarian ambivalent political and cultural position between the Western and Eastern portions of European civilisation in a concise and tangible manner. In the interwar period this topic was in central position in the fashionable theories of national characterology; it became an organising topos of cultural criticism. The paper intends to give a critical reconstruction of Hungarian philosophical thought of this era based on this metaphor.

MAĐARSKA KAO TRAJEKT KOJI VOZI IZMEĐU ISTOKA I ZAPADA – SREDIŠNJA METAFORA U MAĐARSKOJ MISLI

»Mađarska je zemlja koja je, u svojim najambicioznijim snovima, bila kao trajekt koji vozi između zapadne i istočne obale rijeke, s Istoka na Zapad i natrag; ali preferirajući putovanje sa Zapada na Istok.« Endre Ady, jedan od najvećih mađarskih pjesnika 20. stoljeća objavio je ove pesimistične retke u jednom časopisu prije Prvog svjetskog rata. Metafora je imala dugu povijest utjecaja; koristila se sve do današnjeg dana kao znakovita slika koja na sažet i opipljiv način opisuje mađarski ambivalentni politički i kulturni položaj iz-

među zapadnog i istočnog dijela europske civilizacije. U međuratnom je razdoblju ta tema bila u središtu pomodnih teorija nacionalne karakterologije; postala je organizacijski topos kulturne kritike. Ovaj rad namjerava ponuditi kritičku rekonstrukciju mađarske filozofske misli navedenog razdoblja na temelju Adyjeve metafore.

BRANISLAV KOVAČEVIĆ

*Theravada budistička zajednica u Srbiji, Novi Sad, Srbija /
Theravada Buddhist Community in Serbia, Novi Sad, Serbia*

TIŠINA U THERAVADA BUDIZMU I PRAVOSLAVLJU: BUDDHA I EVAGRIJE PONTSKI

Iako judeokršćanska tradicija objavljuje jedinstvo zvuka i ovoga svijeta, koji je po svojoj prirodi rezultat Božje riječi, njoj suprotni, ali i komplementarni pojam *tišine* krije u sebi i izuzetno bogatstvo značenja unutar vokabulara koji se tiče religije i duhovnosti uopće. Zato sam u radu nastojao, prvo, da osvjetlim ulogu tišine kao jednog od važnih elemenata religijske prakse, a potom da analiziram na koji je način taj element kreativno primijenjen u theravada budizmu i pravoslavnom kršćanstvu. Kao izvor za analizu koristio sam, s jedne strane, Buddhine govore, kako ih je tradicija sačuvala u Pāli kanonu, a s druge strane, danas poznate tekstove jednog od najvećih ranih crkvenih otaca Evagrija Pontskog. Takva analiza dovela je do definiranja specifične »tipologije tišine« kao sredstva za pronalaženje određenih sličnosti između ova dva, inače potpuno samosvojna, religijska puta.

SILENCE IN THERAVADA BUDDHISM AND ORTHODOX CHRISTIANITY: BUDDHA AND EVAGRIUS PONTICUS

Although the Judeo-Christian tradition proclaims the unity of sound and this world, which by its nature is the result of God's word, its opposite but complementary notion of *silence* hides an extraordinary richness of meaning within the vocabulary concerning religion and spirituality in general. Therefore, in my paper I tried, first, to shed light on the role of silence as one of the important elements of religious practice, and then to analyze how this element was creatively applied in Theravada Buddhism and Orthodox Christianity. As

a source for analysis, I used, on the one hand, the Buddha's speeches, as tradition has preserved them in the Pāli canon, and, on the other hand, the texts by one of the greatest early church fathers, Evagrius Ponticus. Such an analysis led to the definition of a specific "typology of silence" as a means of finding certain similarities between these two, otherwise completely independent, religious paths.

MISLAV KUKOČ

*Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia /
Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska*

MULTICULTURALISM AND THE CLASH OF CULTURES IN THE AGE OF GLOBALIZATION

Multiculturalism, in general, marks the existence of a plurality of ethnic, cultural, and religious communities within a society. Multiculturalism became an issue with the growing emancipation of previously marginalized national and ethnic minorities and immigrant communities, which was heralded as an effective tool against cultural assimilation by the dominant majority culture. Multiculturalists *a priori* deny any idea of the clash of cultures and/or civilizations, supposing that it means necessary conflicts among different cultural groups within a society. In this debate multiculturalism is presented as an approach that is sharply and totally confronted with the paradigm of the clash of civilizations. In that context certain ideological stereotypes are used, labeling the civilization paradigm as conservative, reactionary, racist, Eurocentric, apart from the multicultural paradigm that is allegedly progressive, liberal, anti-racist, anti-sexist, tolerant, pluralistic, etc. On the other hand, some anti-globalists see poignant similarities between multiculturalism and global capitalism. In that sense, however, multiculturalism helps to legitimize new areas of consumerism in the new global economy; culture becomes a product that can be packaged and marketed, just like any other good. The clash of the West and the East is here finally presented as one of the greatest present challenges in the age of globalization.

MULTIKULTURALIZAM I SUKOB KULTURA U DOBA GLOBALIZACIJE

Multikulturalizam, općenito, označava postojanje pluraliteta etničkih, kulturnih i vjerskih zajednica unutar nekog društva. Multikulturalizam postaje važan čimbenik uslijed rastuće emancipacije ranije marginaliziranih nacionalnih i etničkih manjina i imigrantskih zajednica te se potvrđuje kao djelotvorno sredstvo protiv kulturne asimilacije od strane dominantne većinske kulture. Multikulturalisti *a priori* odbacuju tezu o sukobu kultura i/ili civilizacija, pretpostavljajući da ona neizbježno vodi sukobima među različitim kulturnim i društvenim grupama. U toj se debati multikulturalizam predstavlja kao pristup koji se oštro i neprijeporno suprotstavlja paradigmi sukoba civilizacija. U tome se kontekstu rabe određeni ideološki stereotipi koji civilizacijsku paradigmu etiketiraju kao konzervativnu, reakcionarnu, rasističku, eurocentričnu, za razliku od multikulturalne paradigme koja se samorazumijeva kao progresivna, liberalna, antirasistička, antiseksistička, tolerantna, pluralistička itd. S druge strane, neki antiglobalisti nalaze određene sličnosti između multikulturalizma i globalnog kapitalizma; naime, smatraju da multikulturalizam zagovara neka nova područja konzumerizma globalnog tržišnog gospodarstva, gdje kultura postaje proizvod koji se može pakirati i prodati kao i svaka druga roba. I konačno, sukob Zapada i Istoka u ovome je prilogu predstavljen kao jedan od najvećih aktualnih izazova u doba globalizacije.

STIJEPO LETUNIĆ

*Sveučilište u Dubrovniku, Hrvatska /
University of Dubrovnik, Croatia*

DRUŠTVO I OPĆOST

Kod Hegela se općost temelji na samom umu koji je u uzajamnom odnosu prisutan i u pojedinim pojedincima i u cijeloj zajednici kao duhu. Duh kao općost koja je u dijalektičkom odnosu mora se održavati. Negativna se bit pokazuje kao prava moć zajednice i snaga njezina samoodržanja. Hegel smatra da neka društva ne dozvoljavaju unutarnji razvoj. U društvima bez općosti na djelu je nagonska (emocionalna) uvjetovanost svijesti, tj. navika (drugobitak) kao uvjet djelovanja. Promatrajući države u suvremenim okolnostima, ne mo-

žemo ih ni približno okarakterizirati kao duhovne, tj. kao da imaju ugrađenu općost. U suvremenim društvima individui može biti dopušteno da iz zbiljske pobjegne nazad u unutarnju životnost.

SOCIETY AND UNIVERSALITY

According to Hegel, Universality is based on Mind itself that is present in a mutual relationship both in individuals and in a whole community as a Spirit. The Spirit as the Universality that is in dialectical relationship must be sustained. The negative essence shows itself to be the real power of the community and the strength of its self-sustainability. Hegel believes that some societies do not allow inner development. In societies without Universality the instinctive (emotional) conditioning of consciousness is at work, i.e. habit (other-being) as the condition of action. Looking at contemporary states, they cannot even remotely be characterized as Spiritual, i.e. with built-in Universality. In modern societies the individual may be allowed to take retreat back into inner life.

NENAD MALOVIĆ

*Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Katholisch-Theologische Fakultät, Universität Zagreb, Kroatien*

MEĐURELIGIJSKA KOMPETENCIJA – DOPRINOS DIJALOGU MEĐU LJUDIMA

Život u pluralističkom društvu zahtijeva posve konkretne modele koji potiču dijalog i istovremeno, što je više moguće, umanjuju neznanje i nerazumijevanje među ljudima različitih kultura i religija koji i fizički žive zajedno (iste lokalne zajednice). U obrazovanju i odgoju kao posebno poželjan razvio se govor o međukulturnoj kompetenciji. Slično posljednjih godina postoji i pojačan interes za međureligijsku kompetenciju. Ovdje će se predstaviti glavne ideje međureligijske kompetencije i ispitati njihov dijaloški potencijal.

INTERRELIGIÖSE KOMPETENZ – EIN BEITRAG ZUM DIALOG ZWISCHEN DEN MENSCHEN

Das Leben in einer pluralistischen Gesellschaft verlangt ganz konkrete alltägliche Modelle, die Dialog fördernd sind und gleichzeitig das Unwissen und Unverständnisse zwischen den Menschen unterschiedlicher Kulturen und Religionen, die aber auch physisch zusammenleben (in denselben lokalen Gemeinden), möglichst zu mindern. In der Ausbildung und Erziehung entwickelte sich als besonders wünschenswert die Rede von der interkulturellen Kompetenz. Ähnlich besteht in den letzten Jahren verstärktes Interesse für die interreligiöse Kompetenz. Hier werden die Hauptideen der interreligiösen Kompetenz dargestellt und nach ihrem Dialogpotenzial geprüft.

BÉLA MESTER

*Research Centre for the Humanities, Hungarian Academy of Sciences,
Budapest, Hungary /*

*Istraživački centar za humanističke znanosti, Mađarska akademija znanosti,
Budimpešta, Mađarska*

PERIPHERIES CLOSELY LINKED WITH THE CENTRE: A CASE STUDY ON THE RELATIONS OF EAST AND WEST IN THE EUROPEAN HISTORY OF PHILOSOPHY

The main methodological approach of the East-Central-European philosophical historiography is the *reception of the Western philosophies* as a dominant narrative. This viewpoint is not good enough for describing several phenomena, e.g. the collision of the receptions of different philosophies and local controversies rooted in it. The aim of the planned presentation is to offer another model of the knowledge transfer between the West and the East in Europe in the history of philosophy. In its method it is based on the ideas of the Hungarian historian, István Hajnal who developed a new model of the mediaeval knowledge transfer different from the *gradual radiation*, based on the development of the European handwriting of this epoch. The new structure of the knowledge transfer will be exemplified by a chapter of the early modern *peregrinatio academica* and its connection with the Hungarian Cartesianism.

PERIFERIJE BLISKO POVEZANE S CENTROM: STUDIJA SLUČAJA ODNOSA ISTOKA I ZAPADA U EUROPSKOJ POVIJESTI FILOZOFIJE

Glavni metodološki pristup istočnoeuropske i srednjoeuropske filozofske historiografije jest *receptija zapadnih filozofija* kao dominantnoga narativa. Ovo gledište nije dovoljno dobro za opisivanje nekoliko pojava, npr. kolizije receptija različitih filozofija i lokalnih kontroverzi koje su u tome ukorijenjene. Cilj je planiranog izlaganja ponuditi drugi model transfera znanja između europskog Zapada i Istoka u povijesti filozofije. Metodološki se temelji na idejama mađarskoga povjesničara Istvána Hajnala koji je razvio novi model transfera srednjovjekovnoga znanja, različit od *postupne radijacije* i temeljen na razvoju europskoga rukopisa te epohe. Nova struktura transfera znanja bit će oprimjerena razmatranjem ranomoderne *peregrinatio academica* i njezinom vezom s mađarskim kartezijanizmom.

HELENA MOTOH

*Science and Research Centre Koper, University of Primorska & Faculty of Arts,
University of Ljubljana, Slovenia /
Znanstveno-istraživački centar u Kopru, Primorsko sveučilište & Filozofski
fakultet, Sveučilište u Ljubljani, Slovenija*

INTERWAR BENGAL MISSION PUBLICATIONS – COMPARATIVE APPROACHES IN THE INTERPRETATION OF INDIAN THOUGHT

The proposed paper focuses on the interwar publications by the Yugoslav Jesuit mission in Bengal and their methods of presenting, representing and interpreting Indian philosophical traditions. Apart from the periodical *Bengal Missionary*, the most fascinating series of short informative monographs in Slovene language, *Indijska knjižnica*, was aimed at systematically presenting to the Slovenian readership different aspects of Indian nature, geography, culture, religions, and philosophy. The paper will analyse several of these publications to especially focus on the rhetorical aspects of how the ideas of Indian thought were interpreted by comparison with the European tradition and how they were presented to the reader back home. Secondly, these aspects will be

put in the framework of the explicitly Jesuit idea of accommodation and of the Wilhelm Schmidt's comparative approaches, which also had a large impact on these writers.

MEĐURATNE BENGALSKE MISIONARSKÉ PUBLIKACIJE – KOMPARATIVNI PRISTUPI U INTERPRETACIJI INDIJSKE MISLI

Predloženi se rad fokusira na međuratne publikacije jugoslavenske isusovačke misije u Bengalima i njihove metode prikazivanja, predstavljanja i tumačenja indijskih filozofskih tradicija. Pored časopisa *Bengal Missionary*, fascinantna serija kratkih informativnih monografija na slovenskom jeziku, *Indijska knjižnica*, imala je za cilj sustavno prezentirati slovenskom čitateljstvu različite aspekte indijske prirode, geografije, kulture, religija i filozofije. Rad će analizirati nekoliko ovih publikacija da bi se posebno fokusirao na retoričke aspekte načina na koji su ideje indijskoga mišljenja interpretirane u usporedbi s europskom tradicijom i kako su predstavljene domaćem čitateljstvu. Kao drugo, ti će se aspekti razmatrati u okviru eksplicitno isusovačke ideje prilagodbe te komparativnih pristupa Wilhelma Schmidta, koji su također imali veliki utjecaj na te pisce.

BRANKO MURIĆ, DANIJEL TOLVAJČIĆ

*Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Catholic Faculty of Theology, University of Zagreb, Croatia*

O IDEJI KOMPARATIVNE FILOZOFIJE RELIGIJE

Filozofija religije, od formalnih početaka u prosvjetiteljstvu, svoja je nastojanja gotovo isključivo usmjeravala bilo na filozofijsku interpretaciju kršćanstva i njegovih doktrina ili na teme zajedničke teističkim religijama (židovstvu, kršćanstvu i islamu). Situacija je i danas – osobito ako pred očima imamo analitičku tradiciju filozofije religije – u velikoj mjeri jednaka. Držimo kako danas u globalnome svijetu takav pristup filozofijskom tematiziranju religije nije ni opravdan ni dostatan. Religija se ne iscrpljuje u teizmu. Poradi toga, filozofija religije bi, ako je pozvana zahvatiti dublje poznavanje *eidosa* (biti) neke religije, trebala napustiti svoj počesto redukcionistički pristup i uzeti u

obzir religije u totalitetu njihova pojavljivanja. Zbog važnosti koju religije ponovno zauzimaju u postsekularnom svijetu, filozofija religije dobiva sve važniju zadaću ne samo analize religioznoga nego i otvaranja dijaloškoj perspektivi. Stoga bi, zbog šireg opsega svoga djelovanja u pluralnom postsekularnom svijetu, trebala uzeti u obzir i druge relevantne neteističke religijske tradicije i postati *komparativna*. Komparativna filozofija religija kritička je refleksija međureligijskog dijaloga i pri tome traži i propituje što bi u ljudskom religijskom sadržaju, činu i strukturi bilo (univerzalno) važeće kao minimalno u totalitetu različitosti religijskih svjetova sa svrhom boljeg razumijevanja i sporazumijevanja. Stoga nijedno razumijevanje religije ne može polagati pravo na cjelovitost ukoliko ne uzima u obzir ukupnost onoga što se smatra religijom. Jedino tako će se, držimo, disciplina filozofije religije riješiti filozofijskog provincijalizma i moći pridonijeti boljem razumijevanju onoga što religija jest, kao i boljem međusobnom razumijevanju među različitim religijskim tradicijama.

ON THE IDEA OF COMPARATIVE PHILOSOPHY OF RELIGION

The philosophy of religion, from its formal beginnings in the Enlightenment, has focused its efforts almost exclusively on either the philosophical interpretation of Christianity and its doctrines or on topics common to theistic religions (Judaism, Christianity, and Islam). The situation is still largely the same today – especially if we consider the analytical tradition of the philosophy of religion. We hold that today in the global world such an approach to the philosophical thematization of religion is neither justified nor sufficient. Religion is not exhausted in theism. Therefore, the philosophy of religion, if it is called to embrace a deeper knowledge of the *eidōs* (essence) of a religion, should abandon its often reductionist approach and take into account religions in the totality of their emergence. Because of the importance that religions have in the post-secular world, the philosophy of religion is given the increasingly important task of not only analyzing the religious but also opening itself to a dialogical perspective. Therefore, due to the wider scope of its activities in the plural post-secular world, it should take into account other relevant non-theistic religious traditions and become comparative. The comparative philosophy of religions is a critical reflection of interreligious dialogue, seeking and questioning what would be (universally) valid in human religious content, action, and structure as a minimum in the totality of the diversity of religious worlds for the purpose of better understanding and communication. Thus, no under-

standing of religion can claim the right to integrity if it does not consider the totality of what is considered religion. Only in this way, we hold, will the discipline of the philosophy of religion get rid of philosophical provincialism and be able to contribute to a better understanding of what religion is, as well as a better mutual understanding among different religious traditions.

MARGUS OTT

*University of Tallinn, Estonia & University of Xiamen, China /
Sveučilište u Tallinnu, Estonija & Sveučilište u Xiamenu, Kina*

PHILOSOPHY OF COMPARISON: QUANTITATIVE, QUALITATIVE AND INTENSIVE COMPARISON

Ralph Weber (2014) complains that there is much comparative philosophy and little philosophy of comparison. How do we compare things? We have to find a common ground for them. For example, I can compare apples and oranges as to their weight. This is qualitative comparison. If I want to know *how much* one weighs more, I introduce a unit of measurement. This is quantitative comparison. But there are other cases, where I feel that certain things or ideas fit together, but I do not yet know, how. The ground for comparison is not clear, but obscure. If I abide by this feeling, then the situation may start to sort itself out, and I may gradually work out their comparison. This is intensive comparison. In case of comparative philosophy, the intensive comparison has one end in the dislocation of concepts in the virtual, and the other end in the thawing up of thought habits in the actual.

FILOZOFIJA USPOREDBE: KVANTITATIVNA, KVALITATIVNA I INTENZIVNA USPOREDBA

Ralph Weber (2014) žali se da postoji mnogo poredbene filozofije, a malo filozofije usporedbe. Kako uspoređujemo stvari? Moramo pronaći zajedničku osnovu za njih. Na primjer, jabuke i naranče mogu uspoređivati s obzirom na njihovu težinu. To je kvalitativna usporedba. Ako želim znati *koliko* je neka teža, uvodim mjernu jedinicu. To je kvantitativna usporedba. No postoje i drugi slučajevi u kojima osjećam da se određene stvari ili ideje slažu, ali još uvijek ne znam kako. Podloga za usporedbu nije jasna, nego je tajnovita. Ako se

držim tog osjećaja, situacija bi se mogla početi rješavati sama, pa ću postupno razraditi njihovu usporedbu. To je intenzivna usporedba. U slučaju poredbene filozofije, intenzivna usporedba nalazi se između dvaju polova: s jedne strane, u dislociranju pojmosva u virtualnost, a s druge strane, u odmrzavanju misaonih navika u stvarnosti.

JOSIP PERIŠA

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

DUBROVAČKA REPUBLIKA NA RAZMEĐU ISTOKA I ZAPADA

Izlaganje će pokazati bitne odrednice društvenoga uređenja Dubrovačke Republike, primarno s fokusom na zlatno razdoblje (14. i 15. stoljeće). Vidjet ćemo kako se Dubrovačka Republika strateški pozicionirala između tadašnjih dvaju najvećih vojno-političkih saveza – Mletačke Republike, s jedne, i Osmanskoga Carstva, s druge strane. Dubrovačka je Republika uspijevala, do svoga raspada 1806. godine, održavati važne karakteristike autonomije – vlastita tijela izvršne vlasti (Malo vijeće, Veliko vijeće i Vijeće umoljenih), granice, obilježja poput vlastitoga kneza, zastave, grba, jezika. Uz to, uspijevali su njegovati vlastitu pomorsku trgovinu s mnogo manje vojno-političke snage od Osmanskoga Carstva i Mletačke Republike. Naposljetku, vidjet ćemo kako se *vjera* Dubrovčana u svoju Republiku reflektirala u umjetnosti, prije svega u književnosti.

THE REPUBLIC OF DUBROVNIK AT THE CROSSROADS OF EAST AND WEST

The presentation will show the important determinants of the social order of the Republic of Dubrovnik, primarily with a focus on the golden age (14th and 15th century). We will see how the Republic of Dubrovnik strategically positioned itself between the then two largest military-political alliances – the Republic of Venice, on the one hand, and the Ottoman Empire, on the other hand. Until its disintegration in 1806, the Republic of Dubrovnik managed to maintain important characteristics of autonomy – its own executive bodies (the

Small Council, the Large Council, and the Council of Petitioners), borders, features such as its own duke, flag, coat of arms, language. In addition, they managed to nurture their own maritime trade with much less military-political power than the Ottoman Empire and the Republic of Venice. Finally, we will see how the *faith* of the people of Dubrovnik in their Republic was reflected in art, primarily in literature.

LUKA PERUŠIĆ

*Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia /
Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska*

AFRICAN PREDICAMENT OF POSTCOLONIAL CONFLICT BETWEEN PROFESSIONAL PHILOSOPHERS AND ETHNIC PHILOSOPHERS

I will illustrate some of my observations that arose during the collaboration with African philosophers on fragmented ethnic knowledge caused by the colonisation of Africa. As an outside observer “Westerner”, I noticed several different types of conflicts in the scientific–political space of Africa in which philosophers are also participating, which altogether seem to be related to the colonial violence exclusively. Especially emphasised is the conflict between *professional* and ethnic philosophers, in itself reflecting the general state of African spirit. I will present some politically sensitive implications on the African situation in the context of the rebuild of African identities and the future plans of big international bodies.

AFRIČKA SITUACIJA POSTKOLONIJALNOG SUKOB IZMEĐU PROFESIONALNIH I NARODNIH FILOZOFA

Prikazat ću neka svoja zapažanja nastala tijekom suradnje s afričkim filozofima na temi razlomljenih narodnih znanja, prouzročenih kolonizacijom Afrike. Kao vanjski promatrač »zapadnjak«, zamijetio sam niz različitih vrsta sukoba u znanstveno-političkom prostoru Afrike u kojima sudjeluju i filozofi, a koji su svi, čini mi se, isključivo vezani za kolonizacijsko nasilje. Posebno je naglašen sukob između *profesionalnih* i *narodnih* filozofa, u kojem se odražava opće stanje afričkog duha. Iznijet ću neke politički osjetljive implikacije

o afričkoj situaciji s obzirom na obnovu afričkih identiteta i planove krupnih međunarodnih tijela.

RICCARDO PERUZZI

*East China Normal University, Shanghai, China /
Istočnokinesko pedagoško sveučilište, Shanghai, Kina*

QUESTIONING THE SKULL: ZHUANGZI AND HAMLET ON DEATH

A man holds a skull and questions it about happiness and death. This image can be found in two very different texts, one belonging to the Western tradition (*Hamlet*, Act 5), the other to the Chinese one (*Zhuangzi*, §18). However, while both of them see life as toil and suffer, and recognize the inevitability of death (marks of the Western sense of the tragic), the two dialogues develop different strategies to face these truths: Hamlet focuses on the role of the Self and on the courage to choose, whereas Zhuangzi is not worried about losing identity and rather tries to make sense of death by including it in a wider transformational context. This can show some intrinsic, cultural differences in the two ways of thinking which surprisingly share, anyway, the deep need for irony, may it be a skull's raised eyebrow or a dead jester's grin.

PITANJA LUBANJI: ZHUANGZI I HAMLET O SMRTI

Čovjek drži lubanju i ispituje ju o sreći i smrti. Ova se slika može naći u dva vrlo različita teksta: jedan pripada zapadnjačkoj tradiciji (*Hamlet*, 5. čin), drugi kineskoj (*Zhuangzi*, §18). Međutim, premda se u oba teksta na život gleda kao na napor i patnju te se prepoznaje neizbježnost smrti (obilježja zapadnjačkog smisla tragičnoga), ova dva dijaloga razvijaju različite strategije suočavanja s tim istinama: Hamlet se usredotočuje na ulogu sebstva i na hrabrost izbora, dok Zhuangzi nije zabrinut zbog gubitka identiteta i radije pokušava dati smisao smrti njezinim uključivanjem u širi transformacijski kontekst. To može pokazati neke intrinzične, kulturne razlike u ovim dvama načinima razmišljanja, koji ipak, iznenađujuće, dijele duboku potrebu za ironijom, bilo da se radi o podignutoj obrvi lubanje ili osmijehu mrtve lude.

BOŠKO PEŠIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, J. J. Strossmayer University of
Osijek, Croatia*

VELJAČIĆEVA IDEJA KOMPARATIVNE FILOZOFIJE

Komparativnu filozofiju, koja je svoj pravi uspon doživjela tek u 20. stoljeću, Čedomil Veljačić (Bhikkhu Nānājīvako) zarana postavlja u središte svojih misaonih zaokupljenosti. Kao komparativni studij povijesti mišljenja, ona je, prije svega, neodvojivi dio filozofije kulture koji Veljačić, s jedne strane, postavlja kao filozofsku metodu istraživanja, ali i, s druge strane, razmatra kao gledište utemeljenja osnovnih načela opće filozofije. U tom smislu Veljačićeva ideja komparacije ne stoji na razmeđi nekog individualnog i generičkog uspoređivanja, još manje smjera prema nivelaciji općih principa »zapadne« i »istočne« filozofije. Iz njegovih se namjera ima pokazati idejna srodnost tih filozofskih tradicija kao i takvim približavanjem u perenijalnom smislu čuvanje te tradicije od modernih vulgarizacija i degradacija. Ethos spoznaje u načelnom suglasju sa spoznajno-teorijskom arhitektonike čistog uma pritom je Veljačićev nesumnjivo ključni poredbeni motiv. Kao stav negacije svakog apsolutizma, takav ethos spoznaje ne predstavlja samo metalogičku odliku transcendentnog ograničenja spoznaje, nego se ispostavlja kao najviši princip kulture uma uopće. Ovo izlaganje usredotočuje se na glavne smjernice takva Veljačićeva promišljanja.

VELJAČIĆ'S IDEA OF COMPARATIVE PHILOSOPHY

Čedomil Veljačić (Bhikkhu Nānājīvako) early on places comparative philosophy, which experienced its real rise in the 20th century, at the centre of his thought preoccupations. As a comparative study of the history of thought, it is, above all, an inseparable part of the philosophy of culture which Veljačić, on the one hand, sets as a philosophical method of research, but also, on the other hand, considers as a view of establishing basic principles of general philosophy. In this sense, Veljačić's idea of comparison is not at the crossroads of some individual and generic comparison, much less a direction towards the levelling of the general principles of "Western" and "Eastern" philosophy. His intention is to show the conceptual similarity of these philosophical traditions,

as well as to preserve these traditions from modern vulgarizations and degradations by such an approach in a perennial sense. The ethos of cognition, in principle in agreement with the cognitive theoretical architectonics of the pure reason, is at first sight undoubtedly a key comparative motive. As a view of negation of any absolutism, such an ethos of cognition not only represents a metalogical feature of the transcendental limitation of cognition but turns out to be the highest principle of the culture of the mind in general. This presentation focuses on the main guidelines of such Veljačić's thinking.

MATEJA PEVEC ROZMAN

*Faculty of Theology, University of Ljubljana, Slovenia /
Teološki fakultet, Sveučilište u Ljubljani, Slovenija*

THE IDENTITY OF THE WEST: AN ATTEMPT TO INVESTIGATE THE CULTURAL AND SOCIO-ETHICAL CHARACTERISTICS OF WESTERN EUROPE

Globalisation, breaking down borders between countries, and the “flow” of capital and labours offer an opportunity to meet the other and the different (nation, language, culture, tradition, religious belief, etc.). Meeting with the other and the different could cause some uneasiness, fear, sometimes also negative feelings. This gives us the task we will address in the present paper: the question of the identity. If someone has clear self-image, strong identity, no “other” and “different” cannot pose a danger to his/her identity. In the paper we will bring into focus the identity of the “Western European man” and the identity of Western Europe, which is challenged in the face of globalization. The aim of this paper is to investigate the cultural and social-ethical characteristics of the “Western man” (with an emphasis on ancient Greek, Judeo-Christian and medieval roots), and to show that the roots of the “Western man”, which are more than 2000 years old, affected the formation of the “Western (European) man” and Western culture.

IDENTITET ZAPADA: POKUŠAJ ISTRAŽIVANJA KULTURNIH I SOCIJALNO-ETIČKIH ZNAČAJKI ZAPADNE EUROPE

Globalizacija, rušenje granica između zemalja i »protok« kapitala i rada nude priliku za upoznavanje drugih i drugačijih (nacija, jezik, kultura, tradicija, religiozno uvjerenje itd.). Susret s drugim i drugačijim mogao bi izazvati nelagodu, strah, a ponekad i negativne osjećaje. Time nam se ispostavlja zadatak kojim ćemo se pozabaviti u ovom radu: pitanje identiteta. Ako netko ima jasnu sliku o sebi, snažan identitet, nikakvo »drugo« i »drugačije« ne može predstavljati opasnost za njegov/njezin identitet. U radu ćemo se fokusirati na identitet »zapadnoeuropskog čovjeka« i identitet Zapadne Europe, koji se suočava s globalizacijom. Cilj je rada istražiti kulturne i socijalno-etičke karakteristike »zapadnog čovjeka« (s naglaskom na starogrčke, judeo-kršćanske i srednjovjekovne korijene) te pokazati da su korijeni »zapadnog čovjeka«, koji su stari više od 2000 godina, utjecali na formiranje »zapadnog (europskog) čovjeka« i zapadne kulture.

IVAN PLATOVNJAK, MIROSLAV GOMBOC

*Faculty of Theology, University of Ljubljana, Slovenia /
Teološki fakultet, Sveučilište u Ljubljani, Slovenija*

RELEVANCE OF UNDERSTANDING INDIFFERENCE AS TAUGHT BY ST. IGNATIUS OF LOYOLA AND EIHEI DŌGEN

Members of various religions and worldviews are facing the task of building a common world and living in symbiosis. Comparing and learning from one another poses a challenge, provides enrichment and leads to a deeper understanding. St. Ignatius of Loyola (16th century) and Zen Buddhist master Eihei Dōgen (13th century) followed their religious ideals with all their hearts. Both emphasised that these cannot be attained without indifference or non-attachment to live in accord with person's deepest spiritual longings. The authors of this presentation explore the religious foundations required to understand the indifference/non-attachment of both spiritual leaders. The question is posed as to how and to what extent the difference between the two spiritual leaders can enhance interreligious dialogue. How can comparing their spiritual practices

help us become free to effectively solve contemporary problems? Freedom means the ability to choose. Ignatius and Dōgen, each in his own way, teach the wisdom of discernment among choices that materially affect the long-term quality of life. Are their teachings still relevant? In what way and why?

RELEVANTNOST SHVAĆANJA INDIFERENCIJE U NAUCIMA SVETOG IGNACIJA LOJOLSKOG I EIHEIJA DŌGENA

Pripadnici različitih religija i svjetonazora nalaze se pred zadatkom izgradnje zajedničkog svijeta i življenja u simbiozi. Usporedba i međusobno poučavanje predstavljaju izazov, omogućuju obogaćivanje i dovode do dubljega razumijevanja. Sveti Ignacije Lojolski (16. stoljeće) i zen-budistički učitelj Eihei Dōgen (13. stoljeće) svim su srcem slijedili svoje religiozne ideale. Obojica su naglasili da se to ne može postići bez ravnodušnosti ili nepovezanosti, kako bi se živjelo u skladu s najdubljim duhovnim čežnjama osobe. Autori ovog rada istražuju religijske temelje potrebne za razumijevanje ravnodušnosti/nepovezanosti u ove dvojice duhovnih vođa. Postavlja se pitanje kako i u kojoj mjeri razlika između ove dvojice duhovnih vođa može poboljšati međureligijski dijalog. Kako nam usporedba njihovih duhovnih praksi može pomoći da postanemo slobodni da učinkovito rješavamo suvremene probleme? Sloboda znači sposobnost izbora. Ignacije i Dōgen, svaki na svoj način, uče nas mudrosti rasuđivanja među izborima koji materijalno utječu na dugoročnu kvalitetu života. Jesu li njihova učenja još uvijek relevantna? Na koji način i zašto?

STJEPAN RADIĆ

Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska /

Katholisch-Theologische Fakultät in Đakovo, J.-J.-Strossmayer-Universität Osijek, Kroatien

TKO JE ČOVJEK ZA MEISTERA ECKHARTA? NJEGOVO TUMAČENJE ČOVJEKA U KONTEKSTU RAZMATRANJA O SPOZNAJI

Meister Eckhart smatra se jednim od najvažnijih predstavnika srednjovjekovnog zapadnjačkog misticizma. Pitanja koja je on postavio još uvijek zao-

kupljaju zapadnjačke mislioce. Time su se detaljno bavili M. Heidegger, C. G. Jung, E. Fromm, E. Tugendhat, J. Derrida, B. Welte i mnogi drugi. Jedno od najvažnijih pitanja – kako za Meistera Eckharta, tako i za filozofiju općenito – glasi: što/tko je čovjek? Autori se ne slažu oko toga u kojoj je mjeri Meister Eckhart (i) pod utjecajem Aristotela – ili, bolje, (kasno)srednjovjekovnog aristotelizma – u svome odgovaranju na pitanje o misteriju čovjeka. Neki vjeruju da on nadilazi Aristotela u svom tumačenju čovjeka. No jesu li stvari doista tako jednostavne? Što čovjek jasnije i umnije spoznaje sve u sebi, ne osvrćući se na izvanjsko, to je njegovo znanje čistije i više je čovjek. Središnje Meisterove misli vode ljudski duh u temelj njegova bića – naime, u čistu tišinu duha, u totalnu »osamljenost«. Spomenuta osamljenost ujedno je i jedini put čovjeka u Božji bezdan. Prema Eckhartu, tako stečeno ljudsko stanje ima svoje ime, a to je *čistoća (djevičanstvo)*. Dakle, odvojiti se od znanja, htijenja i posjedovanja nije samo savjet u moralnom smislu, nego znači ulazak u čistu tišinu duha. Čovjek je na taj način osposobljen ne samo za spoznaju sebe sama nego naposljetku i spoznaju Boga. No, kad Meister Eckhart govori o duhu, on govori o najvišoj moći duše – *intellectus* – što je vrlo konkretan prijevod grčkoga pojma *nous*. Možemo li u tome već pronaći obrise aristotelizma, pogotovo zato što je to stanje u duši koje nije dotaknuto ni vremenom ni tijelom? Možemo zaključiti: prema Meisteru Eckhartu, čovjek je – u svojoj biti, a to znači u svom duhu – jedinstveno Jedno s Bogom, s kojim je ujedinen u intelektu.

WER IST DER MENSCH NACH MEISTER ECKHART? SEINE DEUTUNG DES MENSCHEN IM KONTEXT DER BETRACHTUNG ÜBER ERKENNTNIS

Meister Eckhart gilt als einer der bedeutendsten Vertreter mittelalterlicher westlicher Mystik. Die Fragen, die er aufwarf, beschäftigten immer noch westliche Denker. Mit ihm haben sich beispielsweise M. Heidegger, C. G. Jung, E. Fromm, E. Tugendhat, J. Derrida, B. Welte und viele andere ausführlich auseinandergesetzt. Eine der wichtigsten Fragen – sowohl für Meister Eckhart, als auch für die Philosophie überhaupt – lautet: Was/wer ist der Mensch? Die Autoren sind sich nicht einig, in welchem Maß Meister Eckhart (auch) von Aristoteles – oder besser (hoch-)mittelalterlichen Aristotelismus – geprägt ist, um die Antwort auf das Geheimnis des Menschen zu geben. Manche glauben, dass er in seiner Deutung des Menschen über Aristoteles hinausgeht. Nun – sind die Verhältnisse wirklich so einfach? Je mehr der Mensch klar und vernünftig alles in sich erkennt, ohne sich nach außen zu kehren, desto

mehr ist seine Erkenntnis reiner und desto mehr ist er gerade ein Mensch. Die zentralen Gedanken des Meisters führen also den menschlichen Geist in den Grund seines Wesens – nämlich in die reine Stille des Geistes, in eine totale „Abgeschiedenheit“. Die erwähnte Abgeschiedenheit ist auch der einzige Weg des Menschen in den Abgrund Gottes. Diese damit erworbene Lage des Menschen hat nach Eckhart einen Namen und der lautet *Lauterkeit* (*Jungfräulichkeit*). Also sich lösen vom Wissen, Wollen und Haben stellt nicht bloß einen Rat im moralischen Sinne dar, sondern heißt, in die reine Stille des Geistes zu gelangen, und so nicht nur für die Erkenntnis des sich selbst, sondern letztlich für die Erkenntnis von Gott befähigt zu sein. Wenn aber Meister über den Geist redet, dann redet er über die oberste Kraft der Seele – *intellectus* – was ganz konkret eine Übersetzung des griechischen *nous* darstellt. Können wir hier schon die Konturen eines Aristotelismus spüren, da zumal es ein Zustand in der Seele ist, den weder Zeit noch Fleisch berühren? Wir können schließen: der Mensch ist nach Eckhart – in seinem Wesen, das heißt in seinem Geiste – das göttliche einzig Eine, mit dem er im Intellekt eins ist.

BILJANA RADOVANOVIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Nišu, Srbija /
Faculty of Philosophy, University of Niš, Serbia*

FILOZOFIJA, METODA, ALTERNATIVA

U ovom radu postavljamo pitanje: postoje li alternativne filozofije? Ako pogledamo povijest europske filozofije, teško bismo neke smjerove njezina razvoja mogli nazvati alternativnima. Naravno, u svakom razdoblju razvoja postoje epohalne struje i dominantna filozofska orijentacija. Međutim, učenja koja su izvan ovog uvriježenog toka nisu alternative službenom i općeprihvaćenom smjeru. Ne treba ih shvatiti kao alternative koje postoje uz službeno priznata učenja. U samoj je naravi filozofije razvijanje različitih načina viđenja i rješavanja istog problema, različitih metodoloških pristupa i različitih smjerala. S pozicije europske filozofije, alternativama se mogu nazvati samo, primjerice, indijska i kineska filozofija, odnosno one filozofske koncepcije koje potječu iz druge kulture i tradicije te koje na potpuno drugačiji način definiraju svrhu filozofskog učenja. U tom smislu, u ovom radu analiziramo temeljne razlike između, s jedne strane, europske filozofije koja inzistira na konceptu

znanja, a s druge strane indijske i kineske filozofije koja naglašava osobno iskustvo i uzdizanje ljudskog duha. Cilj je ovog rada odgovoriti na pitanje: jesu li istočne filozofije alternativa europskoj filozofiji?

PHILOSOPHY, METHOD, ALTERNATIVE

In this paper, we ask the question: are there alternative philosophies? If we look at the history of European philosophy, we can hardly call some directions of its development alternative. Of course, in every period of development there are epochal currents and a dominant philosophical orientation. However, teachings that are outside this mainstream are not alternatives to the official and widely accepted direction. They should not be understood as alternatives that exist in addition to officially recognized teachings. It is in the very nature of philosophy to develop various ways of seeing and solving the same problem, different methodological approaches and various directions. From the position of European philosophy, alternatives can be called only, for instance, Indian and Chinese philosophy, that is, those philosophical conceptions that originate from another culture and tradition and that define the purpose of philosophical teaching in a completely different way. In this sense, in this paper, we analyse the fundamental differences between, on the one hand, European philosophy that insists on the concept of knowledge, and on the other hand, Indian and Chinese philosophies that emphasize personal experience and the upliftment of the human spirit. The aim of this paper is to answer the question: Are Eastern philosophies an alternative to European philosophy?

NINO RASPUDIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

PERSPEKTIVE JADRANSKOG POLUORIJENTALIZMA

Tijekom većeg dijela pisane povijesti odnos zapadne i istočne obale Jadrana bio je asimetričan. Središta političke, ekonomske i kulturne moći bila su na zapadnoj, a njihove periferije na istočnoj strani. U kodificiranju istočne obale Jadrana kao »druge« i »orijentalne« ključnu ulogu imao je *Put po Dalmaciji* Alberta Fortisa i moda »morlakizma« koju je izazvao. Od prosvjetiteljstva do

početka 21. stoljeća ta je jadranska asimetrija bila neupitna. Ona se vidi i u današnjoj ekonomskoj i kulturnoj razmjeni Hrvatske i Italije. No procesi globalizacije, zajednički okvir Europske unije i imigracija koja umnogome mijenja sliku Italije otvaraju mogućnost drugačije perspektive tog odnosa.

PERSPECTIVES OF ADRIATIC SEMI-ORIENTALISM

For most of written history, the relationship between the western and eastern Adriatic coasts has been asymmetric. The centres of political, economic and cultural power were on the West and their peripheries on the East. In codifying the eastern coast of the Adriatic as “other” and “oriental”, Alberto Fortis’s *Travel into Dalmatia* and the fashion of “Morlachism”, that he provoked, played a key role. From the Enlightenment to the beginning of the 21st century, this Adriatic asymmetry was unquestionable. It can also be seen in today’s economic and cultural exchange between Croatia and Italy. But the processes of globalization, the common framework of the European Union and immigration, which significantly changes the image of Italy, open the possibility of a different perspective of this relationship.

JANA ROŠKER

*Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia /
Filozofski fakultet, Sveučilište u Ljubljani, Slovenija*

TRANSCULTURAL PHILOSOPHY AND THE PROBLEM OF INTERCULTURAL THEORETICAL COMPARISONS: THE METHOD OF SUBLATION

Any comparative discourse or procedure which aims to provide new knowledge includes interpretations, evaluations and hence judgements. In intercultural comparisons, these evaluations are necessarily linked to the problems of Western-centric methodology and its axiological presumptions. Therefore, the relatively common supposition of comparative philosophy as a discourse which establishes fruitful interrelations and dialogues between different traditions is not only idealist, but also superficial. Hence, it is not surprising that in recent decades, the method of comparative philosophy has been the subject of many heated debates. In this presentation, I aim to introduce

some crucial problems, linked to the methodology of transcultural philosophical research and to propose a new method of contrastive analysis, called the method of sublation.

TRANSKULTURNA FILOZOFIJA I PROBLEM INTERKULTURNIH TEORIJSKIH USPOREDBI: METODA SUBLACIJE

Svaki komparativni diskurs ili postupak čiji je cilj pružiti novo znanje uključuje interpretacije, evaluacije, a time i sudove. U međukulturnim usporedbama te su evaluacije nužno povezane s problemima zapadnacentrične metodologije i njezinih aksioloških pretpostavki. Stoga je relativno uobičajeno shvaćanje komparativne filozofije kao diskursa koji uspostavlja plodne međuodnose i dijaloge između različitih tradicija ne samo idealističko nego i površno. Zato ne čudi da je posljednjih desetljeća metoda komparativne filozofije bila predmet mnogih žestokih rasprava. U ovom izlaganju namjeravam predstaviti neke ključne probleme povezane s metodologijom transkulturnih filozofskih istraživanja te predložiti novu metodu kontrastivne analize, zvanu metoda sublacije.

DAMIR SEKULIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, J. J. Strossmayer University of
Osijek, Croatia*

PROBLEM MILOSRĐA U HUXLEYJEVU RAZUMIJEVANJU PERENIJALNE FILOZOFIJE

Izlaganje tematizira srodnost religijsko-filozofijske refleksije »Istoka« i »Zapada« na temelju razumijevanja perenijalne filozofije koje predstavlja Aldous Huxley. Riječ je tu o univerzalnom metafizičko-psihologijsko-etičkom sklopu koji se primarno odnosi na jednu, božansku zbilju koja je temelj raznolikog svijeta stvari i ljudi. Istaknuto mjesto u tom sklopu zauzima problem milosrđa kao najvišeg oblika ljubavi, nadređenog svim oblicima emocionalne i/ili tjelesne ljubavi – jer, za razliku od njih, svoj začetak ima u volji. Glavne su odlike tog i takvog milosrđa nepristranost, spokoj i poniznost – iz čega pro-

izlazi odrednica univerzalnosti – pa se u Huxleyjevu poimanju ono ispostavlja kao korijen svega morala. Izlaganje je u tome smislu u prvome redu posvećeno razmatranju milosrđa kao važne točke pri oblikovanju svojevrsnoga nacrtu za nesebičan život unutar perenijalne filozofije.

THE PROBLEM OF CHARITY IN HUXLEY'S UNDERSTANDING OF THE PERENNIAL PHILOSOPHY

The presentation thematizes the relatedness of the religious-philosophical reflection of “East” and “West” based on the understanding of the perennial philosophy represented by Aldous Huxley. It is about a universal metaphysical-psychological-ethical complex that primarily refers to the one, divine reality which is the ground of the manifold world of things and humans. A prominent place in this complex is occupied by the problem of charity as the highest form of love, superior to all forms of emotional and/or carnal love – because, unlike them, it has its rudiments in the will. The main characteristics of this and such charity are disinterestedness, tranquillity, and humility – from which the determinant of universality derives – so in Huxley’s conception it turns out to be the root of all morality. In this sense, the presentation is primarily dedicated to the consideration of charity as an important point in forming a kind of blueprint for selfless life within the perennial philosophy.

TÉA SERNELJ

*Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia /
Filozofski fakultet, Sveučilište u Ljubljani, Slovenija*

DYNAMIC AND STATIC PARADIGM: THE COMPARATIVE ANALYSIS OF LI ZEHOU'S SEDIMENTATION AND CARL GUSTAV JUNG'S ARCHETYPES

Li Zehou was a representative of the debate about aesthetics, which inflamed several intellectual spirits in China in the 1950s. Essentially, the debaters strove to establish the Marxist ideology of aesthetics, but simultaneously managed to set in place the theoretical foundations for aesthetics that refused the conceptualization and sloganization of art. In such a social and political context, Li Zehou has created his philosophical art theory and aesthetics. In

order to evaluate Li Zehou in the context of global aesthetics, this paper reveals some traditional Chinese elements contained in his aesthetic thought and aims to expose their function in his syntheses of the European, especially Kantian, and Chinese epistemological tradition. It offers a critical examination of two concepts that were created in Europe and in China respectively, and which bear several similarities: on the one hand, it deals with Li Zehou's theory of sedimentation as the origin of aesthetic appreciation and the development of art. On the other, it investigates Carl Gustav Jung's concept of archetypes, comparing it with Li's crucial notion of sedimentation. Differences that manifest themselves through the contrastive analysis of both concepts and their ideational backgrounds, can namely simultaneously serve as an exposition of certain discursive or paradigmatic differences between Western and Chinese thought. Various scholars have compared Li's concept of sedimented mental forms to the psychological concept of archetypes as developed by Carl Gustav Jung. However, such superficial comparisons can lead to severe misunderstandings of Li Zehou's aesthetic thought. In order to expose these important differences, we need to understand the ideological, political and philosophical background that determined Li's new and innovative aesthetic theory.

DINAMIČKA I STATIČKA PARADIGMA: KOMPARATIVNA ANALIZA SEDIMENTACIJE U LI ZEHOUA I ARHETIPOVA U CARLA GUSTAVA JUNGA

Li Zehou je bio predstavnik rasprave o estetici, koja je 1950-ih godina uzbudila nekoliko intelektualnih duhova u Kini. U biti, sudionici rasprave nastojali su uspostaviti marksističku ideologiju estetike, ali su istodobno uspjeli postaviti teorijske temelje za estetiku koji su odbijali konceptualizaciju i slo-ganizaciju umjetnosti. U takvom društvenom i političkom kontekstu Li Zehou je stvorio svoju filozofsku teoriju umjetnosti i estetiku. Kako bi ocijenio Li Zehoua u kontekstu globalne estetike, ovaj rad otkriva neke tradicionalne kineske elemente u njegovoj estetičkoj misli i nastoji izložiti njihovu funkciju u njegovoj sintezi europske, osobito kantovske i kineske epistemološke tradicije. Rad nudi kritičko ispitivanje dvaju koncepata koji su stvoreni u Europi, odnosno u Kini, a koji imaju nekoliko sličnosti: s jedne strane, bavimo se teorijom sedimentacije Li Zehoua kao izvorom estetičkog uvažavanja i razvoja umjetnosti. S druge strane, istražujemo koncept arhetipova Carla Gustava Junga, uspoređujući ga s Li Zehouovim ključnim pojmom sedimentacije. Razlike koje se očituju u kontrastivnoj analizi ovih dvaju koncepata i njihovih idejnih pod-

loga mogu, naime, istodobno poslužiti kao izlaganje određenih diskurzivnih ili paradigmatičkih razlika između zapadnjačke i kineske misli. Različiti znanstvenici uspoređivali su Li Zehouov koncept sedimentiranih mentalnih formi s psihološkim konceptom arhetipova koji je razvio Carl Gustav Jung. Međutim, takve površne usporedbe mogu dovesti do ozbiljnog nerazumijevanja estetičke misli Li Zehoua. Kako bismo razotkrili te važne razlike, moramo razumjeti ideološku, političku i filozofsku pozadinu koja je odredila Li Zehouovu novu i inovativnu estetičku teoriju.

GEIR SIGURÐSSON

School of Humanities, University of Reykjavik, Iceland /

Fakultet humanističkih znanosti, Sveučilište u Reykjaviku, Island

PHILOSOPHICAL COMMUNICATION BETWEEN CULTURES: OBSTACLES AND OPPORTUNITIES

Interpretation, even within a single culture and linguistic unity, is always challenging and subject to misunderstanding. Attempts to understand (and make understandable) philosophical ideas from a vastly different culture is therefore even more precarious. Obstacles, whether linguistic, cultural, or axiological, abound. However, as Hans-Georg Gadamer has shown in his hermeneutic discussion of the interpretation of ancient thinking, obstacles may also present themselves as opportunities. After discussing some of the major obstacles for adequately understanding Chinese philosophical thinking in the “West”, I shall suggest how one may also find opportunities in it for the advancement of philosophy in a more general sense.

FILOZOFSKA KOMUNIKACIJA IZMEĐU KULTURA: PREPREKE I MOGUĆNOSTI

Interpretacija, čak i unutar jedne kulture i jezičnoga jedinstva, uvijek je izazovna i podložna krivome razumijevanju. Pokušaji da se razumiju (i učine razumljivima) filozofske ideje iz izrazito različite kulture stoga su još nesigurniji. Prepreka, bilo jezičnih, kulturnih ili aksioloških, ima napretek. Međutim, kako je Hans-Georg Gadamer pokazao u svojoj hermeneutičkoj raspravi o interpretaciji antičkoga mišljenja, prepreke se mogu pojaviti i kao prilike. Nakon

rasprave o nekim od glavnih prepreka za primjereno razumijevanje kineskoga filozofskog mišljenja na »Zapadu«, predložiti ću način na koji se u njemu mogu pronaći i prilike za unapređenje filozofije u općenitijem smislu.

MIKOŁAJ ŚLAWKOWSKI-RODE

*University of Oxford, United Kingdom & University of Warsaw, Poland /
Sveučilište u Oxfordu, Ujedinjeno Kraljevstvo & Sveučilište u Varšavi, Poljska*

IMMORTALITY AND THE PHENOMENOLOGY OF TRANSCENDENCE

Survival of bodily death has traditionally been associated with the persistence of an immortal spirit or soul, which continues to have conscious experience of a transcendent reality beyond this one. The twentieth century has seen a steady decline in attempts to philosophically defend personal survival of bodily death in that form. This has made the threat that death poses to systems of value, which rely on a transcendent dimension of human existence, a pressing issue. This problem is seemingly addressed by transhumanist positions, which posit the possibility of indefinite endurance of individual phenomenal consciousness. In this paper I argue that the transhumanist approach fails in supporting the systems of value which would otherwise be under threat, as it does not preserve of the “phenomenology of transcendence”, which these systems of value imply. I suggest that it is the “phenomenology of transcendence”, which furnishes the necessary conditions for the endurance of the systems of value to which death poses a threat.

BESMRTNOST I FENOMENOLOGIJA TRANSCENDENCIJE

Preživljavanje tjelesne smrti tradicionalno je bilo povezano s postojanošću besmrtnoga duha ili duše koja i dalje ima svjesno iskustvo transcendentne zbilje izvan ove. U dvadesetom su stoljeću takvi pokušaji filozofske obrane osobnog preživljavanja tjelesne smrti bili u stalnome padu. Zbog toga je prijetnja koju smrt predstavlja za sustave vrijednosti bazirane na transcendentnoj dimenziji ljudskoga postojanja postala hitno pitanje. Ovaj problem naizgled rješavaju transhumanističke pozicije koje postavljaju mogućnost neograničenoga trajanja individualne fenomenalne svijesti. U ovom radu tvrdim da trans-

humanistički pristup ne podržava sustave vrijednosti koji bi inače bili ugroženi jer ne zadržava »fenomenologiju transcendencije« koju ti sustavi vrijednosti impliciraju. Sugeriram da »fenomenologija transcendencije« pruža potrebne uvjete za opstanak sustava vrijednosti kojima smrt predstavlja prijetnju.

FRANJO SOKOLIĆ

*Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska /
Faculty of Science, University of Split, Croatia*

DOPRINOS ISLAMSKJE CIVILIZACIJE RAZVOJU FIZIKE

Kada govorimo o doprinosu islamske civilizacije razvoju fizike, važno je podsjetiti se na njezinu slavnu srednjovjekovnu prošlost, no važno je i postaviti pitanje o tome zašto je došlo do njezina pada i kakva je suvremena situacija. Danas živimo u globaliziranom svijetu u kojem je važno upoznati se međusobno i prepoznati doprinose različitih kultura univerzalnom znanju. Pri tome je važna pretpostavka otvorenosti prema raznim kulturama, drugačijim ideologijama i religijama. Nažalost, mnogi nam suvremeni događaji ukazuju da postoje potpuno suprotna nastojanja koja zazivaju isključivost i suprostavljaju se obrazovanju. Kakvu ćemo budućnost odabrati?

CONTRIBUTION OF THE ISLAMIC CIVILIZATION TO THE DEVELOPMENT OF PHYSICS

When we speak about the contribution of the Islamic civilization to the development of physics, it is necessary to remember its glorious past in the Middle Ages, but the important question is why there was a decline afterwards, and what is the current situation. We live today in the globalized world in which it is important to know each other and appreciate the contributions of different cultures to the universal knowledge. The important prerequisite for that is to be open to various cultures, with different ideologies and religions. Unfortunately, many recent events show us that there are very strong countertendencies to the exclusion, and against the education. Which future will we choose?

VESNA STANKOVIĆ PEJNOVIĆ

*Institut za političke studije, Beograd, Srbija /
Institute for Political Studies, Belgrade, Serbia*

BIONADZOR TEHNOKRACIJE U PANDEMIJI

Tehnokracija je ekonomska i društvena kontrola zajednice i pojedinaca koja je primjetna i na Istoku i na Zapadu. Tehnotronsko doba podrazumijeva postupno pojavljivanje kontroliranijeg i upravljanijeg društva. Takvim društvom dominirala bi elita čije bi zahtijevanje političke moći počivalo na navodno superiornim znanstvenim znanjima i vještinama. Tehnokracija je usmjerena na »način rada vlada, a ne na ono što vlade čine«. Tehnokraciju ne interesira politička ideologija, nego samo najbolja i najučinkovitija rješenja problema. Znanost treba poštovati jer nam ona daje moć nad prirodom, a moć u potpunosti dolazi iz tehnologije. Tehnologija sve više postaje biološka, dok biologija sve više postaje tehnološkom. Novi je kapitalizam tehnološko ostvarenje povrgavanja ljudskih moći nadzoru koji stoji iza društva spektakla. Nadzor društva nad pojedincima ne provodi se samo putem ideologija, nego i u tijelu i putem tijela. Za kapitalističko je društvo biopolitika ono najvažnije – biološka, somatska kontrola. Ideologija tehnokratskog doba može se usporediti s virusom, a sada, u »pandemijskom paničnom društvu«, svjedoci smo djelovanja kapitalizma bionadzora.

BIOSURVEILLANCE OF TECHNOCRACY IN A PANDEMIC

Technocracy is the economic and social control of the community and individuals that is noticeable in both the East and the West. The technotronic age implies the gradual emergence of a more controlled and directed society. Such a society would be dominated by an elite whose claim for political power would rest on allegedly superior scientific know-how. Technocracy is focused on “the way governments work, not what governments do”. Technocracy is not interested in political ideology, but only in the best and most effective solutions to problems. Science should be respected because it gives us power over nature, and power comes entirely from technology. Technology is increasingly becoming biological, while biology is increasingly becoming technological. The new capitalism is the technological realization of the subjugation of human powers to the control behind the society of the spectacle. Society’s control

over individuals is exercised not only through ideologies, but also in the body and through the body. For a capitalist society, biopolitics is the most important thing – biological, somatic control. The ideology of the technocratic age can be compared to a virus, and now, in the “pandemic panic society”, we are witnessing the biosurveillance capitalism.

FILIP MARTIN SVIBOVEC

Zagreb, Hrvatska /

Zagreb, Croatia

»ISTOK« I »ZAPAD« U FILOZOFIJI NIKOLAJA BERDJAJEVA

Za Nikolaja Berdjajeva »Istok« i »Zapad« nisu samo monolitne kategorije već mnoštvo svjetova, kultura, ljudi, svjetonazora te dvije krajnje točke u čijoj interakciji nastaje kultura od zemlje gdje sunce izlazi do zemlje gdje sunce zalazi. Istok je kolijevka civilizacije i mjesto gdje je Bog govorio s čovjekom, mjesto mediteranske grčko-rimske kulture, mjesto koje je obilježio romantizam i potraga za univerzalnim i vječnim. Zapad je, s druge strane, predio razvoja klasičnih ideja: države, kulture, moći, sustava vjeroispovijesti, znanja, partikularizma i individualizma. Na jednoj strani stoji vječni Jeruzalem, na drugoj vječni grad Rim, kraljevstvo Božje naspram kraljevstva Cezara, napredni Zapad naspram barbarskog Istoka. Na tragu Berdjajevljeve misli koja se izgrađuje na različitostima tih svjetova, ovaj rad želi promisliti pitanje »Istoka« i »Zapada« pod vidom formacije osobe, kulture, religije i sudbine čovjeka.

THE “EAST” AND THE “WEST” IN THE PHILOSOPHY OF NIKOLAI BERDYAEV

For Nikolai Berdyaev, the “East” and the “West” are not only monolithic categories, but a multitude of worlds, cultures, people, and worldviews. The “East” and the “West” are two endpoints, from the land of the rising sun to the land of the setting sun, between which culture emerges. The East is the cradle of civilization, the place where God spoke to man, the home of Mediterranean Graeco-Roman civilization, the place characterized by the Romanticism and search of the universal and the eternal. The West, on the other hand, is a realm of the classical ideas: the state, the culture, the power, the systems of belief, the

knowledge, the particularism, and the individualism. On the one hand, there is the eternal Jerusalem, and on the other hand, there is the eternal city of Rome; the kingdom of God in opposition to the kingdom of Caesar; the progressive West opposed to the barbaric East. On the scent of Nikolai Berdyaev's thought, based on the differences between these worlds, this paper attempts to examine the problem of the "East" and the "West" through the examination of the formation of person, culture, religion, and the destiny of man.

RUSMIR ŠADIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Tuzli, Bosna i Hercegovina /
Faculty of Philosophy, University of Tuzla, Bosnia and Herzegovina*

PLURALISTIČKA FILOZOFIJA RELIGIJE: ABDOLKARIM SOROUGH O RELIGIJI I KONTINGENCIJI

Autor se u radu bavi kritičkom analizom filozofske misli Abdolkarima Sorousha, jednog od najprominentnijih muslimanskih mislilaca, čije će komparativno iskustvo i čitanje Alija Shariatija i Rumija, s jedne, te Karla Popera, Thomasa Kuhna i Willarda Van Ormana Quinea, s druge strane, voditi utemeljenju neoracionalističkog pristupa religijskoj i intelektualnoj tradiciji islama. U samom središtu Soroushovog neoracionalističkog pristupa islamu nalaze se dvije velike teorije. Prva je hermeneutičko-epistemološka teorija o »sužavanju i širenju religijskoga znanja«, koja se bavi pitanjem interpretacije i razumijevanja religije, dok se druga teorija bavi pitanjem »širenja poslaničkog iskustva« te je iscrpno izložena u njegovu istoimenom djelu. Također, pitanje koje naročito zaokuplja intelektualnu pažnju »Luthera islama« svakako je i pitanje pluralizma. Naglašavajući kako je u osnovi religije kao takve sadržan pluralizam, Soroush će naznačiti da se *religijski pluralizam* općenito temelji na dvama principima: prvi je različitost našeg razumijevanja vjerskih tekstova, a drugi raznolikost naše interpretacije vjerskih iskustava. Islam, kako ga vidi Soroush, predstavlja povijest niza interpretacija islama, kao što i kršćanstvo znači povijest niza tumačenja kršćanstva. Te su interpretacije uvijek bile višestruke i nikada svodive na jednu. Stoga religijsko znanje nije ništa drugo nego niz tih interpretacija, ispravnih i neispravnih.

PLURALISTIC PHILOSOPHY OF RELIGION: ABDOLKARIM SOROUSH ON RELIGION AND CONTINGENCY

The author deals with a critical analysis of the philosophical thought of Abdolkarim Soroush, one of the most prominent Muslim thinkers, whose comparative experience and reading of Ali Shariati and Rumi, on the one hand, and Karl Popper, Thomas Kuhn and Willard Van Orman Quine, on the other hand, led to the establishment of a neo-rationalist approach to religious and the intellectual tradition of Islam. At the very heart of Soroush's neo-rationalist approach to Islam are two major theories. The first is the hermeneutic-epistemological theory of "the contraction and expansion of religious knowledge", which deals with the question of interpretation and understanding of religion, while the second theory deals with the question of "the expansion of prophetic experience", which is thoroughly exposed in his work of the same name. Also, the issue that particularly occupies the intellectual attention of "Luther of Islam" is certainly the issue of pluralism. In his emphasis that pluralism is at the core of religion as such, Soroush points out that religious pluralism is generally based on two principles: the first is the diversity of our understanding of religious texts and the second the diversity of our interpretation of religious experiences. Islam, as seen by Soroush, represents the history of a series of interpretations of Islam, just as Christianity means the history of a series of interpretations of Christianity. These interpretations have always been multiple and never reducible to one interpretation. Therefore, religious knowledge is nothing but a series of such interpretations, correct and incorrect.

ŽELJKO ŠARIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Banjoj Luci, Bosna i Hercegovina /
Faculty of Philosophy, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina*

DENIS DE ROUGEMONT I ZAPADNO SHVAĆANJE LJUBAVI

Švicarski je autor Denis de Rougemont 1939. godine objavio svoju čuvenu knjigu *Ljubav i Zapad*, u kojoj je analizom mita o Tristanu i Izoldi ustvrdio da je ljubav-strast, iznjedrena u viteškom moralu i trubadurskoj poeziji 12. stoljeća, osnovna potka zapadnjačkog shvaćanja ljubavi. Etimologijski gledano, strast znači stradanje, patnju, tako da Denis de Rougement izvodi zaključak da

je ljubavna strast samo odraz jedne još podzemnije težnje, a to je želja za smrću. Ljubav-strast, prema njegovu mišljenju, pojavila se na Zapadu kao otpor kršćanstvu u dušama ljudi u kojima je još naslijeđeno živjelo pagansko obožavanje *erosa*. Denis de Rougemont, nasuprot *erosu*, koji rasplamsava strast koja se stropoštava u tamu smrti, postavlja *agape*, tj. kršćansku ljubav prema bližnjem. U ovom se radu kritički čita njegovo djelo i postavlja ga se u jukstapoziciju sa suvremenim filozofskim konceptima ljubavi te se otkriva istine o ljubavi do kojih se doprlo.

DENIS DE ROUGEMONT AND THE WESTERN CONCEPTION OF LOVE

In 1939, the Swiss author Denis de Rougemont published his famous book *Love in the Western World*, in which he analysed the myth of Tristan and Isolde and stated that love-passion, born in knightly morality and troubadour poetry of the 12th century, is the basic thread of the Western understanding of love. Etymologically, passion means suffering, so Denis de Rougemont concludes that love passion is only a reflection of an even more underground aspiration, and that is the desire for death. Love-passion, according to Denis de Rougemont, appeared in the West as a resistance to Christianity in the souls of people in whom the pagan worship of *Eros* still lived. Denis de Rougemont, as opposed to *Eros*, which inflames the passion that falls into the darkness of death, places *agape*, i.e. Christian love of neighbour. In this paper, de Rougemont's work is critically read, placing it in juxtaposition with contemporary philosophical concepts of love and revealing the truths about love that have been reached.

MATIJA MATO ŠKERBIĆ

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

OD ISTOKA PREMA ZAPADU – U ČEMU JE PROBLEM S 'INTERSEKS' SPORTAŠI(CA)MA?

Autor razmatra postupanja službenih sportskih tijela i organizacija spram sportašica detektiranih kao »interseks«. U prvom dijelu rada autor razmatra pojam *interseks* kao takav, a potom u kontekstu sporta. U drugom dijelu, au-

tor se osvrće na egzemplarne slučajeve »interseks sportaš(ic)« s Istoka i Zapada, s kulminacijom u slučaju južnoafričke atletičarke Caster Semenye. U trećem dijelu, autor problem »interseksualnosti« određuje kao bioetički jer je pozicioniran na interdisciplinarnoj razmeđi medicine, biologije, etike i prava. Za potrebe ovog rada, autor se fokusira na (bio)etičku dimenziju problema, pokazujući ujedno implikacije i eksplikacije koje njegovo razrješenje nosi za sadašnji i budući sport.

FROM EAST TO WEST – WHAT IS THE PROBLEM WITH THE ‘INTERSEX’ ATHLETES IN SPORT?

The author discusses the actions of official sports bodies and organizations towards athletes detected as “intersex”. Therefore, in the first part of the paper, the author considers the term “intersex” as such, and then in the context of sport. In the second part, the author looks at exemplary cases of “intersex athletes” from East and West, with the special emphasis on the ongoing case of South African athlete Caster Semenye. In the third part, the author defines the problem of “intersexuality as a bioethical problem, because it is positioned on the interdisciplinary intersection of medicine, biology, ethics, and law. For the purposes of this paper, the author focuses on the (bio)ethical dimension of the problem, showing both the implications and explications that its solution carries for current and future sports.

FULVIO ŠURAN

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Hrvatska / Faculty of Educational Sciences, Juraj Dobrila University of Pula, Croatia

VIRTUALNOST KAO PRAZNINA: LJUDSKA PRIRODA IZMEĐU ISTOKA I ZAPADA

Početna pretpostavka ovog (meditativnog) istraživanja jest činjenica da ljudski svijet postojanje započinje kao virtualna realnost koju čovjek stvara organizirajući osjetilne podatke unutar opažajne aktivnosti, koje naknadno razvrstava i strukturira posredstvom jezika. Polazeći od ove pretpostavke, može se ukratko reći da je zapadnjačka misao kročila u svijet utemeljen na logosu, koji se danas poklapa s realitetom svijeta, odnosno taj je pojam identificiran

sa svijetom, fiksacijom bitka u nepromjenjivosti Ideje. Nasuprot tome, istočnjačka tradicija održava svijest o promjenjivoj naravi stvarnosti, što znači da je (svaka) stvarnost u istočnjačkoj misli samo trenutna aktualizacija bitka unutar dijalektičkog procesa koji se razvija i odvija u konstantnom zajedništvu obaju termina. Ako se u obzir uzme da je za suvremenu znanost tvar u osnovi Praznina, što daje za pravo Heraklitu, a ne Parmenidu, dolazi se do poimanja nihilizma koji ostavlja otvoreno polje za beskonačni izbor mogućnosti koje je teško obuhvatiti u jedinstvenoj mreži značenja. Naprotiv, orijentalni je nihilizam put koji djeluje unutar smisla života kako bi ga transcendirao i može stoga biti promatran kao jedino moguće prevladavanje povezanosti s temeljem.

VIRTUALITY AS EMPTINESS: HUMAN NATURE BETWEEN THE EAST AND THE WEST

The premise from which this (meditative) research starts is that the world is already a virtual reality to which man gives origin by organizing the sensory data within its perceptual activity and then ordering and structuring it with language. Starting from this premise, we can say, in a very general way, that Western thought has walked into the world founded on logos, which has been assumed as the World, that is, the concept has been identified with reality, putting the being in the immutability of the Idea. The Eastern tradition, however, maintains the awareness of the changing nature of reality, so that every reality in Eastern thought is only the momentary actualization of being within a dialectical process that develops in a constant co-presence of both terms. Currently science believes that matter is essentially Emptiness, thus giving reason to Heraclitus and not to Parmenides. It is a nihilism that leaves the field open for an infinite range of possible choices, difficult to trace back to a network of meanings. Eastern nihilism, on the contrary, is a path that moves in the meaning of life to transcend it and therefore can be considered as the only possible overcoming of attachment to a foundation.

ALEN TAFRA

*Gimnazija Pula, Hrvatska /
Gymnasium Pula, Croatia*

NOVI »POSljednji ČOVJEK«: ZAPAD SUSREĆE ISTOK 2.0

Kritika povijesti Zapada i zapadne *episteme* djelo je duge tradicije kulturnog pesimizma i postmodernog mišljenja – od Nietzschea i Toynbeeja, pa sve do konca prošlog stoljeća. Kako je uspjeh te tradicije u području humanistike izvojevan upravo u vrijeme pobjede zapadnog bloka nad istočnim blokom, dominantne predodžbe o kraju povijesti i »posljednjem čovjeku« imale su primarno okcidentalna obilježja. No danas taj poraz Istoka u Hladnom ratu izgleda više kao provincijalni poraz zapadnog marksizma. Nakon *fin de siècle* snatrenja o »transparentnom društvu«, prožetih optimizmom i romantikom ranog interneta, napokon možemo reći da je epohalna promjena nastupila tek s Webom 2.0. Ova promjena zahtijeva reviziju naslijeđenih kategorija socijalne i političke filozofije. Novo društvo transparentnosti kao društvo nadzora dolazi u dva osnovna modela: zapadnom i kineskom. Njihova zajednička instrumentarijarna jezgra omogućuje usporedbu dvije inačice »posljednjeg čovjeka« – toga novog-starog lika distopijskih scenarija.

THE NEW “LAST MAN”: WEST MEETS EAST 2.0

The critique of Western history and Western *episteme* is the work of a long tradition of cultural pessimism and postmodern thought – from Nietzsche and Toynbee to the end of the last century. As the success of this tradition in the field of humanities was won precisely at the time of the victory of the Western bloc over the Eastern bloc, the dominant notions of the end of history and the “last man” had primarily Occidental features. But today, that defeat of the East in the Cold War seems rather like a provincial defeat of Western Marxism. After *fin de siècle* reveries about a “transparent society”, imbued with the optimism and romanticism of the early Internet, we can finally state that the epochal change came only with Web 2.0. This change calls for a revision of inherited categories of social and political philosophy. The new society of transparency as a society of surveillance comes in two basic models: Western and Chinese. Their common instrumentarian core makes it possible to compare two versions of the “last man” – that new-old character of dystopian scenarios.

MISLAV UZUNIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Rijeka, Croatia

KONTEKSTUALNA ANALIZA ZNANSTVENIH ZAJEDNICA ISTOKA I ZAPADA: SLUČAJ SUNČEVE PJEGE

Godine 807. javila se tzv. »pjega« na površini Sunca, koju se moglo opaziti i golim okom. Iako je narav pojave bila jasna, europski su astronomi protumačili da se zapravo radi o tranzitu planeta Merkura. Kineski su pak promatrači valjano protumačili da se uistinu radi o pojavi na površini Sunca. Kako je i je li moguće da dvije skupine znanstvenika promatraju jednaku pojavu, a da ju »vide« različito? Potvrđan odgovor nalazimo u dobro zabilježenom problemu »opterećenosti teorijom«. Naime, u Europi je do 17. stoljeća bila dominantna aristotelovsko-ptolomejevska kozmologija koja zabranjuje promjene na nebeskim tijelima, pa tako i na Suncu. Čak i kada se javila anomalija u obliku sunčeve pjege, koja opovrgava takvu kozmologiju, podaci su protumačeni u skladu s usvojenim teorijskim sustavom. Različite su znanstvene tradicije, stoga, različito vidjele istu pojavu. S obzirom na to da su kineski astronomi ponudili točnije objašnjenje, podrazumijeva li ono određenu superiornost koja može podučiti na koji je način bilo moguće unaprijediti znanstvenu metodu u Europi? Ovo pitanje nailazi na tvrd negativan odgovor, jer ne postoje univerzalni kriteriji procjenjivanja svake znanstvene metode. Upravo kontekstualna analiza znanstvenih tradicija ukazuje na to da pitanje uspješnosti, pouzdanosti i racionalnosti znanstvenih aktivnosti predstavlja mrežu čimbenika koji uvelike ovise o specifičnoj situaciji kakve znanstvene zajednice, njihovim ciljevima i vrijednostima.

A CONTEXTUAL ANALYSIS OF THE SCIENTIFIC COMMUNITIES IN THE EAST AND THE WEST: THE CASE OF THE SUNSPOT

In the year 807 a Sunspot could be observed even with the naked eye. Although the nature of the occurrence was clear, the European astronomers interpreted it as a transit of the planet Mercury. However, the Chinese astronomers made the valid interpretation that it, indeed, was a phenomenon on the surface of the Sun. Is it and how is it possible for two groups of scientists

to observe the same entity, but to “see” it differently? A confirmation to this question can be found in the well documented problem of “theory ladenness”. As it happens, the Aristotelian-Ptolemaic cosmology was dominant in Europe up until the 17th century, and it forbids any changes on the celestial bodies, as well as the Sun. Even when an anomaly which refutes such a cosmology occurred, as was the case with the Sunspot, the data was interpreted in accordance with the dominant theoretical system. Different scientific traditions have, therefore, seen the same occurrence differently. Considering that the Chinese astronomers’ explanation was more accurate, does it entail a certain superiority which can teach us in what way the scientific method of Europe could had been improved? This question must strongly be dismissed, for there are no universal criteria by which we can evaluate all scientific methods. The very contextual analysis of the scientific traditions demonstrates that the question of success, reliability and rationality of scientific activities consists of a network of factors which largely depend on the specific situation of a scientific community, its goals and values.

LINO VELJAK

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Philosophische Fakultät, Universität Zagreb, Kroatien*

NI ORIJENTOFILIJA NITI EUROCENTRIZAM

Među brojnim lažnim alternativama koje obilježavaju našu epohu pozornost bi valjalo obratiti i na antitezu orijentofilije (aziofilije), koja se očituje i u tzv. okcidentalizmu, na jednoj, te eurocentrizma, koji do izražaja dolazi i u orijentalizmu (u značenju koje je tom pojmu pridao Edward Said), na drugoj strani. Dok orijentofiliju obilježava (u prvom redu zapadnjačko) nekritičko divljenje svemu što dolazi s Istoka (prvenstveno iz Azije), na što se nadovezuju istočnjačke predrasude o Zapadu (okcidentalizam), dotle je eurocentrizam obilježen uvjerenjem o duhovnoj i kulturnoj (a nerijetko i rasnoj) nadmoći Zapada u odnosu na Istok, što je popraćeno i njegovanjem zapadnjačkih predrasuda spram drugih civilizacija i kultura. Nužno je denuncirati ideologijski karakter te lažne alternative, kao i antitetičku solidarnost nositelja obaju polova alternative.

WEDER ORIENTOPHILIE NOCH EUROZENTRISMUS

Es wird wünschenswert noch eine falsche Alternative, die unsere Epoche charakterisiert, im Betracht zu nehmen. Es geht um die Alternative zwischen Orientophilie (Asiophilie), die u. a. im sog. Okzidentalismus zum Ausdruck gebracht wird, und Eurozentrismus, der auch im sog. Orientalismus (im Sinne etwa von Edward Said) veräußert wird. Die Orientophilie wird durch (in erster Linie westlichen) unkritischen Bewunderung für alles, was aus Orient (besonders aus Asien) kommt, und wird mit den orientalischen Vorurteilen über den Westen (Okzidentalismus) begleitet. Der Eurozentrismus wird durch die Überzeugung um geistige und kulturelle (und oft auch rassistische) Übermacht Westens gegenüber Osten, die auch durch die Kultivierung der westlichen Vorurteile gegenüber anderen Zivilisationen und Kulturen charakterisiert wird. Es ist notwendig, die ideologische Wesensart dieser falschen Alternative zu denunzieren. Das gilt auch für die antithetischen Solidarität der Träger beiden Pole dieser Alternative.

MIHAEL VRBANC

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

POSTOJE LI DVIJE POVIJESTI UMJETNOSTI?

Ideja koja stoji iza naslova izlaganja iznjedrena je kao problemsko pitanje iz komparativnog sagledavanja umjetničkog stvaralaštva dvaju velikih kulturnih cjelina nama danih pod imenom Istoka i Zapada. U strukturnim povijesnim pregledima umjetnosti jasno je vidljiva dvojna specifičnost stilskih razdoblja koja su naizgled postojala potpuno samostalno. Unatoč nespornoj interakciji i međusobnim utjecajima, nit razvoja umjetnosti kroz povijest dvojno se raspljeće. Koliko su jalovi ili potrebni pokušaji sveobuhvatne (cjelosvjetske) povijesti umjetnosti? Je li moguće da imamo posla s dvije povijesti umjetnosti?

ARE THERE TWO HISTORIES OF ART?

The idea behind the title of the presentation as a problem question arose from a comparative view of two great cultural entities given to us under the

name of the East and the West. Through structural historical overviews of art, the dual specificity of stylistic periods, which seemingly existed completely independently, is clearly visible. Despite the indisputable interaction and mutual influences, the thread of the development of art throughout history is doubly unravelled. How futile or necessary are the attempts of an all-encompassing (world) art history? Is it possible that we are dealing with two art histories?

MARKO VUČETIĆ

*Odjel za filozofiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska /
Abteilung für Philosophie, Universität Zadar, Kroatien*

METAFIZIČNOST DEMOKRACIJE U MISLI MIHAJLA MIHAJLOVA

Mihajlo Mihajlov, poznati jugoslavenski disident, demokraciju poima kao proces oslobađanja pojedinca, naroda i država od totalitarističke svijesti i totalitarnih struktura koje oduzimaju individualnu, ali i kolektivnu slobodu. Demokracija nadvladava sve podjele, ona čovjeka oslobađa i osposobljava da živi u jedinstvenom svijetu. Taj svijet postaje domovinom slobode za svakog slobodnog čovjeka. Kao disident, smatra da totalitarni sustavi počivaju na pseudoreligijskim strukturama, oni na legitimno pitanje o smislu života daju nelegitiman odgovor kojim se negira individualni život i potpuno ga se subordinira nekim nadosobnim, kolektivnim, političkim ciljevima. Nacionalizam također pripada pseudoreligijskoj obitelji koja posebno cijeni tzv. patriotske kriminalce. Oni ubijaju za naciju, oni nacionalnu državu, umjesto da je demokratiziraju, pretvaraju u braniteljicu počinjenih zločina i tako joj oduzimaju budućnost. Mihajlo Mihajlov smatra da demokracija ima metafizičku dimenziju, ona, naime, jedina može osloboditi čovjeka, povijest i svijet.

METAPHYSIZITÄT DER DEMOKRATIE IM DENKEN VON MIHAJLO MIHAJLOV

Mihajlo Mihajlov, ein bekannter jugoslawischer Dissident, versteht Demokratie als einen Prozess der Befreiung von Individuen, Völkern und Staaten von totalitärem Bewusstsein und totalitären Strukturen, die ihnen individuelle und kollektive Freiheit berauben. Die Demokratie überwindet alle Spaltungen,

sie befreit und ermöglicht dem Menschen, in einer einheitlichen Welt zu leben. Diese Welt wird zur Heimat der Freiheit für jeden freien Menschen. Als Dissident glaubt er, dass totalitäre Systeme auf pseudoreligiösen Strukturen basieren; sie geben eine illegitime Antwort auf die legitime Frage nach dem Sinn des Lebens, die das individuelle Leben leugnet und es einigen überpersonalen, kollektiven, politischen Zielen völlig unterordnet. Auch der Nationalismus gehört zur pseudoreligiösen Familie, die besonders die sogenannten patriotische Verbrecher huldigt. Sie töten für die Nation; sie machen den Nationalstaat, statt ihn zu demokratisieren, zu einem Verteidiger der begangenen Verbrechen und berauben ihn damit seiner Zukunft. Mihajlo Mihajlov glaubt, dass die Demokratie eine metaphysische Dimension hat. Die Demokratie allein ist, laut Mihajlov, im Stande, zunächst den einzelnen Menschen, anschließend aber auch die Geschichte und die Welt zu befreien.

ŽELJKO VUČKOVIĆ

*Pedagoški fakultet u Somboru, Sveučilište u Novom Sadu, Srbija /
Faculty of Education in Sombor, University of Novi Sad, Serbia*

UČINCI SIMBOLIČKE GEOGRAFIJE: EUROPEIZACIJA BALKANA ILI BALKANIZACIJA EUROPE?

Prema mišljenju Ágnes Heller, priznavanje dostignuća drugih civilizacija oduvijek je bilo sastavni dio europskog identiteta. Tako je, primjerice, uz sve kritike, Orijent mišljen i kao samosvojna civilizacija, raskošna i po nečemu nadmoćna Zapadu. Međutim, Balkan je ostao samo *alter ego*, mračna unutrašnja strana Europe. Diskurs balkanizma označava društvene prakse zasnovane na primitivizmu, strasti, nasilju i podjelama. U ovom radu autor preispituje uzroke i posljedice takvog esencijaliziranja Balkana. U zaključku se ističe da je neophodna europeizacija Balkana, kako ne bi došlo do balkanizacije Europe.

THE EFFECTS OF SYMBOLIC GEOGRAPHY: EUROPEANIZATION OF THE BALKANS OR BALKANIZATION OF EUROPE?

According to Ágnes Heller, recognizing the achievements of other civilizations has always been inherent part of European identity. For example, the

Orient has been imagined (in spite of all the criticism) as a unique, luxurious civilization, in some aspects even superior to the West. The Balkans, however, has still been perceived as an *alter ego*, a dark interior corner of Europe. The discourse of “Balkanism” represents social practices based on primitivism, passion, violence and divisions. The author of this paper re-examines causes and effects of such essentialization of the Balkans. The concluding part of the paper emphasizes the necessity of the Europeanization of the Balkans in order to prevent the Balkanization of Europe.

KRISTINA VUJICA

*Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Catholic Faculty of Theology, University of Zagreb, Croatia*

MUDROST OČAJA I MUDROST NADE: KRITIČKO-TEOLOŠKO PROMIŠLJANJE NADE U INTERPRETACIJI ANDRÉA COMTE-SPONVILLEA

U ovom članku bavimo se pitanjem nade u interpretaciji francuskog filozofa i ateista Andréa Comte-Sponvillea. Nakon kratkog predstavljanja autora, kao novog imena u teološkom i filozofskom diskursu u Hrvatskoj, izložiti ćemo njegovo razumijevanje nade. Govorom o nadi u njezinom naravnom smislu, ali i kao teologalnoj kreposti, on želi pokazati da se u njoj ne krije mudrost življenja. Ta je mudrost ustvari u očaju koji je bliži istini i ljudskoj zbilji. O nadi progovara unutar tri teme koje smatra njezinom negacijom. To su *vrijeme, očaj* i *smrt*. U svjetlu razumijevanja *vremena* nadu predstavlja kao onu koja nas otuđuje od nas samih i našega *sada* kao jedinom vremenu koje nam pripada. Prošlosti više nema, budućnost je ona koja nikada ne dolazi, jedino što imamo je sadašnjost. Na tom se temelju pokazuje da je *očaj* ono što nas vraća nama i našem sada. Stoga treba napustiti iluziju nade i prihvatiti očaj koji se ne nada životu i sreći, nego taj život i sreću živi sada. Upravo u toj razradi i *smrt* ima veliku ulogu jer je njome obilježena naša egzistencija i u tome nada igra veliku ulogu u smislu utjehe i načina prihvaćanja smrti. No, smatra Comte-Sponville, tek je očaj, koji nas vraća nama, našem sada i našem životu, put prihvaćanja naše smrtnosti i prolaznosti, odbacujući pri tome utjehu i iluziju nade. Ovakvi prigovori nadi zahtijevaju teološko-kritičko iščitavanje interpretacije nade Comte-Sponvillea i teološko-kritički odgovor, što je ujedno i svrha ovog rada.

Upravo kroz tri teme, vrijeme, očaj i smrt, iznijet ćemo slabosti Comte-Sponvilleove interpretacije nade kao i snagu njegovih odgovora.

THE WISDOM OF DESPAIR AND THE WISDOM OF HOPE: CRITICAL-THEOLOGICAL REFLECTION ON HOPE IN ANDRÉ COMTE-SPONVILLE'S INTERPRETATION

In this article we deal with a question of hope toward interpretation of French philosopher and atheist André Comte-Sponville. Following a brief presentation of the author's profile, considering that he is a new name in the theological and philosophical circles in Croatia, we expose his principal ideas about the understanding of the hope. Speaking of hope in its natural sense, but also as a theological virtue, he is trying to show that hope is not the wisdom of living. The wisdom, in fact, is in despair, which is much closer to the truth and to human reality. What that really means, he will explain within three topics, which are, Comte-Sponville considers, the negation of hope. The three topics are the *time*, the *despair*, and the *death*. In the light of understanding of time he sees hope as what alienates us from ourselves and from our present moment – as the only time belongs to us. The past has already gone, the future still to come, and therefore, the only time we have is the present time. According to this, he is trying to show that despair is the path that brings us to ourselves and to our present time. That is why we need to abandon the illusion of hope and accept despair because happiness is not something to be hoped for but something to be experienced here and now. In this sense, death has a great role too, because hope is a way how we are trying to escape our mortality and nothingness. Comte-Sponville, however, thinks that despair is something that not only brings us back to ourselves, to our present time and life, but also is a way how we can accept our mortality and go beyond our passing transience and at the same time abandon the consolation and the illusion of hope. Objections like this according to hope requires a theological and critical approach to the interpretation of the hope of Comte-Sponville and theological and critical response too. It is the main purpose of this work. Through three topics, the time, the despair, and the death, we will emphasize the weaknesses of Comte-Sponville's interpretation of hope and the strength of his objections.

GENTIAN VYSHKA

*Faculty of Medicine, University of Medicine in Tirana, Albania /
Medicinski fakultet, Medicinsko sveučilište u Tirani, Albanija*

EMPATHY IS NOT ENOUGH: CHALLENGES OF MEDICAL ASSESSMENT AMONG REFUGEES AND ASYLUM SEEKERS

The increasing number of migrants and refugees entering Albania during the last decade has been a challenge to the medical services of the country. Many migrants arrive from remote areas of Middle East and other Asian regions, heading toward northern European countries, and are deprived from medical assistance during their tormenting voyage. An exacerbation of previous medical conditions is expectable, which is also related to the hardship of traveling conditions. Actually, the medical professionals working on the migration medicine have few (if any) trainings in the field and need to familiarize themselves with a lot of previously unknown conditions. Refugees seem to rely more on their intrinsic abilities of healing to overcome their pain, and as a rule avoid psychological or psychiatric treatment. Empathy, necessary at an individual basis, might not be sufficient, while facing the burden of medical treatment of migrants needs a holistic and multidisciplinary approach.

EMPATIJA NIJE DOVOLJNA: IZAZOVI MEDICINSKE PROSUDBE MEĐU IZBJEGLICAMA I TRAZITELJIMA AZILA

Sve veći broj migranata i izbjeglica koji ulaze u Albaniju tijekom posljednjega desetljeća bio je izazov medicinskim službama u zemlji. Mnogi migranti stižu iz udaljenih područja Bliskog istoka i drugih azijskih regija, krećući se prema sjevernoeuropskim zemljama, te su lišeni medicinske pomoći tijekom svoga mučnog putovanja. Očekuje se pogoršanje prijašnjih zdravstvenih stanja, što je povezano i s teškim uvjetima putovanja. Zapravo, medicinski stručnjaci koji rade u migracijskoj medicini slabo su (ako su uopće) obučeni u tom području i trebaju se upoznati s mnogo prethodno nepoznatih stanja. Čini se da se izbjeglice više oslanjaju na vlastite sposobnosti liječenja kako bi prevladali svoju bol te u pravilu izbjegavaju psihološko ili psihijatrijsko liječenje. Empa-

tija, potrebna na individualnoj osnovi, možda neće biti dovoljna, dok suočavanja s teretom liječenja migranata zahtijeva cjeloviti i multidisciplinarni pristup.

RALPH WEIR

*University of Oxford & University of Lincoln, United Kingdom /
Sveučilište u Oxfordu & Sveučilište u Lincolnu, Ujedinjeno Kraljevstvo*

SHOULD NEW TECHNOLOGIES BE USED TO PUT OFF DEATH INDEFINITELY?

In recent years, a growing number of people have expressed the hope that new technological enhancements will one day allow humans to live agelessly, painlessly and indefinitely. These people call themselves “transhumanists”. Many others think that, although the requisite technologies probably belong to science fiction, it remains true that *if we could* use technological enhancements to put off death indefinitely, then it would be a very good idea to do so. People in this second group might be said to sympathise with the *ideals* of transhumanists but not with their *optimism*. In this paper, I present an argument for thinking that, on the contrary, even if it were possible to use new technologies to put off death indefinitely, it would be rational to favour a finite life followed by death. The argument is based on the assumption that we do not know what happens after death and that there is a non-negligible (though perhaps very small) chance that death is followed by the sort of afterlife posited by theistic religious traditions.

SMIJU LI SE NOVE TEHNOLOGIJE KORISTITI ZA BESKONAČNO ODGAĐANJE SMRTI?

Posljednjih je godina sve veći broj ljudi izrazio nadu da će nova tehnološka poboljšanja jednog dana omogućiti ljudima da žive bez obzira na dob, bezbolno i unedogled. Ti ljudi sebe nazivaju »transhumanistima«. Mnogi drugi misle da, iako potrebne tehnologije vjerojatno pripadaju znanstvenoj fantastici, ostaje istina da bi, *ako bismo mogli* iskoristiti tehnološka poboljšanja za beskonačno odgađanje smrti, to bila vrlo dobra ideja. Za ljude iz ove druge skupine moglo bi se reći da su simpatizeri *ideala* transhumanista, ali da pritom ne dijele njihov *optimizam*. U ovom radu iznosim argument za mišljenje

da bi, nasuprot tome, čak i kad bi bilo moguće koristiti nove tehnologije za beskonačno odgađanje smrti, bilo racionalno favorizirati konačan život nakon kojega slijedi smrt. Argument se temelji na pretpostavci da ne znamo što se događa nakon smrti i da postoji nimalo beznačajna (iako možda vrlo mala) šansa da nakon smrti slijedi neka vrsta zagrobnog života o kojoj govore teističke religiozne tradicije.

DŽEVAD ZEČIĆ

Strojarski fakultet, Sveučilište u Zenici, Bosna i Hercegovina /

Faculty of Mechanical Engineering, University of Zenica, Bosnia and Herzegovina

TEORIJA BROJEVA IKHWAN AL-SAFE IZGRAĐENA NA TRADICIJI PITAGORE, NIKOMAHA I EUKLIDA

Ikhwan al-Safa (Braća čistoće) bilo je tajno udruženje znanstvenika koji su djelovali u Basri. Napisali su zbirku poslanica pod nazivom *Rasa'il Ikhwan al-Safa (Poslanice Braće čistoće)*, koja je završena u 10. stoljeću. Sastoji se od 52 poslanice u kojima su sadržana sva znanstvena polja. Njihova teorija brojeva izgrađena je na pitagorejskoj tradiciji i izvedena je iz djela *Arithmetika eisagoga (Uvod u aritmetiku)*, koje je napisao Nikomah iz Gerase (oko 60. – oko 120. godine). Geometrija je izgrađena na tradiciji Euklida. U aritmetici i geometriji Ikhwan al-Safa promatra brojeve u monoteističkom duhovnom obzoru. Koristi se pitagorejska konstrukcija temeljena na načelima matematike unutar simboličkog poretka mističizma. Fokusiranje na središnje mjesto matematike nije samo pitagorejsko, nego i platonističko. Naime, Platonova djela *Timej* i *Država* pokazuju da je matematika zauzela visoku epistemsku razinu i da je bila plodno ontološko tlo unutar platonističkoga svjetonazora, iz kojega su znanstvenici okupljeni u Ikhwan al-Safa crpili inspiraciju.

NUMBER THEORY OF IKHWAN AL-SAFI BUILT ON THE TRADITION OF PYTHAGORAS, NICOMACHUS AND EUCLID

Ikhwan al-Safa (Brethren of Purity) was a secret association of scientists operating in Basra. They wrote a collection of epistles called *Rasa'il Ikhwan al-Safa (Epistles of the Brethren of Purity)*, completed in the 10th century. The

collection consists of 52 epistles which encompasses all the scientific fields. The number theory of Ikhwan al-Safa is built on the Pythagorean tradition and is derived from the work *Arithmetike eisagoge (Introduction to Arithmetic)* written by Nicomachus of Gerasa (c. 60 – c. 120 AD). Geometry is built on the tradition of Euclid. In arithmetic and geometry, numbers, by Ikhwan al-Safa, are viewed through a monotheistic spiritual horizon. They used the Pythagorean construction based on the principles of mathematics within the symbolic order of mysticism. Ikhwan al-Safa's focus on the central place of mathematics is not only Pythagorean, but also Platonic. Namely, Plato's works *Timaeus* and *Politeia* show that mathematics occupied a high epistemic level and it was a fertile ontological ground within the Platonic worldview from which the Ikhwan al-Safa drew inspiration.

Simpozij
HRVATSKA FILOZOFIJA I KULTURA
U INTERAKCIJI I KONTEKSTU

Symposium
CROATIAN PHILOSOPHY AND CULTURE
IN INTERACTION AND CONTEXT

Javno predavanje / Public lecture

BRUNO ĆURKO

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split, Croatia*

SIMBOLI MEDITERANA

Mediteran kao kolijevka civilizacije pun je simbola koji ga obilježavaju. Od masline, koja ukazuje na granice Mediterana, smokve, do galeba koji neumorno leti iznad plavog mora iz kojeg iskaču delfini te u kojemu žive mnogobrojne morske životinje. Većina njih može se smatrati simbolom Mediterana. Određeni vjetrovi, životinje, biljke, pa i ljudi i njihova zanimanja mogu biti i jesu simboli Mediterana. Naša je briga i zadatak sačuvati te simbole, na način na koji to možemo. Jedan je od takvih pokušaja i knjiga *Mediteranski armerun – jadranske letere i litrati*, u kojoj se pričama i fotografijama za buduće generacije pokušava sačuvati 50 simbola Mediterana. Koji su to simboli? Kako su izabrani? Koliko Mediteran uopće ima simbola? Koje smo simbole zaboravili? Koje simbole više ne možemo vidjeti? Koji su se simboli proširili po cijelom svijetu, a koje smo prihvatili kao svoje iako su došli s druge strane zemaljske kugle? Sve su to pitanja na koje ću pokušati ukratko odgovoriti u svojem predavanju.

SYMBOLS OF THE MEDITERRANEAN

The Mediterranean, as the cradle of civilisation, is full of symbols that mark it. From olive trees, which point to the borders of the Mediterranean, figs, to seagulls that tirelessly fly over the blue sea from which dolphins jump and in which many marine animals live. Most of them can be considered to be a symbol of the Mediterranean. Certain winds, animals, plants, and even people and their occupations can symbolise the Mediterranean. Our concern and task are to preserve these symbols in the way we can. One of such attempts is the book *Mediterranean Armerun – Adriatic Letters and Images*, in which, with the help of stories and photographs, an attempt is made to preserve 50 symbols of the Mediterranean for future generations. What are these symbols? How were they chosen? How many symbols does the Mediterranean have at all? What are the symbols we have forgotten? What are these symbols that we can no longer see? What are these symbols that have spread worldwide, and what are these symbols that we have accepted as our own even though they came from the other side of the globe? These are all questions that I will try to answer briefly in my lecture.

Plenarno predavanje / Plenary lecture

TOMÁŠ NEJESCHLEBA

*Faculty of Arts, Palacký University of Olomouc, Czech Republic /
Filozofski fakultet, Palackýjevo sveučilište u Olomoucu, Češka*

TADEÁŠ HÁJEK Z HÁJKU (1525–1600) – BOHEMIAN CONTEMPORARY OF FRANE PETRIĆ

Tadeáš Hájek z Hájku (also known as Thaddaeus Hagecius ab Hayek) was an important figure in the Kingdom of Bohemia of the second half of the sixteenth century. Hájek studied in Prague, Vienna and Bologna and served as emperors Maximilian II and Rudolf II physician. Hájek became widely known as a mathematician influenced by his teacher Girolamo Cardano and as an astronomer due to his observations of the Great Comet of 1577, in which he cooperated with Tycho Brahe. The presentation aims to introduce Hájek' works and activities focusing on the relationship between astronomy and philosophy. In addition, the project of a forthcoming collective monograph on Hájek will be presented, dealing with all branches of his activities: medicine, botany, mathematics, astronomy, alchemy, and philosophy.

TADEÁŠ HÁJEK Z HÁJKU (1525. – 1600.) – BOHEMSKI SUVREMENIK FRANE PETRIĆA

Tadeáš Hájek z Hájku (poznat i kao Thaddaeus Hagecius ab Hayek) bio je važna figura u kraljevini Bohemiji druge polovice 16. stoljeća. Hájek je studirao u Pragu, Beču i Bologni te služio kao liječnik kod careva Maksimilijana II. i Rudolfa II. Hájek je široko poznat postao kao matematičar pod utjecajem svojeg učitelja Girolama Cardana te kao astronom zahvaljujući promatranjima Velikog kometa iz 1577. u suradnji s Tychom Braheom. Cilj je ovog predavanja predstaviti Hájekove radove i djelovanje, s naglaskom na odnos astronomije i filozofije. Pored toga, predstaviti će se projekt nadolazećeg zbornika o Hájeku, koji se bavi svim granama njegova djelovanja: medicinom, botanikom, matematikom, astronomijom, alkemijom i filozofijom.

Izlaganja u sekcijama / Section papers

SEAD ALIĆ

*Sveučilišni centar Koprivnica, Sveučilište Sjever, Hrvatska /
University Centre Koprivnica, University North, Croatia*

PHILOSOPHIA PERENNIS U HRVATSKOJ

Philosophia perennis se (u svjetskim okvirima) ponudila (i nudi) kao mogući izlaz iz (po mnogima) zamora tehnološki orijentiranog zapadnog mišljenja. Pokušaj je to otvaranja filozofije prema teološkim stavovima svih religijskih pristupa, te svojevrsan zaokret prema ponovnom pokušaju »izmičenja« filozofije i teologije, vjere i razuma, Boga i Ideje univerzalnog jednoga. Ideja je izlaganja predstaviti odjeke ove filozofije u hrvatskoj filozofijskoj i kulturnoj stvarnosti. Na temelju te analize progovorit će se o kulturnom, religijskom, teološkom, znanstvenom i filozofskom kontekstu u kojemu ova filozofijska orijentacija nije mogla doći do izražaja. *Philosophia perennis* i danas se nudi kao nezaobilazni dio mozaika filozofijskih pristupa, posebno kada je riječ o vječnim problemima, kao što su odnos filozofije i teologije, čovjeka i Boga, te odnos istočnih i zapadnih civilizacija. Jesmo li nužno »misaono umorni« ako se ne otvorimo za pristupe slične ovoj orijentaciji?

PHILOSOPHIA PERENNIS IN CROATIA

Philosophia perennis has been (globally) offered (and is being offered) as a possible way out of (according to many) the fatigue of technoscientifically oriented western thought. It is an attempt to open philosophy towards the theological views of all religious approaches, and a peculiar turn towards a new attempt "to reconcile" philosophy and theology, faith and reason, God and the Idea of the universal one. The idea of the presentation is to show the echo of this philosophy in the Croatian philosophical and cultural reality. Based on this analysis, discussed will be the cultural, religious, theological, scientific and philosophical context in which this philosophical orientation could not be expressed. *Philosophia perennis* is still offered today as an unavoidable part of the mosaic of philosophical approaches, especially when it comes to eternal issues, such as the relationship of philosophy and theology, human being and

God, and the relationship of eastern and western civilisations. Are we, therefore, necessarily “mentally tired” if we do not open ourselves to approaches similar to this orientation?

BARBORA BAĐUROVÁ

*Faculty of Education, Matej Bel University, Banská Bystrica, Slovakia /
Pedagoški fakultet, Sveučilište Mateja Bela, Banská Bystrica, Slovačka*

PHILOSOPHICAL AND ETHICAL ASPECTS IN KUKUČÍN’S LITERATURE RELATED TO CROATIA

Martin Kukučín (1860–1928, real name Matej Bencúr) was a famous writer of Slovak literary realism. Besides writing, he also worked as a physician during the time he moved from Slovakia to Brač, where he married Perica Didolić. In his novel *Dom v stráni* (*House on the Hillside*), Kukučín tells a love story between Niko and Katica, young people from Dalmatia. Kukučín described some Croatian customs and various characters, virtues, and vices of people from different social classes. In the presentation, the author will try to point out the philosophical and ethical aspects of the story and sketch the relation between Slovakia and Croatia.

FILOZOFSKI I ETIČKI ASPEKTI U KUKUČINOVOJ KNJIŽEVNOSTI VEZANI ZA HRVATSKU

Martin Kukučín (1860. – 1928., izvorno Matej Bencúr) čuveni je književnik slovačkog realizma. Pored pisanja, radio je kao liječnik, u vrijeme kada se iz Slovačke preselio na Brač, gdje je oženio Pericu Didolić. U romanu *Dom v stráni* (*Kuća na padini*), Kukučín pripovijeda o ljubavi između Nika i Katice, dvoje mladih iz Dalmacije. Kukučín je opisao neke od hrvatskih običaja te različite karaktere, vrline i poroke ljudi iz različitih društvenih klasa. Autorica će u izlaganju pokušati istaknuti filozofske i etičke aspekte priče te ocrtati odnos Slovačke i Hrvatske.

KATJA BAKIJA

*Department of Communication Studies, University of Dubrovnik, Croatia /
Odjel za komunikologiju, Sveučilište u Dubrovniku, Hrvatska*

CROATIAN-ITALIAN CULTURAL CONNECTIONS THROUGH THE WORK OF MARIN DRŽIĆ

Comediographer Marin Držić is the most important Croatian playwright. To Croats, Držić is what Shakespeare is to the English, Dante to the Italians, and de Cervantes to the Spaniards. The only works printed during his life were published in Venice. They are preserved in the National Library Braidense and they are significant for Croatian culture. These are the first edition copies and the only known surviving copies in the world. Long considered lost, they were found in 2007 in the archives of Braidense library. Not much is known about Držić's life, but the Italian waystations of his literary and life fortune are important to us – he was educated in Siena, lived in Florence where his conspiratorial letters to the Tuscan Duke Cosimo Medici are kept in the state archives, the plot of his most famous and translated comedy *Dundo Maroje* (*Uncle Maroye*) took place in Rome, his works printed in Venice are preserved in Milano, he died in Venice and was buried in San Zanipolo (Basilica di Santi Giovanni e Paolo). Considering how Držić did not leave many material traces, the Italian legacy about his life, especially the part preserved in Milano, is extremely important for Croatian and Italian Renaissance literature.

HRVATSKO-TALIJANSKE KULTURNE VEZE U DJELIMA MARINA DRŽIĆA

Komediograf Marin Držić najvažniji je hrvatski dramski pisac. Hrvatima je Držić ono što je Shakespeare Englezima, Dante Talijanima, a de Cervantes Španjolcima. Jedina za njegova života tiskana djela objavljena su u Veneciji. Čuvaju se u Nacionalnoj knjižnici Braidense u Milanu i imaju veliki značaj za hrvatsku kulturu. Riječ je o prvotiscima koji su jedini poznati sačuvani primjerci na svijetu. Dugo smatrani izgubljenima, godine 2007. pronađeni su u arhivima Nacionalne biblioteke Braidense. O Držićevu životu malo znamo, ali su nam značajne talijanske postaje njegove književne i životne sudbine – školovao se u Sieni, živio u Firenci gdje se u državnim arhivima čuvaju njegova urotnička pisma koja je pisao toskanskom vojvodi Cosimu Mediciju i njegovu

sinu Francescu, radnja njegove najpoznatije i najprevođenije komedije *Dundo Maroje* događa se u Rimu, u Veneciji su tiskana njegova djela koja se čuvaju u Milanu, umro je u Veneciji te je pokopan u Bazilici Sv. Ivana i Pavla (tzv. San Zanipolo). S obzirom na to da iza Držića nije ostalo puno materijalnih tragova, talijanska ostavština o njegovu životu, osobito dio koji se čuva u Milanu, iznimno je značajna za hrvatsku i talijansku renesansnu književnost.

ANA DARIA BOKAN

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

PETRIĆEVA FILOZOFIJA PRIRODE U POVIJESNOM KONTEKSTU

Hrvatski filozof i polihistor Frane Petrić (1528. – 1597.) djelovao je u razdoblju renesanse i označio čitav jedan period hrvatske filozofije. Utjecao je na mnoge autore svoga vremena, kako hrvatske, tako i inozemne, a utječe i danas. Bavio se mnogim filozofskim pitanjima i područjima, od etike, preko filozofije prirode, filozofije umjetnosti i estetike te retorike, do epistemoloških pitanja i problema državnopolitičkih uređenja. Za ovo će izlaganje od osobite važnosti biti Petrićeva filozofija prirode u kontekstu njegova povijesno-filozofijskog vremena. Također, izložit ću koji su antički filozofi najviše utjecali na Petrića, koje su sličnosti između njegove filozofije prirode i ranijih/tadašnjih autora te kako Petrićeva filozofija i danas potiče nova filozofska istraživanja.

PETRIĆ'S PHILOSOPHY OF NATURE IN HISTORICAL CONTEXT

Croatian philosopher and polymath Frane Petrić (1528–1597) was active during the Renaissance and has marked an entire period of Croatian philosophy. He influenced many authors from his time, both Croatian and foreign, and his influence remains to this day. He dealt with many philosophical questions and areas, from ethics, over the philosophy of nature, philosophy of art, aesthetics and rhetoric, to epistemological questions and the problems of political systems. Especially important for this presentation is Patricius' philosophy of nature in the context of his historical-philosophical time. I will also exhibit

which ancient philosophers influenced Patricius the most, what are some of the similarities between Patricius' philosophy of nature and that of earlier/contemporary authors and how Patricius' philosophy still affects today's philosophical research.

ERIKA BORDON

University of Ljubljana, Slovenia /

Sveučilište u Ljubljani, Slovenija

GARDEN AS PARALLEL IN NICOLÒ VITO DI GOZZE'S WORKS

The garden of the Gozze family in Trsteno reflects various roles. It is a *topos* of exchanging ideas and living the ideal of the rural life shown in many discussions on the agriculture of the period, which was also indicated in the philosophical treatises by Nicolò Vito di Gozze (1549–1610). A mental representation of a garden can be articulated into a text or an image. Therefore, the focus is on the idea of a garden, where the garden *topos* is understood as a metaphor. Two works of Gozze's manuscript legacy, *Varie compositioni in theologia* (1611) and *Li discorsi della immortalità e felicità humana* (1604), serve to demonstrate that he denies the ideals of pleasure and comfort that were the elements of the Horatian-Epicurean *otium*. With the garden of words and the words of the garden, Gozze most notably exceeds its real limits since he speaks through an emotional, mental journey in which the garden has all elements of the *locus amoenus*. Examined is the poetic description of garden, containing literal and philosophical references that Gozze mentions and sometimes overlooks.

VRT KAO PARALELA U DJELIMA NIKOLE VITOVA GUČETIĆA

Vrt obitelji Gučetić u Trstenom odražava različite uloge te je *topos* razmjerne ideja i življenja ideala ruralnog života prikazanog u mnogim diskusijama o agrikulturi tog razdoblja, a koji je također naznačen u filozofskim raspravama Nikole Vitova Gučetića (1549. – 1610.). Umska predodžba vrta može biti artikulirana u tekst ili sliku. Usredotočenje je, stoga, na ideji vrta, gdje je vrtni

topos shvaćen kao metafora. Dva djela Gučetićeve rukopisne ostavštine, *Varie compositioni in theologia* (1611.) i *Li discorsi della immortalità e felicità humana* (1604.), poslužiti će dokazivanju da se on odriče ideala užitka i udobnosti koji su bili elementi horacijsko-epikurejske dokolice (*otium*). S vrtom riječi i riječima vrta, Gučetić najznačajnije prelazi njegova realna ograničenja jer govori kroz emocionalno, mentalno putovanje u kojem vrt ima sve elemente *locusa amoenusa*. Razmatran je pjesnički opis vrta koji sadrži književne i filozofske reference koje Gučetić spominje, a ponekad i previđa.

MARIJA BRAJČIĆ, DUBRAVKA KUŠČEVIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split, Croatia

HRVATSKA KULTURNA BAŠTINA U INTERAKCIJI I KONTEKSTU ODRŽIVOG RAZVOJA – IMPLEMENTACIJA U ODGOJ I OBRAZOVANJE

Narodi i države grade svoj identitet na kulturnoj baštini koja u javnom prostoru postaje simbol kolektivnog pamćenja društva. Kulturna baština oduvijek je shvaćena kao trag utjelovljenja nekog naroda u prostoru i vremenu, odnosno u određenom povijesnom kontekstu. Također, kulturna baština i njeni spomenici usko su povezani s identitetom te redovito sadržavaju niz simboličkih poruka koje demonstriraju povijest i sudbinu naroda. Baština je jedan od važnih čimbenika u procesu globalizacije, točnije, u očuvanju identiteta pojedinog naroda u tom procesu. Globalizacijski se proces odvija brzo i stoga se treba brzo i permanentno obrazovati o kulturnoj baštini. Kvalitetno obrazovanje jedan je od važnih ciljeva održivog razvoja, a kvalitetno obrazovanje ujedno podrazumijeva očuvanje i predstavljanje baštinskih sadržaja. Izlaganje analizira vezu kulturne baštine, odgoja i obrazovanja i održivog razvoja.

CROATIAN CULTURAL HERITAGE IN THE INTERACTION AND CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT – IMPLEMENTATION IN CHILD NURTURING AND EDUCATION

Nations and states build their identity on cultural heritage, which in public spaces becomes a symbol of society's collective memory. Cultural heritage has

always been understood as a trace of the embodiment of a nation in space and time, i.e. in a specific historical context. Also, cultural heritage and its monuments are closely linked to identity and regularly contain a series of symbolic messages that demonstrate the history and destiny of peoples. Heritage is one of the important factors in globalisation, more precisely, the preservation of the identity of an individual nation in the process. The globalisation process is taking place quickly. Therefore, we need to permanently and rapidly educate ourselves about our cultural heritage. Quality education is one of the important goals of sustainable development, and quality education also means the preservation and presentation of heritage content. This presentation analyses the connection among cultural heritage, upbringing, education and sustainable development.

ELMANA CERIĆ

*Druga gimnazija Sarajevo, Bosna i Hercegovina /
Second Gymnasium Sarajevo, Bosnia and Herzegovina*

FILOZOFIJA SUGLASJA U *ETHOSU I LOGOSU* VLADIMIRA PREMECA

Cilj je ovog izlaganja dati osvrt na stvaralački opus i društveni angažman Vladimira Premeca te njegovu ulogu i značaj u povijesti hrvatske i bosansko-hercegovačke filozofske baštine. Osobit naglasak bit će stavljen na njegov značaj u aktualiziranju misli Frane Petrića. Upravo njegov interes za Petrićevo djelo, koje je do tada na ovim prostorima bilo prilično podcijenjeno, svjedoči o tome da je Premec bio, prije svega, povjesničar filozofije. Osim što je bio sudionik prve međunarodne konferencije o Frani Petriću, održane 1979. godine, a koju Veljak ocjenjuje kao »jedan od odlučujućih momenata pretpovijesti današnjih *Dana Frane Petrića*« i kao prekretnicu u istraživanju njegova opusa, Premec je napisao i prvu domaću monografiju o Frani Petriću. Iste je godine u Sarajevu obranio doktorsku disertaciju o Petriću, prvu takvu u regiji. U radu će se razmatrati i ostala djela Vladimira Premeca te njegova svojevrsna *filozofija suglasja*, koja se ogledala u njegovu razumijevanju dijaloga, Drugoga i Društva, građanskog i pravednijeg društva, za što se, prema njegovim riječima, treba založiti, te izboriti za ono »što pripada budućnosti i perspektivi«, a u što je istinski vjerovao kao moguće i ostvarivo.

PHILOSOPHY OF SYMPHONY IN THE *ETHOS AND LOGOS OF VLADIMIR PREMEC*

This paper aims to overview of Vladimir Premec's work, his social engagement, and his role and significance in Croatian and Bosnian-Herzegovian philosophical heritage. Particular emphasis will be placed on his importance in the rehabilitation of Petrić's thoughts and works. Precisely his interest in the work of Patricius, which until then was quite underestimated, testifies that Premec was foremostly a historian of philosophy. In addition to being a participant in the first international conference on Frane Petrić held in 1979, that Veljak recognizes as "one of the decisive moments of the prehistory of current *Days of Frane Petrić*" and a turning point in researching his opus, Premec also was the author of the first monography on Patricius' work. During the same year in Sarajevo, he defended the first doctoral thesis on Frane Petrić in the region. In the presentation, also discussed will be other Premec's works and his so-called *philosophy of symphony*, reflected in his understanding of dialogue, the Other and the Otherness, civil and more just society, for which, according to him, one should advocate, and fight for "what belongs to the future and perspective", genuinely believing that is possible and achievable.

BRUNO ĆURKO¹, ANTONIO KOVAČEVIĆ²

¹ *Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska /*

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split, Croatia

² *Udruga »Mala filozofija«, Zadar, Hrvatska /*

Association "Petit Philosophy", Zadar, Croatia

FILOZOFIJA ODGOJA PAVLA VUK-PAVLOVIĆA I SUVREMENI PROJEKTI USMJERENI NA POBOLJŠAVANJE RADA UČITELJA – PRIMJER PROJEKTA *ERASMUS+ KA3 LOOP*

Glavni je cilj projekta *LOOP* (*Osnaživanje osobnog, profesionalnog i društvenog kontinuiranog razvoja učitelja kroz inovativne programe uvođenja kolega u učiteljsku profesiju*) poboljšati politike koje utječu na sve faze nastavničke karijere. Među ostalim, projekt bi trebao utvrditi koliko su mentorski programi važni za profesionalno usavršavanje učitelja i kako možemo

te mentorske programe poboljšati da bi bili što efikasniji. Dakako, da bismo odgovorili na ta i slična pitanja, moramo krenuti od teorijskih postavki koje je kasnije potrebno pokušati implementirati u praksi. U ovom izlaganju, usmjerit ćemo se na neke od najvažnijih postavki filozofije odgoja Pavla Vuk-Pavlovića i vidjeti koliko nam one mogu pomoći u recentnom projektu poput *LOOP*-a. Dovoljno se sjetiti Vuk-Pavlovićevih teorija o »pedagogijskom erosu«, pedagoškoj ljubavi koju učitelj mora imati i prema podučavanju i prema svom učeniku. Ta bi pedagojska ljubav trebala za cilj imati da učenik uz pomoć učitelja ovoga nadmaši. Dakako, to otvara pitanje o tome je li moguće usmjeriti učitelje da im učiteljstvo ne bude samo zanimanje nego i poziv (što u praksi često i jest slučaj) te kako u mentore ne ugraditi samo profesionalizam nego i pedagojsku ljubav.

PAVAO VUK-PAVLOVIĆ'S PHILOSOPHY OF EDUCATION AND CONTEMPORARY PROJECTS AIMED AT IMPROVING THE WORK OF TEACHERS – AN EXAMPLE OF THE *ERASMUS+ KA3 LOOP* PROJECT

The main goal of the *LOOP* project (*Empowering Teachers Personal, Professional and Social Continuous Development through Innovative Peer-Induction Programmes*) is to improve policies that affect all stages of a teacher's career. Among other things, the project should determine how important mentoring programmes are for the professional development of teachers and how we can improve these mentoring programmes to make them as effective as possible. Of course, to answer these and similar questions, we must start from theoretical assumptions, which later need to be practically implemented. In this presentation, we will focus on some of the most important notions of Pavao Vuk-Pavlović's philosophy of education and see how much they can help us in recent projects such as *LOOP*. It is enough to remember Vuk-Pavlović's theories about "pedagogical eros" – the pedagogical love that teacher must have for both teaching and his student. This pedagogical love should aim to make the student surpass the teacher himself with the help of his teacher. Of course, this raises the question about the possibility to direct teachers so that teaching is not only their profession but also their calling (which in practice is a common case), and how to incorporate into mentors not only professionalism but also pedagogical love.

JAN DEFRANČESKI

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

PROBLEM ESTETIČKOG NAZORA FRANJE MARKOVIĆA

Franjo Marković, hrvatski filozof, književnik, književno-kazališni kritičar i prvi profesor filozofije obnovljenog Mudroslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, svojom je zanimljivom i neuobičajenom ličnošću bio predmet raznih povijesnofilozofskih i književnopovijesnih istraživanja. Polazeći od istraživanja s filozofskim značajem, u izlaganju se nastoji pokazati kako Markovićev estetički nazor predstavlja problem koji od samih početaka istraživanja njegova lika i djela nije u potpunosti razriješen. Problematičnost Markovićeva estetičkog nazora očituje se u pogrešnom shvaćanju njegova formalizma, svođenju njegove estetike isključivo na njegovo glavno djelo *Razvoj i sustav obćenite estetike* te na strogom odvajanju njegove književno-stvaralačke od znanstveno-filozofske faze. Cilj je izlaganja suočavanje s navedenim problemom te predlaganje pristupa u kojem se Markovićeva estetička refleksija promatra sveobuhvatno kroz njezin razvoj.

THE PROBLEM OF FRANJO MARKOVIĆ'S AESTHETIC VIEW

Franjo Marković, Croatian philosopher, writer, literary and theatre critic, and the first professor of philosophy at the renewed Faculty of Philosophy of the University of Zagreb, with his interesting and unusual personality was the subject of various historical-philosophical and literary-historical studies. Starting from the philosophically significant studies, in the presentation an attempt is made to show that Marković's aesthetic outlook presents a problem that has not been completely solved since the beginning of the research of his character and work. The problematic nature of Marković's aesthetic outlook is manifested in the wrong understanding of his formalism, that is, in the reduction of his aesthetics to his main work, *The Development and the System of General Aesthetics*, and the strict separation of his literary-creative from his scientific-philosophical phase. This presentation aims to confront the abovementioned problem and propose an approach in which Marković's aesthetic reflection is comprehensively observed through its development.

DEJAN DONEV

Filozofski fakultet, Sveučilište sv. Ćirila i Metoda u Skopju, Sjeverna Makedonija / Faculty of Philosophy, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, North Macedonia

IMPERATIV: OČOVJEČAVANJE ČOVJEKA! – EKSKURS ETIČKIH STAVOVA PAVLA VUK-PAVLOVIĆA

Autorova je ideja ponuditi analizu etičkih stavova Pavla Vuk-Pavlovića, smatrajući da je temeljna značajka i stalna inspiracija čitavog filozofskog opusa, iako često zanemarivana, njegova humanistička i etička osnova – ljubav prema čovjeku i poštivanje humanističkih vrijednosti. Unatoč naglasku na ljubavi prema vrlini, poštivanju humanističkih vrijednosti i isticanju važnosti moralnih normi, Pavao Vuk-Pavlović nije napisao djelo kojim bi sustavno predstavio svoje etičke stavove kao dio svojega filozofskog sustava. No, njegovi su etički stavovi ipak sadržani u etičkom imperativu očovječavanja čovjeka. Na tragovima svoje filozofije posljednjih je godina stvaralaštva bio zaokupljen zamišljanjem jednog etičkog djela kao bitnog smjera u duboka područja života, ali ne s namjerom oblikovanja posebne filozofske discipline. Smatrao je da filozofija ne daje samo znanje nego je ona i prijedlog i poticaj, zahtjev za oblikovanjem života prema određenim vrijednostima, bitna etika prema sebi i drugim ljudima i stalna pedagogija prema mladima, tj. budućim generacijama.

IMPERATIVE: HUMANISATION OF MAN! – EXCURSE OF ETHICAL ATTITUDES OF PAVAO VUK-PAVLOVIĆ

The author's idea is to offer an analysis of Vuk-Pavlović's ethical attitudes, believing that the fundamental feature and constant inspiration of the entire philosophical opus, although often neglected, is its humanistic and ethical basis – love for man and respect for humanistic values. Despite the emphasis on love of virtue, respect for humanistic values and the importance of moral norms, Pavao Vuk-Pavlović did not write a work through which he would systematically present his ethical views as part of his philosophical system. However, his ethical views are still contained in the ethical imperative to humanise man. Following the trails of his philosophy, during the last years of his work, he was preoccupied with imagining an ethical work as the essential direction into the deep realms of life, but not with the intent to form

a particular philosophical discipline. He believed that philosophy not only provides knowledge but that it is also a proposal and an encouragement, a demand for shaping life according to certain values, essential ethics towards oneself and other people, and a constant pedagogy towards younger, that is, future generations.

IVO DŽINIĆ

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Fakultät für Kroatische Studien, Universität Zagreb, Kroatien*

JERONIM IZ STRIDONA I ERAZMO ROTERDAMSKI KAO PARADIGMA ANTIČKOGA PREPORODA

Nizozemski humanist Erazmo Roterdamski uvelike je cijenio Jeronima iz Stridona, ranokršćanskog crkvenoga učitelja, te se između ove dvojice velikana razvila značajna misaona i literarna povezanost. Ta je veza uvelike pridonijela Erazmovoju ranoj formaciji kao humanista i crkvenoga reformatora, te je Jeronim vrlo brzo zauzeo posebno mjesto u njegovim tekstovima i znanstvenim planovima reforme teologije. Jeronim je Erazmu bio istovremeno i glavnom inspiracijom i vodičem u radu na dotjerivanju latinskoga i grčkoga teksta Novoga zavjeta. Središte cjelokupnog Erazmova reformskog humanizma bilo je oživljavanje teološkog studija i uspostava istinske teologije po uzoru na ranu Crkvu. Stoga i veza između ovih dvojice velikana predstavlja klasičan primjer preporoda antike i povratka izvorima koji se u osnovi vežu za razdoblje renesanse. U predavanju se želi predstaviti sve bitne elemente tê uske povezanosti između Erazma i Jeronima te istaknuti i njezinu poučnu dimenziju.

HIERONYMUS VON STRIDON UND ERASMUS VON ROTTERDAM ALS EIN PARADIGMA DES ANTIKEN WIEDERBELEBUNG

Der niederländische Humanist Erasmus von Rotterdam schätzte Hieronymus von Stridon, den frühchristlichen Kirchenlehrer, sehr und zwischen den beiden Größen entwickelte sich eine bedeutende gedankliche und literarische Verbindung. Diese Verbindung trug wesentlich zu Erasmus' früher Ausbildung als humanistischer und kirchlicher Reformator bei, und Hieronymus nahm in

seinen Texten und wissenschaftlichen Plänen zur Reform der Theologie sehr schnell einen besonderen Platz ein. Hieronymus war gleichzeitig Erasmus' Hauptinspiration und Leitfaden in seiner Arbeit zur Verfeinerung der lateinischen und griechischen Texte des Neuen Testaments. Das Zentrum des gesamten reformistischen Humanismus von Erasmus war die Wiederbelebung des theologischen Studiums und die Etablierung einer wahren Theologie nach dem Vorbild der frühen Kirche. Daher ist die Verbindung zwischen diesen beiden Größen ein klassisches Beispiel für die Wiederbelebung der Antike und die Rückkehr zu den Quellen, was grundsätzlich mit der Zeit der Renaissance verbunden ist. Im Vortrag werden alle wesentlichen Elemente dieser engen Verbindung zwischen Erasmus und Hieronymus vorgestellt, so wie auch wird ihre lehrhafte Dimension hervorgehoben.

JAKOV ERDELJAC

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

PLURIPERSPEKTIVIZAM – OKOSNICA SUVREMENE HRVATSKE FILOZOFIJE

Ključne riječi suvremenih filozofskih rasprava u Republici Hrvatskoj upućuju nas na epochalno kretanje koju misao poprima u regiji. Jedna je od tih riječi *pluriperspektivizam*. U ovome izlaganju razradit ću tezu prema kojoj je pluriperspektivizam ključ filozofske interpretacije polja problema na kojem se primjenjuje. Za razradu teme koristit ću argumente iz bioetičkih rasprava, no također ću razmotriti i šire filozofske implikacije pojma pluriperspektivizma u svrhu razmatranja narativa koji on donosi u suvremene rasprave u regiji.

PLURI-PERSPECTIVITY – FRAMEWORK OF CONTEMPORARY CROATIAN PHILOSOPHY

Key words of contemporary philosophical discussions in the Republic of Croatia refer us to an epochal current which the thoughts are taking in the region. One of these words is *pluri-perspectivism*. In this presentation, I will develop a thesis according to which pluri-perspectivism is the key of philosophical interpretation of the field of problems in which it is applied. For

the development of topic, I will use arguments from bioethical discussions, but I will also consider broader philosophical implications of the notion of pluri-perspectivism for the purpose of considering the narrative it brings into the contemporary discussions in the region.

JOSIP GUĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split, Croatia

VRT KAO INDIKATOR I ČIMBENIK BIOETIČKOG SENZIBILITETA KOD VISKOVIĆA

Pluriperspektivan pristup koji Nikola Visković (1938.) provodi kroz svoje koncepte kulturne zoologije i kulturne botanike među ostalim podrazumijeva prožimanje enciklopedijskog sagledavanja uloge životinje odnosno biljke u ljudskoj kulturi s etičkom refleksijom odnosa čovjeka spram ne-ljudskih živih bića. Prožimanje se posebice može sagledati unutar koncepta bioetičkog senzibiliteta, pri čemu ovdje odabirem temu vrta kao onu gdje se to na zanimljiv način dade prikazati. Pri tome u obzir uzimam ono što obično nazivamo vrtovima, ali i parkove, kao svojevrsne javne vrtove, te zoološke vrtove. Ovim izlaganjem pokušavam pokazati, koristeći se Viskovićevim refleksijama, da se načini uređenja svih ovih vrtova javljaju kao indikatori prevladavajuće razine bioetičkog senzibiliteta te mogu služiti njegovu poticanju.

GARDEN AS AN INDICATOR AND FACTOR OF BIOETHICAL SENSIBILITY IN VISKOVIĆ

A pluri-perspective approach that Nikola Visković (1938) employs in his concepts of cultural zoology and cultural botany presupposes, among other things, a permeation of encyclopaedic reflection of the role of animal or plant in human culture and ethical reflection of the relationship between human and non-human living beings. This permeation can especially be examined within the concept of bioethical sensibility, whereby here I chose the topic of the garden as one where this can be interestingly shown. Thereby I consider that which is commonly called gardens and parks, as peculiar public gardens, and zoos (zoological gardens). With this presentation, by using Visković's reflec-

tions, I try to show how gardens are arranged can be seen as indicators of the predominant level of bioethical sensibility and can be used for its encouragement.

LUKA JANEŠ, IVAN ŠESTAK

*Fakultet filozofije i religijskih znanosti, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Philosophy and Religious Studies, University of Zagreb, Croatia*

FILOZOFSKA ANTROPOLOGIJA JOSIPA WEISSGERBERA

Historiografija hrvatske filozofske baštine često biva rascjepkana, obilježena fragmentarnim kauzalnim vakuumima, uslijed kojih mnogobrojni značajni autori, najzad tomovi njihovih propulzivnih spisa, bivaju gotovo netaknutima. Mnogi među njima, nepravedno i nesretno zanemareni, bivaju samo ovlaš naznačenima u formi enciklopedijskih crtica, ostajući nedostupnima širokom radijusu filozofskih istraživača koji nose strast spram evaluacije i promicanja hrvatske filozofije. Josip Weissgerber (1922. – 1985.), hrvatski isusovac, filozof, teolog i misionar aktivan tijekom druge polovice dvadesetog stoljeća, živopisni je predstavnik naznačene skupine. Unatoč tome što se radi o plodnom autoru impresivnog literarnog stila, erudit »oceanske« širine i dubine misaonog dosega, njegov značaj dosad je evaluiran u svega nekoliko znanstvenih članaka. U ovom izlaganju doskočit ćemo dotičnom istraživačkom deficitu, fokusirajući se na njegovu filozofsku antropologiju, upisanu u 323 stranice opširnih nastavnih skripta iz 1975. godine, koje bi tijekom godine 2022. trebale ugledati dvotomno »publikacijsko svjetlo dana«. Prema riječima nekrologā, ove je skripte Weissgerber za života kanio tiskati kao knjigu, a u posmrtnom je slovu tijekom njegova sprovoda isusovac Milenko Belić za njih znakovito naznačio da bi ona »značila natprosječno vrijedan doprinos hrvatskom kulturnom životu svojom kvalitetom i ispunjenjem praznine, jer takve knjige sada nemamo«.

PHILOSOPHICAL ANTHROPOLOGY OF JOSIP WEISSGERBER

The historiography of Croatian philosophical heritage is often being splintered, marked by the fragmentary causal vacuums in which many significant

authors, finally, tomes of their propulsive writings, are being left untouched. Many of them, unjustly and unfortunately neglected, are only vaguely indicated in the form of encyclopaedic entries, remaining inaccessible to a wide radius of philosophical researchers who carry a passion for evaluating and promoting Croatian philosophy. Josip Weissgerber (1922–1985), a Croatian Jesuit, philosopher, theologian and missionary, active during the second half of the twentieth century, is a vivid representative of the group in question. Despite being a prolific author of an impressive literary style, an erudite of “ocean-like” width and depth of philosophical thoughts, his importance has so far been evaluated only in a few scientific articles. In this presentation, we will counter a research deficit in question, focusing on his philosophical anthropology, written in 323 pages of elaborate teaching scripts that should see the two-volume “publication daylight” during the year 2022. According to necrologies, Weissgerber intended to publish this script as a book during his lifetime, for which Milenko Belić said in his eulogy during Weissgerber’s funeral that it would “mean an extremely valuable contribution to the Croatian cultural life with its quality and void-filling because at this point we lack this kind of book”.

HRVOJE JURIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

ĆIRIBIRIBELA: METAFIZIKA, KULTURA I POLITIKA IDENTITETA

Fluidnost identiteta, individualnog i kolektivnog, nemogućnost lociranja identiteta u jednoj točki, pa i nemogućnost svođenja identiteta na nekoliko čvrstih točaka, činjenica je koju dokazuje svako pomnije psihologijsko, sociologijsko, politologijsko, etnologijsko, kulturologijsko ili filozofijsko istraživanje, ali to ipak nikada nije prepreka za hipostaziranje i apsolutiziranje fiksnih identiteta u svrhu stjecanja i izvršavanja određene socijalne, ekonomske, političke ili kulturne moći. Pod tim vidom, u ovom izlaganju posvećujem se problematici kulturnog identiteta, fokusirajući se na diskusije o trodimenzionalnom (mediteransko-srednjoeuropsko-balkanskom) hrvatskom kulturnom identitetu te njegovim političkim formulacijama. Pritom se oslanjam na kritiku metafizike i politikā identiteta u »praktičkoj ontologiji« Lina Veljaka, a primje-

re za iznesene teze pronalazim u eklektičkom opusu Gorana Bregovića, izdvajajući njegovu pjesmu »Ćiribiribela«, koja mi, s obzirom na njezine izvore i različite verzije, služi kao poticaj za kritičko razmatranje fiksности i fluidnosti identiteta, kulturnog identiteta i kulture uopće.

ĆIRIBIRIBELA: METAPHYSICS, CULTURE AND POLITICS OF IDENTITY

The fluidity of identity, both individual and collective, the impossibility of locating identity in one point, and the impossibility of reducing identity to several solid points is a fact proved by any closer psychological, sociological, political, ethnological, cultural or philosophical research. Still, it is never an obstacle to hypostasizing and absolutizing fixed identities to acquire and exercise a particular social, economic, political or cultural power. In this sense, in this presentation, I am dealing with the issue of cultural identity, focusing on discussions about the three-dimensional (Mediterranean, Central European, and Balkan) Croatian cultural identity and its political formulations. In doing so, I rely on the critique of metaphysics and politics of identity in the “practical ontology” of Croatian philosopher Lino Veljak, while the examples of the presented theses I find in the eclectic opus of Goran Bregović, highlighting his song “Ćiribiribela”, which, given its sources and different versions, serves as an impetus for a critical consideration of the fixity and fluidity of identity, cultural identity, and culture in general.

IVICA KELAM, KRISTINA DILICA

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska /

Faculty of Education, J. J. Strossmayer University of Osijek, Croatia

BIOETIČKA EDUKACIJA NA SVEUČILIŠTU JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU – STANJE I PERSPEKTIVE

Bioetika, kao relativno nova znanstvena disciplina, dugi se niz godina etablira na sveučilištima diljem svijeta. Hrvatska je, zahvaljujući konceptu integrativne bioetike, već odavno ucrtana u bioetičku kartu svijeta. Osnivanjem Znanstvenog centra izvrsnosti za integrativnu bioetiku integrativna je

bioetika kao inovativni koncept dobila svoje neupitno priznanje. Zahvaljujući radu mnogih bioetičkih entuzijasta u Hrvatskoj, na čelu s profesorom Antom Čovićem, integrativna bioetika prisutna je na većini hrvatskih sveučilišta. U izlaganju ćemo prikazati trenutno stanje bioetičke edukacije na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera kroz analizu bioetičkih kolegija koji se izvode na sastavnicama Sveučilišta te ukazati na mogućnosti daljnjeg razvoja bioetike kao inovativne znanstvene discipline.

BIOETHICAL EDUCATION AT THE JOSIP JURAJ STROSSMAYER UNIVERSITY OF OSIJEK – STATUS AND PERSPECTIVES

Bioethics, as a relatively new scientific discipline, is being established at universities around the world for many years. Thanks to the concept of integrative bioethics, Croatia has long been included in the bioethical world-map. With the establishment of the Centre of Excellence for Integrative Bioethics, we can say that integrative bioethics has received unquestionable recognition as an innovative concept. Thanks to the work of many bioethical enthusiasts in Croatia, led by professor Ante Čović, integrative bioethics is present at most Croatian universities. In this presentation, we will evince the current state of bioethical education at the Josip Juraj Strossmayer University of Osijek through the analysis of bioethical courses taught at University faculties and point out the possibilities of further development of bioethics as an innovative scientific discipline.

NIKOLINA KOPRIVNJAK

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

O IZVORNOJ UMJETNOSTI – ZNAČAJ HRVATSKE *NAIVE*

Pojam izvorne umjetnosti relativno je mlada sintagma u znanstvenom diskursu. Hrvatsku akademsku zajednicu s njime upoznaje povjesničar umjetnosti i likovni kritičar Vladimir Maleković u djelu *Hrvatska izvorna umjetnost*, koje će poslužiti kao temelj ovog izlaganja. Maleković pojam izvorne umjetnosti tumači kao sintezu subjektivnog poimanja forme i emotivne sublimacije

sadržaja, što pronalazi u opusima velikog broja hrvatskih naivaca, slikara i kipara. Izlaganje će prikazati položaj hrvatske naive kao izvorne nacionalne umjetnosti. Naiva to postiže nadilazeći granice akademski prihvaćenih pravaca i retardacije stila u tom vremenu. Pridodajući ovoj temi kontekst današnjice, ističe se estetska vrijednost i važnost naive za izgradnju hrvatskog svjetski prepoznatljivog kulturnog identiteta.

ON AUTHENTIC ART – SIGNIFICANCE OF CROATIAN *NAÏVE ART*

The concept of authentic art is relatively new in the scientific discourse. It was introduced to the Croatian academic community by art historian and art critic Vladimir Maleković in work *Hrvatska izvorna umjetnost (Croatian Naïve Art)*, which will serve as the basis for this presentation. Maleković interprets the concept of authentic art as a synthesis of subjective perception of form and emotional sublimation of content, which he finds in the opuses of many Croatian naïve artists, painters and sculptors. The presentation will exhibit the position of the Croatian naïve as an authentic national art. Naïve art achieves this by going beyond the boundaries of the academically accepted styles and retardation of style at that time. Adding the contemporary context to this topic highlights the aesthetic value and importance of the naïve for establishing Croatian worldwide recognisable cultural identity.

STJEPAN KROVINOVIĆ

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

MOGUĆNOST POSTIZANJA KONSENZUSA U SUVREMENOM AKADEMskom DISKURSU

U izlaganju će se koristiti Habermasov prikaz pravila (implicitno usvojenih pretpostavki) diskursa koje dijeli na tri razine: 1) logička razina produkcije (uvjerljivih argumenata) – logička i semantička pravila u svrhu branjenja i osporavanja »valjanosti tvrdnji«; 2) dijalektička razina procedure (testiranja valjanosti tvrdnji i postizanja razumijevanja); 3) retorička razina procesa (komunikacije u idealnim uvjetima) – neutraliziraju represiju i nejednakost

te isključuju vanjske ili unutarnje prisile u korist prevage snage argumenta. Akademija se može smatrati mjestom na kojem se potiče slobodna argumentacija i gdje bi se prvo trebao potražiti diskurs najbliži Habermasovu idealu. Stoga je cilj izlaganja navesti potencijalne prepreke u postizanju konsenzusa u suvremenom akademskom diskursu. Dodatno, pojedine će se prepreke dočarati oglednim primjerima akademskog diskursa uzetih iz konteksta hrvatske akademske zajednice. Autor dijeli prepreke na socijalno-psihološke (npr. heuristika i pogreške u zaključivanju, snaga autoriteta) te epistemičke i semantičke (npr. problem temeljnog vjerovanja, razilaženja u značenjima predmeta diskursa).

THE POSSIBILITY OF REACHING A CONSENSUS IN CONTEMPORARY ACADEMIC DISCOURSE

In the presentation, used will be Habermas' account of the rules (implicitly adopted assumptions) of discourse divided into three levels: 1) logical level of production (of convincing arguments) – logical and semantic rules to defend and dispute the “validity claims”; 2) dialectical level of procedures (testing of validity claims and reaching an understanding); 3) rhetorical level of the processes (communication in ideal conditions) – to neutralise repression and inequality and exclude external or internal coercion favouring the force of the strength of argument. The academy can be considered a place where free argumentation is encouraged and where a discourse closest to Habermas' ideal should be sought first. Therefore, the presentation aims to list potential obstacles to reaching consensus in contemporary academic discourse. In addition, some obstacles will be illustrated by examples of academic discussion taken from the context of the Croatian academic community. The author divides the obstacles into socio-psychological (e.g., heuristics and judgment fallacies, the power of authority), and epistemic and semantic (e.g., the problem of fundamental beliefs, divergence in the meanings of the subject matter of discourse).

DAMIR KUKIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zenici, Bosna i Hercegovina /
Faculty of Philosophy, University of Zenica, Bosnia and Herzegovina*

GLOBALIZACIJSKI PROCESI – IZAZOVI ZA NACIONALNE KULTURE

Globalizacija je fenomen koji se može promatrati kao dinamičan proces s proturječnim i višedimenzionalnim karakterom. Globalizacijski procesi imaju svoje reperkusije u svim oblastima, a posebno su intenzivni na polju politike, ekonomije i kulture. Različite definicije globalizacije potenciraju ta polja, kao i pristupe koji globalizaciju često promatraju iz perspektive hiperglobalista ili kroz dimenziju njenih heterogenih efekata. Globalizacijski se procesi tumače i kao novi model koncentracije političke i ekonomske moći prvenstveno kroz koncept vesternizacije. Takav model ima svoje posljedice i u oblasti kulture, te predstavlja veliki izazov za kreiranje homogenih kulturnih obrazaca. Istovremeno, takav model predstavlja izazov za nacionalne kulture i njihove identitete. Ovakva pitanja postaju sve intenzivnija i izraženija – od medijske kulture pa do razvoja kulturnih industrija.

PROCESSES OF GLOBALISATION – CHALLENGES FOR NATIONAL CULTURES

Globalisation is a phenomenon viewable as a dynamic process with a contradictory and multidimensional character. Globalisation processes have their repercussions in all areas and are particularly intense in politics, economics and culture. Different definitions of globalisation emphasise these fields and the approaches that often view globalisation from the perspective of hyper-globalists or through the dimension of its heterogeneous effects. Globalisation processes are also interpreted as a new model of concentration of political and economic power, primarily through the concept of westernization. Such a model has its consequences in culture and represents a significant challenge for creating homogeneous cultural patterns. At the same time, such a model poses a challenge to national cultures and their identities. Such issues are becoming more intense and pronounced – from media culture to the development of cultural industries.

MISLAV KUKOČ

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

FILOZOFIJA SVIJETA I GLOBALIZACIJA

Tematsko istraživanje problematike svijeta u suvremenoj hrvatskoj filozofiji datira od početka 1980-tih godina, nastavljajući se na fenomenologijske rasprave i na Kantovo razlučivanje pojma svijeta i pojma prirode. Ishodište mu je u Husserlovu postavljanju strukture svijeta, a u radovima su posebice tematizirani Heideggerovi, Löwithovi i Finkovi ogledi, Kant i njemački idealizam, Marx, Schopenhauer, Nietzsche i Popper. U okviru hrvatske neomarksističke *praxis* filozofije prvi je iskorak prema filozofiji svijeta napravio Milan Kangrga knjigom *Praksa-vrijeme-svijet*, na koji se nastavio Ante Čović knjigom *Marksizam kao filozofija svijeta*. Na istome pravcu htijenja afirmacije nove generacije hrvatskih filozofa, uspostavljen je, u suradnji s njemačkim kolegama, bijenální međunarodni simpozij *Augsburško-zagrebački filozofski susreti: Svijet u filozofiji – filozofija u svijetu*, koji je rezultirao vrijednim priložima o filozofiji svijeta hrvatskih i njemačkih autora, objavljenim u *Filozofskim istraživanjima* 1987. – 1993. Dakle, pitanje o svijetu kao cjelini – rekli bismo suvremenim jezikom: globalizacijsko pitanje *par excellence* – počinje se promišljati u suvremenoj hrvatskoj filozofiji još u vrijeme dok je globalizacija bila globalno sasvim nepoznat pojam. S recentnom afirmacijom pojma i problema globalizacije to se istraživanje nastavlja kao *filozofija globalizacije* u sveučilišnoj diplomskoj i poslijediplomskoj nastavi, kao i na međunarodnom skupu *Filozofija i globalizacija*, održanom u okviru 17. *Dana Frane Petrića*, što je rezultiralo istoimenim trojezičnim zbornikom u nakladi Hrvatskog filozofskog društva u uredništvu autora ovoga izlaganja.

PHILOSOPHY OF THE WORLD AND GLOBALISATION

The thematic research of world issues in contemporary Croatian philosophy dates back to the early 1980s, continuing to phenomenological discussions and Kant's distinction between the concept of the world and the concept of nature. Its origins are in Husserl's setting of the structure of the world, and in different papers of the Croatian philosophers focus on Heidegger's, Löwith's and Fink's essays, Kant and German idealism, Marx, Schopenhauer, Nietzsche and

Popper. Within Croatian neo-Marxist *praxis* philosophy, the first step towards a philosophy of the world was made by Milan Kangrga with the book *Praxis-Time-World*, followed by Ante Čović's book *Marxism as a Philosophy of the World*. In the same direction of affirmation of the new generation of Croatian philosophers, the biennial international symposium *Augsburger-Zagreber philosophische Gespräche: Die Welt in der Philosophie – Die Philosophie in der Welt* was established, in cooperation with German colleagues, which resulted in valuable papers on the philosophy of the world by Croatian and German authors, published in the journal *Filozofska istraživanja*, 1987–1993. However, the issue of the world as a whole – today, the globalisation issue *par excellence* – began to be explored in contemporary Croatian philosophy when globalisation was globally a completely unknown concept. With the recent affirmation of the concept and problem of globalisation, this research continues as the *Philosophy of Globalization*, in university graduate and postgraduate study, as well as at the international conference *Philosophy and Globalization*, at the 17th *Days of Frane Petrić*. Its proceedings were printed in the trilingual book *Philosophy of Globalization*, published by the Croatian Philosophical Society and edited by the author of this presentation.

MARIA LEVAČIĆ

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

FENOMEN EUROPSKOG IDENTITETA: VIZIJE I IZAZOVI U KONCEPTU UJEDINJENE EUROPE

Već od 1973. godine, kad su države članice Europske zajednice pristale odrediti europski identitet u »temeljnoj deklaraciji« koja je donesena na samitu u Kopenhagenu, izgradnja europskog identiteta službeno se smatra presudnim strateškim pitanjem u procesu povećanja javne svijesti o Europskoj zajednici i zaštite njezinih izgleda u budućnosti. Sukladno tome, postavlja se pitanje »temelja« europskog identiteta. S jedne strane, ideja Europe utemeljena je na jedinstvu u različitosti, na napuštanju staroga, na radikalnom odmaku od prethodnih praksi i doktrina, među ostalima i od ideje supremacije nekih naroda nad drugima te – naročito – na odustajanju od ideje imperijalizma. S druge, međutim, Europa postaje benevolentni imperij, alternativa nacionalnoj drža-

vi, koji već sad ima svoju jezgru i svoju periferiju, pri čemu jezgra pokazuje ambicije i razvija prakse kojima kontrolira periferiju, ograničavajući narodnu suverenost. Novi identiteti europskih država rađaju se ne iz »horizontalnog odnosa« s identitetima drugih nacija, nego iz »vertikalnog sukobljavanja« s identitetom »višeg reda« (tj. sveeuropskog). Međutim, osim očitog problema identifikacije sadržaja europskog identiteta postoji i problem prepoznavanja novih (mijenjajućih) identiteta naroda koji čine Europsku uniju ili joj žele pristupiti. Zbog toga se pitanje definiranja Europe, kao cjeline u odnosu na njezine susjede i na druge zainteresirane aktere (Rusiju, Sjedinjene Američke Države i Tursku), nameće kao ključna identitetska i politička peripetija današnjice. U izlaganju se podrobnije analiziraju pitanja te različiti i složeni odgovori na pitanja kao što su: tko je, što je, kada i gdje je – *Europa*, gdje je njezina granica i tko su Drugi u odnosu na nju?

THE PHENOMENON OF EUROPEAN IDENTITY: VISIONS AND CHALLENGES IN THE CONCEPT OF A UNITED EUROPE

Ever since 1973, when the Member States of the European Community agreed to define European identity in the “fundamental declaration” adopted at the Copenhagen summit, the construction of European identity has been officially considered a crucial strategic issue in the process of raising public awareness and protecting its prospects in the future. Accordingly, the question of the “foundation” of European identity arises. On the one hand, the idea of Europe is based on unity in diversity, on abandoning the old, on a radical departure from previous practices and doctrines, including the idea of the supremacy of some people over another and – in particular – the abandonment of the idea of imperialism. On the other hand, Europe is becoming a benevolent empire, an alternative to the nation-state, which already has its core and periphery, with the core showing ambition and developing practices to control the periphery, limiting popular sovereignty. New identities of European states are born not from a “horizontal relationship” with the identities of other nations but a “vertical conflict” with a “higher-order” (pan-European) identity. However, in addition to the apparent problem of identifying the content of European identity, there is also the problem of recognising the new (changing) identities of the people that make up the European Union or want to join it. Therefore, defining Europe as a whole concerning its neighbours and other interested actors (Russia, the USA, and Turkey) imposes today’s key identity and

political vicissitude. The presentation analyses in detail questions and different and complex answers to questions such as – who is, what is, when and where is – *Europe*, where its border is, and who are the Others concerning it.

BÉLA MESTER

Research Centre for the Humanities, Hungarian Academy of Sciences, Budapest, Hungary /

Istraživački centar za humanističke znanosti, Mađarska akademija znanosti, Budimpešta, Mađarska

CROATIAN AND HUNGARIAN RECEPTION OF KANTIANISM FROM A VIENNA ASPECT

A crucial point of the philosophical historiography of smaller national cultures between the German and Russian regions is finding a structural link between the national and universal narratives. It is well-exemplified by the researches of Kant-reception of our region in a recently published volume titled *Detours: Approaches to Immanuel Kant in Vienna, in Austria and in Eastern Europe* (Vienna, 2015). However, even though the contributors of this book were from the concerned countries, amongst them Croatians and Hungarians, the Vienna promoters determined the structure of the book. The planned presentation will analyse how the national narratives about Kantianism could appear in the unique framework offered by this volume, and what approach is mirrored in this framework. An additional problem of the early Kant-reception, written partly in Latin, is defining the authors' nationality. This question will be exemplified by the role of Joannes Baptista Horváth (1732, Kőszeg–1799, Buda) in the Croatian and Hungarian philosophical historiography.

HRVATSKA I MAĐARSKA RECEPCIJA KANTIJANSTVA IZ BEČKOG ASPEKTA

Ključna je svrha filozofske historiografije manjih nacionalnih kultura između njemačkih i ruskih regija pronaći strukturnu poveznicu nacionalnih i univerzalnih narativa. Dobar primjer nalazimo kod istraživača recepcije Kanta u našoj regiji prilikom nedavnog izdavanja publikacije pod naslovom *Detours: Approaches to Immanuel Kant in Vienna, in Austria and in Eastern Europe*

(Beč, 2015.). Međutim, premda su autori u knjizi bili iz zemalja naznačenih naslovom, među njima i Hrvati i Mađari, bečki su promotori odredili strukturu knjige. U planiranom izlaganju analizirat će se kako nacionalni narativi o kantijanstvu mogu izgledati u posebnom okviru ove knjige te koji se pristup ogleda unutar njega. Dodatna je poteškoća rane recepcije Kanta, pisane dijelom na latinskom, odrediti nacionalnost autora. Ovaj će problem biti oprimjeren ulogom Joannesa Baptiste Horvátha (1732. Kiseg – 1799. Budim) u hrvatskoj i mađarskoj filozofskoj historiografiji.

ŽELJKA METESI DERONJIĆ

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

IZ VUK-PAVLOVIĆEVE OSTAVŠTINE: PREDAVANJA IZ ESTETIKE NA FILOZOFSKOM FAKULTETU AKADEMSKE GODINE 1931./1932.

Pavao Vuk-Pavlović izabran je za docenta filozofije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 3. kolovoza 1929. godine. U zimskom i ljetnom semestru akademske godine 1931./1932. tjedno drži dva sata predavanja iz kolegija *Osnovi estetike i estetskog obrazovanja*. U Vuk-Pavlovićevoj ostavštini, koju je Institut za filozofiju u Zagrebu primio 1. kolovoza 2017., nalaze se neobjavljena, strojno pisana predavanja za spomenuti kolegij. Predavanja za zimski semestar naslovio je »Uvod u estetiku i estetsko obrazovanje«, a za ljetni semestar »Uvod u estetiku II.« i zajedno obuhvaćaju 50 kartica. Svojim sadržajem Vuk-Pavlovićeva predavanja pokazuju da teme i problemi estetike i odgoja, koje je već prikazao u svojem neobjavljenom spisu *Mogućnost i granice estetskog uzgoja u vidu individualne i socijalne pedagogike* (1922.), postaju predmetom njegova ozbiljnog i trajnog znanstvenog zanimanja.

FROM VUK-PAVLOVIĆ'S LEGACY: LECTURES ON AESTHETICS AT THE FACULTY OF PHILOSOPHY IN THE ACADEMIC YEAR 1931/1932

Pavao Vuk-Pavlović was appointed as an assistant professor of philosophy at the Faculty of Philosophy of the University of Zagreb on 3 August 1929. In

the winter and summer semester of the academic year 1931/1932, he taught a course named *Fundamentals of Aesthetics and Aesthetic Education* two hours a week. In Vuk-Pavlović's legacy, which the Institute of Philosophy received in Zagreb on 1 August 2017, there are unpublished typescripts of lectures for that course. The lectures for the winter semester were entitled "Introduction to Aesthetics and Aesthetic Education" and "Introduction to Aesthetics II" in the summer semester, which comprises 50 standard pages. With their content, Vuk-Pavlović's lectures show that the themes and problems of aesthetics and education, which he had already presented in his unpublished work *Mogućnost i granice estetskog uzgoja u vidu individualne i socijalne pedagogike (Ability and Limits of Aesthetic Cultivation in the Form of Individual and Social Pedagogy, 1922)*, became the subject of his deliberate and permanent scientific interest.

JOSIP PERIŠA

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

FILOZOFSKI I KULTURNI ZNAČAJ GUNDULIĆEVE DRAME *DUBRAVKA*

Republikanac i dubrovački plemić Ivan Gundulić u svojoj je drami od tri čina *Dubravka* prikazao svoju viziju Dubrovnika, utemeljenoga, prije svega, na slobodi i političkoj autonomiji. Mitološki i arkadijski svijet pastira prikaz je i metafora društvenih vrijednosti nužnih za dobar život, dobro društveno uređenje i konstituciju vlastitoga političkoga identiteta. Realni povijesni uvjeti u kojima je stari Dubrovnik bio na raskrižju velikih političkih sila – Mletačke Republike i Osmanskog Carstva – utjecali su na razvitak Gundulićeva republikanizma koji se očitovao upravo u *Dubravki*. Osim vanjskog političkoga značaja, djelo progovara i o unutarnjim aspektima društvenoga uređenja, hijerarhiziranoga društva kojim trebaju vladati pravedni zakoni uokvireni temeljnim vrijednostima – slobodom, ljepotom i ljubavlju. U izlaganju se analizira problem žanrovske odrednice koja je po sebi argument za alegorijsko progovaranje o pojedinim temama te filozofskih i kulturnih problema koje *Dubravka* otvara.

PHILOSOPHICAL AND CULTURAL SIGNIFICANCE OF GUNDULIĆ'S PLAY *DUBRAVKA*

In his three-act play *Dubravka*, Republican and Dubrovnik nobleman Ivan Gundulić portrayed his vision of Dubrovnik primarily founded on freedom and political autonomy. The mythological and Arcadian world of shepherds is a depiction and metaphor of the social values necessary for a good life, good social order, and the constitution of one's own political identity. Real historical conditions in which old Dubrovnik was at the crossroads of great political powers – the Republic of Venice and the Ottoman Empire – influenced Gundulić's republicanism manifested in *Dubravka*. In addition to its external political significance, the play also speaks up about the internal aspects of social order and hierarchical society governed by just laws enframed by fundamental values – freedom, beauty and love. In the presentation, analysed is the problem of genre determinant that is itself the argument for allegoric speech regarding particular topics and philosophical and cultural problems *Dubravka* raises.

IVAN PERKOV

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

(NE)ODRŽIVOST ODRŽIVOSTI: KRITIČKA ANALIZA KONCEPTA ODRŽIVOG RAZVOJA

Održivi razvoj postao je sveprisutna sintagma u akademskim raspravama i tekstovima, ali i u javnom prostoru. Korištenje te sintagme postalo je toliko učestalo da je ponekad teško razabrati njezino stvarno značenje, a nesumnjivo se radi o divergentnom i normativno nabijenom pojmu. Najčešće se pojednostavljeno određuje kao koncept koji podrazumijeva zadovoljavanje potreba čovječanstva bez ugrožavanja zadovoljavanja tih potreba za naredne generacije. Iako se još uvijek dominantno povezuje s ekološkom problematikom, koncept je prisutan i u drugim segmentima društvenog života. U izlaganju će se dati povijesni presjek razvoja koncepta održivog razvoja i pojasniti njegove ključne dimenzije. Ponudit će se različita shvaćanja održivog razvoja koja su iznijeli relevantni domaći i međunarodni autori, a koja se kreću od idealiziranja koncepta do potpune razočaranosti. Na jednom je kraju spektra stav prema kojem

je održivi razvoj »jedini suvisli planetarni koncept uravnoteženoga razvoja u budućnosti« (Lay), a na drugom se kraju nalazi stav prema kojem je održivi razvoj postao »profitabilna politička i komercijalna strategija upravljanja pogoršanjem stanja svjetske ekologije« (Van Loon). U izlaganju, kritički se analizira (ne)uspjeh koncepta održivog razvoja koji, iako načelno podržan od svih relevantnih međunarodnih institucija i mnogovrsne elite, ne uspijeva ublažiti pogoršanje stanja globalnog ekosustava. Zaključno se postavlja pitanje o tome je li održivi razvoj uistinu postao »larpurlartistička mantra« (Šimleša) ili je ipak riječ o konceptu unutar kojega se, ako se već ne može izbjeći, može barem usporiti i amortizirati negativan utjecaj čovjeka na svijet u kojem živi.

(UN)SUSTAINABILITY OF SUSTAINABILITY: A CRITICAL ANALYSIS OF THE CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Sustainable development has become a ubiquitous phrase in academic discussions and papers, but also the public sphere. The use of the term has become so frequent that it is sometimes difficult to discern its actual meaning, and it is undoubtedly a divergent and normatively charged concept. Most often, it is a concept defined in a sense that implies meeting the needs of humanity without compromising the satisfaction of those needs for future generations. Although it is still predominantly associated with environmental problems, the concept is also present in other areas of social life. This presentation will provide a historical overview of the evolution of sustainable development and explain its key dimensions. Different understandings of sustainable development by relevant national and international authors will be presented, ranging from the idealisation of the concept to outright disenchantment with it. At one end of the spectrum, sustainable development is “the only coherent planetary concept for balanced development in the future” (Lay), and at the other, that sustainable development has become “a profitable political and commercial strategy to manage the degradation of the world environment” (Van Loon). The presentation critically analyses the (failure of) concept of sustainable development, which, although supported in principle by all relevant international institutions and multivarious elites, fails to stem the degradation of the global ecosystem. In conclusion, the question is whether sustainable development has become a “l’art pour l’art mantra” (Šimleša) or it is a concept within which at least, if it cannot be avoided, the negative impact on humans on the world they live in can be slowed down and reduced.

LUKA PERUŠIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

POTISKIVANJE GNOSEOLOGIJE

Izložit će se načelni problem potiskivanja gnoseologije kao filozofijske discipline na korist epistemologije. To se potiskivanje, među ostalim, očituje u izostanku cjelovite gnoseologije na svim studijima filozofije u Republici Hrvatskoj te postepenom gubljenju iz srednjoškolskih udžbenika. Obrazlagat ću da dvije »filozofije/teorije spoznaje/znanja« nekada nisu puko pitanje semantike, nego da je to razlikovanje i zamjenjivanje prve za potonju, osim filozofijski dvojbeno, neposredna podrška suvremenim kretanjima kompetitivnog tehnološkog sustava i profiliranja nomotetičkih znanosti na štetu znanstvene kulture *Wissenschaft*-modela na kojem se još uvijek, vjerujem s opravdanjem, temelji znanstveni sustav u Republici Hrvatskoj i regiji. Uzimajući u obzir neka novija filozofijska strujanja u Hrvatskoj, tu bi se kao poseban problem moglo istaknuti da epistemologija, u usporedbi s gnoseologijom, može ustrojavati takvu optiku kroz kakvu se važnost izvan-znanstvenih gledišta i izvora znanja unižava ili zamućuje, na što bi, čini mi se, posebno trebali pažnju obratiti kulturološki projekti.

SUPPRESSING GNOSEOLOGY

Presented will be the general problem of suppressing gnoseology as a philosophical discipline for the benefit of epistemology. Suppressing is hinted, among other things, in the exclusion of wholesome gnoseology in all university programs of philosophy in the Republic of Croatia and gradual disappearing from high school textbooks. I will argue that, sometimes, the two “philosophies/theories of cognition/knowledge” are not merely a semantic question. Instead, the difference between the two and replacing one with the other, apart from being philosophically dubious, is direct support to the contemporary movements of the competitive technoscientific system and the profiling of nomothetical sciences as detrimental to the scientific culture of *Wissenschaft*-model still, justifiably so I believe, foundational for the scientific system in the Republic of Croatia and the region. Given some of the recent philosophical currents in Croatia, it is possible to highlight a special problem

of epistemology, in comparison to gnoseology, being able to structure such an optic by which the importance of extra-scientific perspectives and sources of knowledge are debased or blurred. To this, I think, especially culturological projects ought to pay attention to.

TATIJANA PETRIĆ

*Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
University of Zagreb, Croatia*

HRVATSKI HUMANISTI – ISTRAŽIVAČI NOVIH SVJETOVA: OD KNJIGE DO BAJTA

Izlaganje će predstaviti rezultate analize usluga, alata i programa koje digitalne zbirke nude u knjižnicama kao potporu digitalnim humanističkim istraživanjima na primjerima hrvatskih humanista Fausta Vrančića, Ruđera Boškovića i Frane Petrića, čija se građa nalazi u hrvatskim i europskim knjižnicama. S obzirom na to da su brojni hrvatski i strani znanstvenici o njima pisali, važno je okupiti sva njihova objavljena djela u svrhu daljnjih istraživanja i afirmacije njihova rada u suvremenom društvu u svim njegovim segmentima, od najmlađeg uzrasta i šireg kruga građanstva do vrsnih poznavatelja i korisnika u akademskim krugovima. Vrančićeva tehnička dostignuća, leksikografsko i humanističko nasljeđe te Boškovićev prinos poznavanju širokog spektra raznovrsnih područja prikazat će se na nacionalnim portalima, virtualnim izložbama itd. Knjižnicama su važni svi korisnici, pogotovo danas kada govorimo o potrebi promicanja kulture znanja, a upravo su knjižnice spona između građana i znanstvenika. One omogućuju pristup originalnim djelima, reprodukcijama i znanstvenim člancima, a imaju i važnu edukativnu ulogu te promiču znanost na razini koja je prilagođena širem krugu građanstva. Važno je naglasiti kako su portali i virtualne izložbe o hrvatskim humanistima plod suradnje knjižničara i znanstvenika te knjižnica međusobno, da bi se građa okupila i predstavila sa svim funkcionalnostima. Zaključno, bit će predložen način kako afirmirati znanstveno i kulturno nasljeđe Frane Petrića, posebice njegova djela *Sretan grad*.

CROATIAN HUMANISTS – RESEARCHERS OF NEW WORLDS: FROM BOOK TO BYTE

The presentation will present the results of the analysis of services, tools and programs offered by digital collections in libraries to support digital humanities research, on the examples of Croatian humanists Faust Vrančić, Ruder Bošković and Frane Petrić, whose material is in Croatian and European libraries. Since many Croatian and foreign scholars have written about them, it is important to gather all their published works to enable further research and affirmation of their work in modern society in all its segments, from the youngest age and the broader circle of citizens to top connoisseurs and users in academic circles. Veranzio's technical achievements, lexicographic and humanistic heritage, and Boscovich's contribution to the knowledge of a wide range of diverse areas, will be presented on national portals, virtual exhibitions, etc. All users are important for libraries, especially today when we talk about the need to promote a culture of knowledge. Precisely libraries provide a link between citizens and scientists. Libraries provide access to original works, reproductions and scientific articles, have an important educational role, and promote science at a level adapted to a broader circle of citizens. It is important to emphasise that portals and virtual exhibitions about Croatian humanists are the result of cooperation between librarians and scientists, and libraries in-between, to gather and present the material with all the functionalities. Conclusively, proposed will be a way regarding how to affirm the scientific and cultural heritage of Frane Petrić, especially his work *The Happy Town (Sretan grad)*.

IVAN SMILJANIĆ

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

POJMOVI NARODA I DRŽAVE U BIOCENTRIČKOJ FILOZOFIJI PRAVA IVE PILARA

Filozofija prava Ive Pilara utemeljena je na njegovu biocentričkom metafizičkom nazoru o individualizmu, čiji je glavni subjekt pojedinačno »Ja« kao temeljni prirodni okvir života čovjeka. Ključni su pojmovi njegove filozofije prava »narod« i »država«. Upravo se u njihovom dijalektičkom odnosu

i napetosti ogledaju i razrješavaju najvažniji momenti filozofije prava. Prema Pilaru, narod je biološka organizacija najvišega reda, organska cjelina i okvir unutar kojega pojedinac usavršuje i održava vlastiti život, čime ga afirmira na najbolji mogući način. Taj čin afirmacije života pojedinca odraz je primordijalnoga nagona za samoodržanjem života sâmoga. Kultura je temeljna odrednica narodnoga života, a narodni život najvažnija je pretpostavka evolutivnoga razvitka kulture. Dok je narod apsolutni okvir života, država je to tek relativno, s obzirom na to da nije biološkoga postanka, nego socijalnoga. Država je također plod evolucije, no razvijala se prema narodnome životu, a ne prema vlastitim principima. Za razliku od naroda, država je gotovo neproduktivni kulturni čimbenik, iako uslijed ogromnih resursa može pospješiti njen razvitak, ali ga i zaustaviti. Po svojoj naravi, ona je izraz idealnoga htijenja za onim statičkim (*Stato, Staat, State*) u životu, čija je bit vječna mijena (πάντα ῥεῖ). U tome se krije inherentna nemogućnost uspostavljanja trajnoga državnog okvira.

CONCEPTS OF NATION AND STATE IN IVO PILAR'S BIOCENTRIC PHILOSOPHY OF RIGHT

Ivo Pilar's philosophy of right is based on his biocentric metaphysical view of individualism, whose main subject is the individual "I" as the fundamental natural framework of human life. The key concepts of his philosophy of right are "nation" and "state". In their dialectical relationship and tension, the most critical moments of the philosophy of right are reflected and resolved. According to Pilar, the nation is a biological organization of the highest order, an organic whole and a framework within which the individual perfects and maintains his own life, thus affirming it in the best possible way. This act of affirmation of an individual's life reflects the primordial instinct for self-preservation of life itself. Culture is a fundamental determinant of a nation's life, and nation's life is the most important precondition for the evolutionary development of culture. While the nation is the absolute framework of life, the state is a relative framework since it is not of biological origin but social. The state is also the fruit of evolution, but it developed according to the nation's life, not according to its principles. Unlike the nation, the state is an almost unproductive cultural factor, although due to its vast resources, it can accelerate culture's development and prevent it. By its nature, it is an expression of the ideal will for the static (*Stato, Staat, State*) in life, whose essence is eternal change (πάντα ῥεῖ). Therein lies the inherent impossibility of establishing a permanent state framework.

PETAR ŠARIĆ

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

CENZURA U KONTEKSTU KULTURE STVARNE VIRTUALNOSTI

Cilj je ovoga izlaganja teorijski opisati pojavne oblike kulture na platformama društvenih mreža s posebnim naglaskom na fenomen cenzure. Kultura je shvaćena kao rezultat posredovane razmjene informacija, a za razradu teorijskog pristupa koristi se koncept *kulture stvarne virtualnosti* sociološkog klasika Manuela Castellsa. Ovaj koncept podrazumijeva medijski posredovan virtualni svijet simbola čiji sadržaj može u znatnoj mjeri definirati kulturu. Preispitat će se i priroda odnosa stvarnog i virtualnog svijeta. Dodatno, razmotrit će se trenutna pojavnost i relevantnost cenzure u virtualnom okruženju i to na primjeru hrvatske nacionalne kulture. Razmatranjem dostupnih podataka i informacija dovest će se u pitanje mogućnost i potencijalni načini istraživanja cenzure na platformama društvenih mreža.

CENSORSHIP IN THE CONTEXT OF A CULTURE OF REAL VIRTUALITY

This presentation aims to theoretically describe the emerging forms of culture on social networking platforms, emphasising the phenomenon of censorship. Culture is understood as a result of a mediated exchange of information, and for the elaboration of the theoretical approach, the concept of *culture of real virtuality* coined by the sociological classic Manuel Castells will be used. This concept implies a mediated virtual world of symbols whose content can significantly define culture. The nature of the relationship between the real world and the virtual world will also be reviewed. In addition, the present occurrences and relevance of censorship in a virtual environment will be considered, based on the example of Croatian national culture. While considering the available data and information, the possibility and potential ways of researching censorship on social networking platforms will be questioned.

MATIJA MATO ŠKERBIĆ

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

VLADIMIR FILIPOVIĆ – IDEJE ZA UTEMELJENJE FILOZOFIJE SPORTA

Na prvom inauguralnom međunarodnom simpoziju posvećenom filozofiji sporta, održanom uoči početka Olimpijskih igara u Münchenu 1972., sudjelovao je i hrvatski filozof Vladimir Filipović. Štoviše, na tom je skupu bio voditelj sekcije za filozofsku antropologiju i sport. Krenuvši od te činjenice, autor u svojem izlaganju nastoji rasvijetliti veze Vladimira Filipovića i filozofije sporta. Vodeći se tekstovima koje je objavio u časopisima *Telegram* i *Odjek*, kao i njegovim izlaganjem odnosno radom koji je objavljen u zborniku skupa (ur. O. Gruppe, 1973.), autor će nastojati utvrditi njegove doprinose osnivanju filozofije sporta koja svoj disciplinarni začetak ima upravo na ovom skupu. Autora zanimaju, s jedne strane, Filipovićeve shvaćanja sporta kao takvog i sporta kao igre, a s druge strane, Filipovićev ocrta odnosa filozofijske antropologije i sporta te, konačno, utvrđivanje utjecaja Filipovićevih shvaćanja i promišljanja na kasnija istraživanja i autore unutar sportsko-filozofske literature.

VLADIMIR FILIPOVIĆ – IDEAS FOR ESTABLISHING THE PHILOSOPHY OF SPORT

The Croatian philosopher Vladimir Filipović took part in the first inaugural international symposium dedicated to the philosophy of sport, held on the eve of the 1972 Olympic Games in Munich. Moreover, at that gathering, he was the head of the section for philosophical anthropology and sport. Starting from this fact, in his presentation, the author seeks to shed light on the connections between Vladimir Filipović and the philosophy of sport. Guided by the texts he published in the journals *Telegram* and *Odjek*, as well as his presentation and the article published in the conference proceedings (ed. O. Gruppe, 1973), the author will try to determine his contributions to the establishment of a philosophy of sport as a (separate) discipline, the process initiated at the very same symposium. The author is interested in, on the one hand, Filipović's understandings of sport *per se* and sport as a game, and on the other hand, Filipović's understandings of the relationship between philosophical anthropolo-

gy and sport, and finally, determining the influence of Filipović's understandings and reflections on the later authors within sports-philosophical literature.

FULVIO ŠURAN

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Hrvatska / Faculty of Educational Sciences, Juraj Dobrila University of Pula, Croatia

OBRAZOVANJE U UTOPIJSKIM NARACIJAMA ŠESNAESTOG STOLJEĆA: *SRETNI GRAD* FRANE PETRIĆA

Najočitija zajednička značajka u svim naracijama posvećenim imaginarnim društvima je obrazovanje. To je načelo *sine qua non* za kontinuitet ideala koji se nalazi u svim djelima 16. stoljeća posvećenih definiciji imaginarnih društava. Izlaganjem se želi istražiti doprinos koji je Frane Petrić dao renesansnoj raspravi o djetinjstvu, obuhvaćenoj unutar vlastite kulturne pozadine, koja je bila i znanstvena, posebice medicinske prirode, što je vidljivo i u poimanju države kao skupa organa. Pokazat će se povezanost između onovremenih teorija državotvornosti i teorije strogo povezane s djetinjstvom te istaknuti dotirne točke i suprotnosti između Petrićevih prijedloga, obično normativnih, i renesansnog mnijenja (*doxa*) o djetinjstvu; ne zanemarujući pri tom ni praksu upravljanja djetetom od strane aristokracije, kojoj Petrić daje veliku vrijednost u svojoj elitističkoj utopiji.

EDUCATION IN THE UTOPIAN STORIES OF THE SIXTEENTH CENTURY: THE *HAPPY CITY* BY FRANE PETRIĆ

The most noticeable common feature in all the stories dedicated to imaginary societies is education. This is the principle *sine qua non* for the continuity of the ideal found in all the works of the 16th century dedicated to the definition of imaginary societies. The presentation intends to research the contribution provided by Francesco Patrizi to this Renaissance debate on childhood, influenced by his cultural background, which was also scientific, in particular of a medical nature, visible in the conception of the State as a set of organs. The connection between the state-forming theories of that period and the theory strictly confined to childhood will be shown, and the points of contact and

contrast between Patrizi's proposals, typically normative, and the Renaissance *doxa* regarding childhood, will be highlighted. This will be done without neglecting the management practice of the child on the part of the aristocracy, to which Patrizi gives tremendous value in his elitist utopia.

NIVES TRIVA

*Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik, Hrvatska /
Antun Vrančić Gymnasium, Šibenik, Croatia*

ULIČNA POETIKA BRANIMIRA ŠTULIĆA

Istraživanje poetskog rukopisa Branimira Štulića, kroz tematsko-idejnu i stilsku razinu, provelo se na tekstovima pjesama sljedećih albuma Azre: *Azra* (1980.), *Sunčana strana ulice* (1981.), *Ravno do dna* (1981., koncerti u Kulušiću), te *Filigranski pločnici* (1982.). Prepoznate su tri dominantne teme Štulićeva opusa: grad, ljubav i politika, kojima je zajedničko obilježje egzistencijska tama subjekta, kritika *pozicija moći* te bunt izražen kroz pjesmu i svirku. Karakteristična Štulićeva poetika, na raskrižju književnog i razgovornog stila, počesto je surova, a temelji se na žargonizmu, dijalektizmu, vulgarizmu i erotizmu. Povodom *Noći knjige* 23. travnja 2020. godine, projekt polaznika Filozofske grupe Gimnazije Antuna Vrančića predstavila je Gradska knjižnica Juraj Šižgorić u Šibeniku.

STREET POETICS OF BRANIMIR ŠTULIĆ

The research of poetic writing of Branimir Štulić through thematic, conceptual and stylistic level has been conducted by analysing the lyrics of the following Azra albums: *Azra* (1980), *The Sunny Side of the Street* (1981), *Straight to the Bottom* (1981, concerts in the Kulušić club), and *Filigree Pavements* (1982). Three dominant themes of Štulić's work have been recognised: a city, love and politics, with common features such as the existential darkness of subject, a critic of the *positions of power* and the revolt expressed through singing and playing music. A characteristic poetics of Štulić, at the crossroads of literary and colloquial style, is often very brutal, based on slang, dialectism, vulgarism and eroticism. At *The Book Night* on 23 April 2020, the project of

the members of Philosophic Group of the High School of Antun Vrančić was presented by City Library of Juraj Šižgorić in Šibenik.

MATIJA VIGATO

*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

ŽIVOT-DOŽIVLJAJ MARIJE BRIDE U OKVIRU OBJEKTNO ORIJENTIRANE ONTOLOGIJE GRAHAMA HARMANA

Hrvatska filozofkinja Marija Brida u svoj je disertaciji *Život-doživljaj* ispitivala strukturalnu i sadržajnu podudarnost pojmova *život* i *doživljaj*, stavljajući ih u odnos nadređenosti, tj. podređenosti. Propitivajući tada aktualnu supsumpciju filozofije doživljaja pod filozofiju života, u konačnici je zaključila kako je, zapravo, život sadržan u doživljaju. U svojoj se analizi služila teorijom objekata Alexiusa Meinonga, koja se djelomično podudara sa suvremenom teorijom Grahama Harmana – predstavnika spekulativnog realizma 21. stoljeća. *Život-doživljaj* Marije Bride u ovom će izlaganju biti promatran kroz Harmanovu objektno orijentiranu ontologiju, uz što će se život i djelo te velike filozofkinje pokušati revitalizirati putem doživljaja suvremenog čitatelja.

MARIJA BRIDA'S *LIFE-EXPERIENCE* WITHIN A FRAMEWORK OF GRAHAM HARMAN'S OBJECT-ORIENTED ONTOLOGY

In her dissertation *Life-Experience*, Croatian philosopher Marija Brida examined the structural and substantive correspondence of the concepts *life* and *experience*, placing them in a relationship of superiority, i.e. subordination. Questioning then current subsumption of the philosophy of experience under the philosophy of life, she ultimately concluded that life is, in fact, contained in experience. In her analysis, she used Alexius Meinong's theory of objects, which partly coincides with the modern theory of Graham Harman – a representative of speculative realism of the 21st century. In this presentation, Marija Brida's *Life-Experience* will be observed through Harman's object-oriented ontology. At the same time, the life and work of this great philosopher will try to be revitalised through an experience of the modern reader.

MIHAEL VRBANC

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

HRVATSKA ESTETIKA U HRVATSKOJ FILOZOFIJI

Tema izlaganja primarno će se vezati za povijesni pregled estetike u hrvatskoj filozofiji te njezinu zastupljenost i ulogu na hrvatskim sveučilištima i fakultetima. Svijest o intelektualnom nasljeđu na materinjem jeziku bilo koje discipline, osim što je izuzetno važan konstitutivan dio obrazovanja, sa sobom nosi i reperkusije u slučaju izostanka, nedovoljne posvećenosti, zanemarivanja ili nebrige. Cilj je izlaganja razmotriti trenutno stanje i zainteresiranost za povijest hrvatske estetike u hrvatskoj filozofiji, prvenstveno na tragu cjeloživotnog filozofskog truda Zlatka Posavca u pokušaju strukturiranja jednog sveobuhvatnog povijesnog pregleda bavljena estetikom u tradiciji hrvatske filozofije. Također, prikazat će ulogu estetike u strukturi samog studija filozofije te što povećani ili smanjeni interes za nju nosi za budućnost hrvatske filozofije.

CROATIAN AESTHETIC PHILOSOPHY IN CROATIAN PHILOSOPHY

The topic of the presentation will be primarily related to the historical overview of aesthetics in Croatian philosophy and its representation and role at Croatian universities. Awareness of the intellectual heritage in the mother tongue of any discipline, apart from being a very important constitutive part of education, also brings with it repercussions in case of its absence, inadequate devotion, neglect or indifference towards it. The presentation aims to consider the current state and interest in the history of Croatian aesthetics in Croatian philosophy, primarily following an example of the lifelong philosophical effort of Zlatko Posavac in an attempt to structure a comprehensive historical overview of aesthetics in the tradition of Croatian philosophy. I will also present the role of aesthetics in the structure of the study of philosophy itself and what the increased or decreased interest in it brings to the future of Croatian philosophy.

29. DANI FRANE PETRIĆA

Adresar sudionika



29th DAYS OF FRANE PETRIĆ

Addresses of the participants



Simpozij

ISTOK – ZAPAD: KOMPARATIVNA FILOZOFIJA I SVJETSKA SITUACIJA

Symposium

EAST – WEST: COMPARATIVE PHILOSOPHY AND WORLD SITUATION

Sead Alić

Petrovogorska 16a
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: salic@unin.hr

Ivan Andrijanić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za indologiju i
dalekoistočne studije
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: iandrij@ffzg.hr

Eva D. Bahovec

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta
Oddelek za filozofijo
Aškerčeva 2
SI–1000 Ljubljana
Slovenia
e-mail: ebahovec@yahoo.com

Isuf Berisha

Vatra 49
XK–10000 Prishtina
Kosovo
e-mail: isuf.berisha@gmail.com

Daniel Bučan

Laginjina 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: danbucan.novi@gmail.com

Ivana Buljan

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za indologiju i
dalekoistočne studije
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: ibuljan2@ffzg.hr

Toni Buterin

Sveučilište u Rijeci
Medicinski fakultet
Braće Branchetta 20
HR–51000 Rijeka
Croatia
e-mail: toni.buterin@uniri.hr

Daniela G. Camhy

Schmiedgasse 12
A–8010 Graz
Austria
e-mail: daniela.camhy@uni-graz.at

Igor Čatić

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet strojarstva i brodogradnje
Ivana Lučića 5, p. p. 102
HR–10002 Zagreb
Croatia
e-mail: igor.catic@fsb.hr

Ćiril Čoh

Široke ledine 14
HR–42000 Varaždin
Croatia
e-mail: ciril.coh1@vz.t-com.hr

Kateřina Gajdořov

řteřnikova 39
CZ–150 00 Prague 5
Czech Republic
e-mail: katkamer@email.cz

Michael George

St. Thomas University
Religious Studies Department
51 Dineen Drive
Fredericton, New Brunswick E3B 5G3
Canada
e-mail: mgeorge@stu.ca

Miroslav Gomboc

Ob Lazniřkem potoku 4
Laznica
SI–2341 Limbuř
Slovenia
e-mail: mirko.gomboc@gmail.com

Josip Guć

Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet
Poljićka cesta 35
HR–21000 Split
Croatia
e-mail: jguc@ffst.hr

Ljudevit Fran Ježić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za filozofiju
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: ljfjezic@gmail.com

Hrvoje Jurić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za filozofiju
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: hjuric@ffzg.hr

Nevad Kahteran

Univerzitet u Sarajevu
Filozofski fakultet
Franje Raćkog 1
BA–71000 Sarajevo
Bosnia and Herzegovina
e-mail: nevad.kahteran@ff.unsa.ba

Goran Kardaš

Filozofski fakultet
Odsjek za indologiju i
dalekoistočne studije
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: gkardas@ffzg.hr

Marina Katinić Pleić

Hrgovići 39
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: marina_katinic@yahoo.com

Marijana Kolednjak

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet filozofije i religijskih znanosti
Jordanovac 110, p. p. 169
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: marijana.kolednjak@ffrz.hr

Jelena Kopajtić

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet
Sveučilišna avenija 4
HR–51000 Rijeka
Croatia
e-mail: jelena.kopa@hotmail.com

Nikolina Koprivnjak

Milana Rešetara 22
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: n.koprivnjak11@gmail.com

Marko Kos

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za filozofiju
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: markokos.mail@gmail.com

Branislav Kovačević

Berislava Berića 7a/10
RS–21000 Novi Sad
Serbia
e-mail: ja_sam_branko@yahoo.com

Gábor Kovács

Hungarian Academy of Sciences
Research Centre for the Humanities
Institute of Philosophy
4 Tóth Kálmán u.
H–1097 Budapest
Hungary
e-mail: kovacs.gabor@abtk.hu

Mislav Kukoč

Sveučilište u Zagrebu
Hrvatski studiji
Znanstveno-učilišni kampus Borongaj
Borongajska cesta 83d
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: mkukoc@hrstud.hr

Stjepo Letunić

Sveučilište u Dubrovniku
Branitelja Dubrovnika 29
HR–20000 Dubrovnik
Croatia
e-mail: sletunic@unidu.hr

Nenad Malović

Sveučilište u Zagrebu
Katolički bogoslovni fakultet
Vlaška 38
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: nenad.malovic@vz.t-com.hr

Béla Mester

Hungarian Academy of Sciences
Research Centre for the Humanities
Institute of Philosophy
4 Tóth Kálmán u.
H–1097 Budapest
Hungary
e-mail: mester.bela@abtk.hu

Helena Motoh

Oražnova 8
SI–1000 Ljubljana
Slovenia
e-mail: helena.motoh@zrs-kp.si

Branko Murić

Sveučilište u Zagrebu
Katolički bogoslovni fakultet
Vlaška 38
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: branko.muric@kbf.unizg.hr

Margus Ott

Uus 21-3
EE–10111 Tallinn
Estonia
e-mail: motlus@gmail.com

Graham Parkes

Margaretenstr. 7/27
A–1040 Wien
Austria
e-mail: graham.parkes@univie.ac.at

Josip Periša

Ulica Dragutina Mandla 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: perisa.josip2@gmail.com

Luka Perušić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za filozofiju
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: lperusic@yahoo.com

Riccardo Peruzzi

Via Papa Luciani 21
IT–36070 Castelgomberto (Vicenza)
Italy
e-mail: riccardo.peruzzi@hotmail.it

Boško Pešić

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Odsjek za filozofiju
Lorenza Jägera 9
HR–31000 Osijek
Croatia
e-mail: bpesic.hr@gmail.com

Mateja Pevec Rozman

Bezenškova ulica 23
SI–2000 Maribor
Slovenia
e-mail: mateja.pevec@guest.arnes.si

Ivan Platovnjak

Ulica stare pravde 11
SI–1000 Ljubljana
Slovenia
e-mail: ivan.platovnjak@teof.uni-lj.si

Stjepan Radić

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu
Petra Preradovića 17
HR–31400 Đakovo
Croatia
e-mail: sradic@djkb.hr

Biljana Radovanović

Univerzitet u Nišu
Filozofski fakultet
Ćirila i Metodija 2
RS–18000 Niš
Serbia
e-mail: biljana.radovanovic@gmail.com

Nino Raspudić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za talijanistiku
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: raspudic@gmail.com

Jana S. Rošker

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta
Oddelek za azijske študije
Aškerčeva 2
SI–1000 Ljubljana
Slovenia
e-mail: jana.rosker@ff.uni-lj.si

Damir Sekulić

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Odsjek za filozofiju
Lorenza Jägera 9
HR–31000 Osijek
Croatia
e-mail: dsekulic@ffos.hr

Marija Selak Raspudić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za filozofiju
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: marija.selak@gmail.com

Téa Sernelj

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta
Oddelek za azijske študije
Aškerčeva 2
SI–1000 Ljubljana
Slovenia
e-mail: tea.sernelj@ff.uni-lj.si

Geir Sigurðsson

University of Iceland
School of Humanities
Veröld – House of Vigdís
Brynjolfsgata 1
IS–107 Reykjavík
Iceland
e-mail: geirs@hi.is

Mikołaj Ślawkowski-Rode

University of Warsaw
Institute of Philosophy
Krakowskie Przedmieście 3
PL–00-927 Warszawa
Poland
e-mail: m.slawkowski-rode@uw.edu.pl

Franjo Sokolić

Sveučilište u Splitu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Ruđera Boškovića 33
HR–21000 Split
Croatia
e-mail: sokolic@pmfst.hr

Vesna Stanković Pejnović

Institut za političke studije
Svetozara Markovića 36
RS–11000 Beograd
Serbia
e-mail: vesna.stankovic.pejnovic@gmail.com

Filip Martin Svibovec

Mali Sruki 64
HR–10040 Zagreb
Croatia
e-mail: fmsviby@gmail.com

Rusmir Šadić

Univerzitet u Tuzli
Filozofski fakultet
Tihomila Markovića 1
BA–75000 Tuzla
Bosnia and Herzegovina
e-mail: rusmir.sadic@untz.ba

Željko Šarić

Drage Malića 7/3
BA–78000 Banja Luka
Bosnia and Herzegovina
e-mail: zeljko.saric@ff.unibl.org

Matija Mato Škerbić

Sveučilište u Zagrebu
Hrvatski studiji
Znanstveno-učilišni kampus Borongaj
Borongajska cesta 83d
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: mskerbic@hrstud.hr

Fulvio Šuran

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Zagrebačka 30
HR–52100 Pula
Croatia
e-mail: fsuran@unipu.hr

Alen Tafra

Divkovićeveva 2
HR–52100 Pula
Croatia
e-mail: a.tafra09@gmail.com

Danijel Tolvajčić

Sveučilište u Zagrebu
Katolički bogoslovni fakultet
Vlaška 38
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: danijel.tolvajcic@kbf.unizg.hr

Mislav Uzunić

H. D. Genschera 16a
HR–32100 Vinkovci
Croatia
e-mail: miuzunic@gmail.com

Lino Veljak

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za filozofiju
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: lveljak@ffzg.hr

Mihael Vrbanc

Aleja Blaža Jurišića 65
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: mihaelvrban@gmail.com

Marko Vučetić

Sveučilište u Zadru
Odjel za filozofiju
Obala kralja Petra Krešimira IV. br. 2
HR–23000 Zadar
Croatia
e-mail: mvucetic@unizd.hr

Željko Vučković

Univerzitet u Novom Sadu
Pedagoški fakultet u Somboru
Podgorička 4
RS–25000 Sombor
Serbia
e-mail: zeljko.sombor@yahoo.com

Kristina Vujica

Sveučilište u Zagrebu
Katolički bogoslovni fakultet
Vlaška 38
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: kristinavujica@yahoo.com

Gentian Vyshka

Rr. Dibres 371
AL–1000 Tirana
Albania
e-mail: gvyshka@yahoo.com

Ralph Weir

1 Witham View
Drury Lane
Lincoln LN1 3BN
United Kingdom
e-mail: ralphsweir@gmail.com

Dževad Zečić

Univerzitet u Zenici
Mašinski fakultet
Fakultetska 1
BA–72000 Zenica
Bosnia and Herzegovina
e-mail: dzevad.zecic@unze.ba



Simpozij
HRVATSKA FILOZOFIJA I KULTURA
U INTERAKCIJI I KONTEKSTU

Symposium
CROATIAN PHILOSOPHY AND CULTURE
IN INTERACTION AND CONTEXT

Sead Alić

Petrovogorska ulica 16a
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: salic@unin.hr

Barbora Bađurová

Moskovská 15
SK-97404 Banská Bystrica
Slovakia
e-mail: barborabadurovabb@gmail.com

Katja Bakija

Sveučilište u Dubrovniku
Odjel za komunikologiju
Branitelja Dubrovnika 41
HR-20000 Dubrovnik
Croatia
e-mail: kbakija@unidu.hr

Ana Daria Bokan

Kuti 2
HR-10000 Zagreb
Croatia
e-mail: anadariabokan@gmail.com

Erika Bordon

Univerza v Ljubljani
Kongresni trg 12
SI-1000 Ljubljana
Slovenia
e-mail: erika.bordon72@gmail.com

Marija Brajčić

Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet
Poljička cesta 35
HR-21000 Split
Croatia
e-mail: mbrajcic@ffst.hr

Elmana Cerić

Druga gimnazija Sarajevo
Jukićeva 134
BA-71000 Sarajevo
Bosnia and Herzegovina
e-mail: elmana.ceric@2gimnazija.eu.ba

Bruno Ćurko

Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet
Poljička cesta 35
HR–21000 Split
Croatia
e-mail: bcurko@ffst.hr

Jan Defrančeski

Ul. Josipa Kozarca 30
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: jan1161996@gmail.com

Kristina Dilica

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Cara Hadrijana 10
HR–31000 Osijek
Croatia
e-mail: kristina.dilica@gmail.com

Dean Donev

Univerzitet »Sv. Kiril i Metodij« vo
Skopje
Filozofski fakultet
Bul. »Goce Delchev« 9A
MK–1000 Skopje
North Macedonia
e-mail: donevdejan@fzf.ukim.edu.mk

Ivo Džinić

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet hrvatskih studija
Sveučilišni kampus Borongaj
Borongajska cesta 83d
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: idzinic@hrstud.hr

Jakov Erdeljac

Karlovačka cesta 5
HR–47280 Ozalj
Croatia
e-mail: jakov.erdeljac@gmail.com

Josip Guć

Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet
Poljička cesta 35
HR–21000 Split
Croatia
e-mail: jguc@ffst.hr

Luka Janeš

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet filozofije i religijskih znanosti
Jordanovac 110
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: luka.janes@ffrz.hr

Hrvoje Jurić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za filozofiju
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: hjuric@ffzg.hr

Ivica Kelam

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Cara Hadrijana 10
HR–31000 Osijek
Croatia
e-mail: kelamivica@gmail.com

Nikolina Koprivnjak
Ulica Milana Rešetara 22
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: n.koprivnjak11@gmail.com

Antonio Kovačević
Udruga »Mala filozofija«
Put Petrića 45a
HR–23000 Zadar
Croatia
e-mail: antonio.kovacevic@live.com

Stjepan Krovinović
Barutanski jarak 114
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: stjepan.krovinovic@gmail.com

Damir Kukić
Univerzitet u Zenici
Filozofski fakultet
Fakultetska 3
BA–72000 Zenica
Bosnia and Herzegovina
e-mail: damirkukic@yahoo.com

Mislav Kukoč
Sveučilište u Zagrebu
Fakultet hrvatskih studija
Sveučilišni kampus Borongaj
Borongajska cesta 83d
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: mkukoc@hrstud.hr

Dubravka Kušćević
Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet
Poljička cesta 35
HR–21000 Split
Croatia
e-mail: kuscevic@ffst.hr

Maria Levačić
Sveučilište u Zagrebu
Fakultet hrvatskih studija
Sveučilišni kampus Borongaj
Borongajska cesta 83d
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: maria.levacic@gmail.com

Béla Mester
Hungarian Academy of Sciences
Research Centre for the Humanities
Institute of Philosophy
4 Tóth Kálmán st.
HU–1097 Budapest
Hungary
e-mail: mester.bela@abtk.hu

Željka Metesi Deronjić
Sveučilište u Zagrebu
Fakultet hrvatskih studija
Sveučilišni kampus Borongaj
Borongajska cesta 83d
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: zmeteside@hrstud.hr

Tomáš Nejeschleba
Univerzita Palackého v Olomouci
Katedra filozofie
Křížkovského 12
CZ–77180 Olomouc
Czech Republic
e-mail: tomas.nejeschleba@upol.cz

Josip Periša
Ulica Dragutina Mandla 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: perisa.josip2@gmail.com

Ivan Perkov

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet hrvatskih studija
Sveučilišni kampus Borongaj
Borongajska cesta 83d
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: iperkov@hrstud.hr

Luka Perušić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za filozofiju
Ivana Lučića 3
HR – 10000 Zagreb
Croatia
e-mail: lperusic@yahoo.com

Tatijana Petrić

Sveučilište u Zagrebu
Trg Republike Hrvatske 14
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: tpetric@unizg.hr

Ivan Smiljanić

Dobrilina ulica 9
HR–10110 Zagreb
Croatia
e-mail: ivan.smiljko@gmail.com

Petar Šarić

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet hrvatskih studija
Sveučilišni kampus Borongaj
Borongajska cesta 83d
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: psaric@hrstud.hr

Ivan Šestak

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet filozofije i religijskih znanosti
Jordanovac 110
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: ivan.sestak@ffrz

Matija Mato Škerbić

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet hrvatskih studija
Sveučilišni kampus Borongaj
Borongajska cesta 83d
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: mskerbic@hrstud.hr

Fulvio Šuran

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Zagrebačka 30
HR–52100 Pula
Croatia
e-mail: fsuran@unipu.hr

Nives Triva

Gimnazija Antuna Vrančića
Put Gimnazije 64
HR–22000 Šibenik
Croatia
e-mail: nives.triva@gmail.com

Matija Vigato

Habdelića 2
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: matijavigato@gmail.com

Mihael Vrbanc

Aleja Blaža Jurišića 65
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: mihaelvrban@gmail.com

DONATORI
29. DANI FRANE PETRIĆA



DONORS OF
29th DAYS OF FRANE PETRIĆ



**DONATORI 29. *DANA FRANE PETRIĆA* /
DONORS OF THE 29th *DAYS OF FRANE PETRIĆ***

**Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske /
Ministry of Science and Education of the Republic of Croatia**

**Primorsko-goranska županija /
Primorje-Gorski Kotar County**

**Grad Cres /
Town of Cres**

**Turistička zajednica Grada Cresa /
Tourist Board of Cres**

Cresanka d.d.



DANI FRANE PETRIĆA

Kronologija

1992. – 2021.



DAYS OF FRANE PETRIĆ

Chronology

1992–2021



- 1992** ○ Suvremena filozofska gibanja u Hrvatskoj, Sloveniji i Herceg-Bosni / Contemporary Philosophical Movements in Croatia, Slovenia and Bosnia and Herzegovina
- 1993** ○ Platon i platonizam / Plato and Platonism
 ○ Jezik i mišljenje, književnost i filozofija / Language and Thought, Literature and Philosophy
 ○ Stručni skup nastavnika filozofije i logike / Meeting of Lecturers of Philosophy and Logic
- 1994** ○ Platon – platonizam – Petrić / Plato – Platonism – Petrić
 ○ Filozofija prirode / Philosophy of Nature
- 1995** ○ Platon – platonizam – Petrić / Plato – Platonism – Petrić
 ○ Ekologija / Ecology
- 1996** ○ Platon – platonizam – Petrić / Plato – Platonism – Petrić
 ○ Lijepo u prirodi i umjetnosti / The Beautiful in Nature and the Fine Arts
- 1997** ○ 400. obljetnica smrti Frane Petrića / 400th Anniversary of the Death of Frane Petrić
- 1998** ○ Platon – platonizam – Petrić / Plato – Platonism – Petrić
 ○ Izazovi bioetike / The Challenges of Bioethics
- 1999** ○ Petrić – platonizam – aristotelizam / Petrić – Platonism – Aristotelianism
 ○ Teorija kaosa / Theory of Chaos
- 2000** ○ Petrić – platonizam – aristotelizam / Petrić – Platonism – Aristotelianism
 ○ Filozofija vremena / Philosophy of Time
- 2001** ○ Petrić – platonizam – aristotelizam / Petrić – Platonism – Aristotelianism
 ○ Bioetika i znanost u novoj epohi / Bioethics and Science in the New Epoch
- 2002** ○ Petrić – platonizam – aristotelizam / Petrić – Platonism – Aristotelianism
 ○ Filozofija i tehnika / Philosophy and Technology

- 2003** ○ Petrić – platonizam – aristotelizam / Petrić – Platonism – Aristotelianism
○ Demokracija i etika / Democracy and Ethics
- 2004** ○ Petrić i renesansne filozofske tradicije / Petrić and Renaissance Philosophical Traditions
○ Filozofija i odgoj u suvremenom društvu / Philosophy and Education in Contemporary Society
- 2005** ○ Petrić i renesansne filozofske tradicije / Petrić and Renaissance Philosophical Traditions
○ Teorija relativnosti i filozofija: Povodom 100. obljetnice Einsteino-ve Specijalne teorije relativnosti / Theory of Relativity and Philosophy: In Celebration of the 100th Anniversary of Einstein's Special Theory of Relativity
- 2006** ○ Petrić i renesansne filozofske tradicije / Petrić and Renaissance Philosophical Traditions
○ Filozofija, znanost, religija: Kompleksnost odnosa i granice dijaloga / Philosophy, Science, Religion: Complexity of Relations and Limits of Dialogue
- 2007** ○ Petrić i renesansne filozofske tradicije / Petrić and Renaissance Philosophical Traditions
○ Čovjek i kultura / Human and Culture
- 2008** ○ Petrić i renesansne filozofske tradicije / Petrić and Renaissance Philosophical Traditions
○ Filozofija i globalizacija / Philosophy and Globalization
- 2009** ○ Petrić i renesansne filozofske tradicije / Petrić and Renaissance Philosophical Traditions
○ Filozofija i mediji / Philosophy and Media
- 2010** ○ Petrić i renesansne filozofske tradicije / Petrić and Renaissance Philosophical Traditions
○ Pitanja identiteta / Questions of Identity
- 2011** ○ Od Petrića do Boškovića: Mijene u filozofiji prirode / From Petrić to Bošković: Changes in the Natural Philosophy
○ Filozofska gibanja na jugoistoku Europe / Philosophical Trends in Southeast Europe

- 2012** ○ Od Petrića do Boškovića: Hrvatski filozofi u europskom kontekstu / From Petrić to Bošković: Croatian Philosophers in the European Context
- Ideja sveučilišta / The Idea of the University
- 2013** ○ Od Petrića do Boškovića: Hrvatski filozofi u europskom kontekstu / From Petrić to Bošković: Croatian Philosophers in the European Context
- Perspektive filozofije / Perspectives of Philosophy
- 2014** ○ S Petrićem u žarištu: Hrvatski filozofi u europskom kontekstu / With Petrić in Focus: Croatian Philosophers in the European Context
- Povijesni svijet / Man-Made World
- 2015** ○ S Petrićem u žarištu: Hrvatski filozofi u europskom kontekstu / With Petrić in Focus: Croatian Philosophers in the European Context
- Zdravlje i kultura / Health and Culture
- 2016** ○ Hrvatska filozofija u interakciji i kontekstu / Croatian Philosophy in Interaction and Context
- Jezik i spoznaja / Language and Cognition
- 2017** ○ Hrvatska filozofija u interakciji i kontekstu / Croatian Philosophy in Interaction and Context
- Filozofija i ekonomija / Philosophy and Economy
- 2018** ○ Hrvatska filozofija u interakciji i kontekstu / Croatian Philosophy in Interaction and Context
- Ljudska priroda / Human Nature
- 2019** ○ Hrvatska filozofija u interakciji i kontekstu / Croatian Philosophy in Interaction and Context
- Um: koevolucija biologije i kulture / Mind: Coevolution of Biology and Culture
- 2020** ○ *Dani Frane Petrića* nisu održani zbog pandemije koronavirusa / *The Days of Frane Petrić* did not take place because of the coronavirus pandemic
- 2021** ○ Hrvatska filozofija i kultura u interakciji i kontekstu / Croatian Philosophy and Culture in Interaction and Context
- Istok – Zapad: komparativna filozofija i svjetska situacija / East – West: Comparative Philosophy and World Situation

IZDAVAČ: Hrvatsko filozofsko društvo, Zagreb

ISSN: 1848-2228

ZA IZDAVAČA: Bruno Ćurko

UREDNICI: Bruno Ćurko, Josip Guć, Hrvoje Jurić,
Lidija Knorr, Mira Matijević

POSLOVNA TAJNICA: Mira Matijević

PRIJEVODI I LEKTURA: Bruno Ćurko, Josip Guć, Hrvoje Jurić,
Lidija Knorr, Luka Perušić

KOREKTURA: Bruno Ćurko, Josip Guć, Hrvoje Jurić,
Lidija Knorr, Luka Perušić

PRIJELOM TEKSTA I TISAK: GRAFOMARK, Zagreb

NAKLADA: 500 primjeraka